

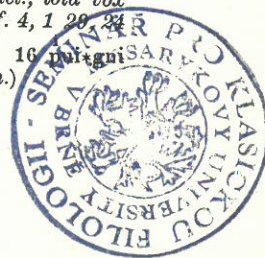
- Koziol Progr. d. Leopoldstädter  
Gymn. Wien 1869 p. 33
- Kroll Gött. Gel. Anz. 1901  
p. 575
- Kronenb(erg) Progr. Gymn.  
Erasm. Rotterd. 1892 Class.  
Rev. XVIII (1904) 444 Class.  
Quarterly II (1908) 310 sqq.
- Kr(ueger) Apul. apol. ed. Berol.  
1864
- \*Lat(in.) Latin(ius)
- \*Lennep  
Leo Arch. f. l. Lexicogr. XII 95
- \*Lindembrog
- \*Lips(ius)
- Maehly Philolog. XXIII (1866)  
561
- \*Melissus
- \*Meurs
- H. I. Mueller Rhein. Mus. XXIII  
(1868) 445
- Luc. Mueller Q. Enni carm.  
rel. Petropol. 1884 p. 83
- Nakius (Nake) ap. Kr.
- Novák České Museum Filo-  
logické X (1904) 71; *qui  
etiam in plagulis corrigen-  
dis nonnulla mecum commu-  
nicavit*
- \*Olear(ius)
- \*Oud(endorpius) cf. Bosscha
- \*Parrhas(ius)
- Petschenig Phil. XLVII (1889)  
290. 319
- \*Pithoeus
- \*Pius (Pio)
- Plasberg *in plagulis corrigen-  
dis nonnulla adnotavit*
- \*Pric(aeus)
- Purser Hermathen. XIV (1907)  
360
- Riese ap. Kr.
- Rohde Rhein. Mus. XL (1885)  
108
- Rosbach Berl. phil. Wochen-  
schr. 1897 p. 670
- \*Rutgers
- \*Salm(asius) [Saumaise]  
Sauppe Gött. Gel. Anz. 1865  
p. 1544
- \*Scal(iger) Apul. op. ed. per  
Vulcan. Lugd. Bat. 1600
- \*Schickerade  
H. Schoene *de cap. 15 mecum  
ipse disseruit*
- \*Schott
- Schrader ap. Baehrens
- \*Sciopp(ius) [Schoppe] Symb.  
crit. in L. Apul. op. Amstelod.  
1664.
- \*Scriver(ius) [Schryver] Apul.  
opera castig. Amstld. 1624
- Simcox ap. Ellis Class. Rev.  
XV (1901) 48
- Spengel Rhein. Mus. XVI (1861)  
27
- \*Stewech
- Thomas Revue de l'instruct.  
publ. en Belgique XLVIII 192
- Traube Arch. f. lat. Lexikogr.  
VI 254
- \*Triller
- \*Turneb(us)
- \*Ulitius
- Vahlen Herm. XXXIII (1898) 251
- Vallette l'apologie d'Apulée  
Paris 1908
- Verdam Museum XIII (1906) 87
- v(an) d(er) Vl(iet) Apul. apol.  
ed. Lips. 1900
- \*Vulc(anus) Apul. op. Lugd.  
Bat. 1594
- Wachsmuth Sillogr. Lips. 1885  
p. 196
- \*Wower(us) Apul. op. Hambg.  
1606
- \*Wytttenbach
- Zink Eos I (1864) 82

Oud. II  
377

Certus equidem eram proque uero obtinebam, Maxime 1 3  
Cl(audi) quique in consilio estis, Sicinium Aemilianum, se-  
nem notissimae temeritatis, accusationem mei prius apud  
te coeptam quam apud se cogitatam penuria criminum  
solis conuiciis impleturum; quippe insimulari quibus in- 5  
nocens potest, reuinci nisi nocens non potest. quo ego  
uno praecipue confisus gratulor medius fidius, quod mihi  
copia et facultas te iudice optigit purgandae apud im-  
peritos philosophiae et probandi mei; quanquam istae  
calumniae ut prima specie graues, ita ad difficultatem 10  
defensionis repentinae fuere. nam, ut meministi, dies ab-  
hinc quintus an sextus est, cum me causam pro uxore  
mea Pudentilla aduersus Granios agere aggressum de com-  
posito necopinantem patroni eius incessere maledictis et 14  
insimulare magicorum maleficiorum ac denique necis Pon- 4  
tiani priuigni mei coepere. quae ego cum intellegerem non  
tam crimina iudicio quam obiectamenta iurgio prolata,  
ultra eos ad accusandum crebris flagitationibus prouocau.  
ibi uero Aemilianus cum te quoque acrius motum et ex  
uerbis rem factam uideret, quaerere accepit ex diffidentia 20  
latibulum aliquod temeritati. igitur Pontianum fratris sui 2

F 104<sup>b</sup>. φ 1<sup>a</sup>. *Inscriptio deest* φ: MADAVREÑ · ap VLEI ·  
PLATONICI · DE · MAGIA · LIBER · PRIM<sup>o</sup> v. subscript. 2 CL · (φ)  
Claudi v cf. M. Anton. ελς εαυτ. I 15 Iul. Capitolin. v. Anton. phil. 3  
quique eqs. cf. praef. 22 3 mei cf. 5, 7 6 reuinci cf. 52, 16 □  
62, 13 70, 17 al. 13 aggressū (ead. m. superscr.) φ: agere<sup>as</sup> gressū  
(ead. m. ut vid. postea em.) 14 patroni (φ) tro delet., tota vox  
supra lin. ab al. m. repetit. eorum Casaub., sed cf. 4, 1 20 24  
44, 2 15 maleficiorū (φ) al. m. eff. maleficiorū 16 priuigni  
(eras. vid. n) 20 accepit (φ ut vid., sed em. ead. m.)

I BT Apulei Apologia ed. Helm [1056]



Oud.

Kr.

filium, quem paulo prius occisum a me clamitarat, post-  
 379 quam ad subscribendum compellitur, ilico oblitus est; de  
 □ † morte | cognati adolescentis subito tacerem. tanti cri-  
 □ † minis descriptione tamen omnino desistere uideretur, ca-  
 5 lumnia(m) magiae, quae facilius infamatur quam probatur,  
 eam solum sibi delegit ad accusandum. ac ne id quidem  
 de professo audet, uerum postera die dat libellum no-  
 380 mine priuigni mei Sicini || Pudentis admodum pueri et  
 adscribit se ei assistere, nouo more per alium lacessendi,  
 10 scilicet ut optentu eius aetatulae ipse insimulationis falsae  
 non plecteretur. quod tu cum sollertissime animaduertisses  
 et iccirco eum denuo iussisses proprio nomine accusa-  
 tionem delatam sustinere, pollicitus ita facturum ne sic  
 quidem quitus est ut comminus ageret percelli, set iam et  
 15 aduersum te contumaciter eminus calumniis uelitur. ita  
 totiens ab accusandi periculo profugus in assistendi uenia  
 381 perseuerauit. igitur et priusquam causa ageretur, facile 5  
 intellectu cuius fuit, qualisnam accusatio futura esset,  
 cuius qui fuerat professor et machinator idem fieri auctor

F 104<sup>b</sup>. φ 1<sup>a</sup>. 1 qui *Bosscha* quum *Casaub* a me (ead. m.

add.) 2 subscribendū (ead. m. add. ut vid.) est (et) *He* de  
 morte c. adol. del. *Kr* de morte—descript. del. *Novák*; ante de  
 graviter distinx. v. *VI*, verba igitur—descriptionem (contra usum  
 de morte ad oblit. relato) uno tenore leguntur v. 3 (sin) subito  
 taceret *Kr* (sed cum) s. taceret *Sauppe* (descriptione ad desi-  
 8 stare relato) tacens—descriptionem v. tacere maluit. [criminis  
 □ descriptio] ne *He* tacet et t. cr. descriptione; ne t. *Purser* tacens  
 . . descriptione (destitit. ne) *Butler* subiit tacere (in) t. c. de-  
 scriptione: tamen ne *Petschenig* 4 tam omnino (pro priore o vid.

fuisse d) φ: tam omnino desistere cf. *Heumann-Seckel Handl.*  
 z. d. *Quell. d. röm. R. s. v.* calūnia (φ) em. v. cf. 75, 19 tamen ne (v,  
 ne tam. *Nov.*) omn. des. uid. calumnia, magiam *Rohde Novák*  
 6 solam? *Rohde* 8 sicini\*\* | 14 q̄tuf (m. recentissima add.)

φ: quint<sup>9</sup> cf. *Acc. 662 Ribb. Ter. Hec. 572* pcellif etiā & (φ, sed  
 pcellif) cf. 14, 9 14/5 cf. *met. V 11 (112, 3)* 15 contumax tacite  
 v. *VI* 16 uenia] umbra *Stewech* uice *Scip Gent* 19 auctor  
 et professor locum inter se mutare iussit *Pric*; sed professor erat  
*Aemil.* (cf. 2, 1), ueretur autem caput fieri accusationis; cf. *Haerlin*  
 p. 136 actor *H Mueller*

Oud.

Kr.

timeret, ac praesertim Sicinius Aemilianus, qui si quip-  
 piam ueri in me explorasset, nunquam profecto tam cunc-  
 tanter hominem extraneum tot tantorumque criminum pos-  
 tulasset, qui auunculi sui testamentum quod uerum scie-  
 bat pro falso infamarit, tanta quidem pertinacia, ut, cum 5  
 382 *Lollius Vrbicus V. C.* uerum uideri et ratum esse debere  
 de consilio consularium uirorum pronuntiasset, contra cla-  
 rissimam uocem iurauerit uecordissimus iste, tamen illud  
 testamentum fictum esse, adeo ut aegre *Lollius Vrbicus* ab 9  
 eius pernicie temperarit. quam quidem uocem et tua 8  
 aequitate et mea innocentia fretus spero in hoc quoque  
 iudicio erupturam, quippe qui sciens innocentem crimi-  
 natur eo sane facilius, quod iam, ut dixi, mentiens apud  
 383 praefectum urbi in amplissima causa conuictus est. nam-  
 que peccatum semel ut bonus quisque postea sollicitus 15  
 cauet, ita qui ingenio malo est confidentius integrat ac  
 iam de cetero quo saepius, eo apertius delinquit. pudor  
 enim ueluti uestis quanto obsole[n]tior est, tanto incuriosius  
 habetur. et ideo necessarium arbitror pro integritate pu-  
 doris mei, priusquam ad rem aggrediar, male dicta omnia 20  
 refutare. sustineo enim non modo meam, uerum etiam  
 philosophiae defensionem, cuius magnitudo uel minimam  
 reprehensionem pro (ma)ximo crimine aspernatur, propter

F 104<sup>b</sup> 105<sup>a</sup>. φ 1<sup>a</sup>. 1 qui del. *Dilthey* cf. *Kühner-Gerth Gr.*  
*d. gr. Spr. II 2,419* 5 infamar & (φ) infamarit v. cf. 5, 21 in-  
 famarat *ed. Bas. pr.* peruicacia *Bosscha cum ed. Rom.* 6 U. C.  
 (φ) aliquis eradere conat. est 7 consiliarium *Lips* clarissimorum  
*Salm* consultorum *Hirschfeld* 8 clarissima uoce *Casaub*, refut.  
*Bosscha*; est certe vox clara iudicis quam *Ap.* etiam in hac causa  
 erupturam sperat v. 10 (*Phil. l. l. p. 554 praef. 23*) post tamen  
 distinguunt v. ante tamen *Dilthey* 11 eqtate\* (eras. vid. ~)  
 12 quippe qui] cf. *Phil. l. l. p. 544 Holtze Synt. priscor. script.*  
*1382* sciens—crimin. arguitur scire sed cf. 59, 14 16 cauet (t al.

m., sed vid. fuisse &) 17 sepiu 18 obsoletior (φ) rectene? sed  
 v. *Flor. 19 (39, 21)* 22 cūlā (utramque lineam al. m. add.)

φ: cūia (eras. ~) cf. cuius c. 82 cuius v. 23 p\*\*\*xi]mo (eras.  
 duae litt., quarum secunda fuit a) φ: pximo (in mg. m. re-  
 centissima c̄ p maximo) proximo interpret. *Meurs* 'obvio' aut

Oud.

quod paulo prius patroni Aemiliani multa in me proprie  
conficta et alia communiter in philosophos sueta ab im-  
384 peritis mercennaria loquacitate effutierunt. quae etsi 6  
possunt ab his utiliter blaterata ob mercēdem et aucto-  
5 ramento impudentiae depensa haberi, iam concessio quodam  
more rabulis id genus, quo ferme solent linguae suae  
385 uirus alieno dolori locare, tamen uel mea causa paucis  
refellenda sunt, ne is, qui sedulo laboro ut ne quid ma-  
culae aut inhonestamenti in me admittam, uidear cuiquam,  
10 si quid ex friuolis praeteriero, id agnouisse potius quam  
contempsisse. est enim pudentis animi et uerecundi, ut  
mea opinio fert, uel falsas uitu <pe>raciones grauari, cum  
etiam hi, qui sibi delicti alicuius conscii sunt, tamen, cum  
male audiunt, impendio commoueantur et obirascantur,  
15 quamquam, exinde ut male facere | coeperunt, consueuerint  
male audire, quod, si a ceteris silentium est, tamen ipsi  
sibimet conscii sunt posse se merito increpari; enimvero  
bonus et innoxius quisque rudis et imperitas auris ad  
male audiendum habens et laudis assuetudine contumeliae  
20 insolens multo tanta ex animo laborat ea sibi immerito  
386 dici, quae ipse possit aliis uere obiectare. quod si forte  
inepta uidebor et oppido friuola uelle defendere, illis debet  
'manifesto' coll. 10,9; sed v. Phil. l. l. p. 539 proximam crimini  
v propt. qu. cf. διότι

F 105<sup>a</sup>. φ 1<sup>b</sup>. 1 proprie cf. Liv. XXXV 48,11 2 sueta (φ)  
sc. confingi (Phil. l. l. p. 568) iacta Crux dicta Ulitius, inuenta  
Iahn consuta Kr <fingi> sueta Haupt <dici> s. Novák coll.  
33,1sq. 4 futiliter Colv sed util. est 'cum emolumento' cf. de  
dogm. Plat. 112 (96,21) Ov. her. 167 fast. III 464 Cic. de nat. deor.  
II 57,143 (Phil. l. l. p. 524) 5 depensa (lineolam al. m. add.)  
φ: depensa quodam <modo> vd VI 6 fabulif (φ) em. Colv. cf.  
met. VI 14 (138,20) ferinae v uiperinae Cornelissen cf. 97,8  
10 friuolif (φ) ex b eff. al. m. 11 contēpfilfe (φ) post extrem.  
e eras. 12 fallā\* uituratione\* (pe al. m. add., eras. aut\*)  
φ: fallāf (al. m. superscr. pe) uiturationef (pe ead. m. add.) cf. 63,11  
Phil. l. l. p. 555 16 post audire graviter disting. v, sed mala fama  
assuefacti sunt, quia semper se iure vituperari sciunt 18 im-  
paratas v cf. flor. 7 (9,9) 20 tanta (φ) cf. 48,19 Havet Arch.  
f. l. Lex. XI 579 Leo ibid. XII 99

Kr.

Oud.

Kr.

ea res uitio uorti, quibus turpe est etiam haec obiectasse,  
non mihi culpae dari, cui honestum erit etiam haec diluisse.

Audisti ergo paulo prius in principio accusationis ita 4  
dici: 'accusamus apud te philosophum formonsum et tam  
Graece quam Latine' — pro nefas — 'disertissimum'. nisi 5  
fallor || enim, his ipsis uerbis accusationem mei ingressus  
est Tannonius Pudens, homo uere ille quidem non diser-  
tissimus. quod utinam tam grauiam formae et facundiae  
crimina uere mihi opprobasset; non difficile ei respondis-  
sem quod <H>omericus Alexander Hectori: 10

οὐ τοι ἀπόβλητ' ἐστὶ θεῶν ἐρικυδέα δῶρα,

ὅσα κεν αὐτοὶ δῶσιν, ἐκῶν δ' οὐκ ἄν τις ἔλοιτο,

munera deum gloriosissima nequaquam aspernanda; quae  
tamen ab ipsis tribui sueta multis uolentibus non obtin-  
gunt. haec ego de forma respondissem. praeterea: licere 15

387 etiam philosophis esse uultu liberali; Pythagoram, qui pri-  
mum se esse philosophum nuncuparit, eum sui saeculi  
excellentissima forma fuisse; item Zenonem illum antiquum  
Velia oriundum, qui primus omnium . . . . sollertissimo □  
artificio ambifariam dissoluerit. eum quoque Zenonem 20

F 105<sup>a</sup>. φ 1<sup>b</sup>. 1 uorti (φ) m. rec. e ex o eff. 4 formo\* fū  
(eras. n, quam pr. m. addiderat) 5 di\* fertiffimū (eras. f) 7 uere  
delend. censet Kroll propter v. 9, sed augetur eo vis irrisionis cf.  
110,22 10 quod euan. et totum redintegr. omericuf (φ) 11  
ουτοιαποβλητες. τιθεω | κερικυδεαδωρα (ead. m. add.) οσακена-  
υτοιδωων | εκωνδογκαντισελογο (ultima γ nescio an in i mutata  
sit) Hom. II. Γ 65sq. 13 munera—obtingunt pro additamento ha-  
buit primus Scriver alpnunda (litt. redintegr., sed fuerunt)  
φ: alpnunda (al. m. na add.) 16 pithagorā (φ) v. Diog. Laert. I  
prooem. 8 (12) Cic. Tusc. V 3,8 (Zeller Phil. d. Gr. I<sup>b</sup> 458 n. 3)  
primus Kr cf. CFW Mueller ad Cic. de off. [Lips. 1882] III 3,11  
17 esse def. v. Geisau 31 del. Novák sese Lips 19 omnium  
(cf. Cic. d. n. d. I 11,26 Suet. Ner. 12,3 Gell. XVII 21,42 Plin. n.  
h. VII 211 XIX 23 Sen. contr. II praef. 5) omnia Bosscha oratio-  
nem Oud omnimoda Hild omnium <dictionem> v <omnia>  
Hand omnem rem (cf. Sen. ep. 88,43) vel eadem (cf. Plat. Phaedr.  
261 D) vel talia ommissa 20 <argumentum> amb. vd VI. coll. flor. 18  
(36,16) diffolueret (φ) al. m. eff et, fuit & em. v cf. 3,5 disseru-  
erit Goldb (nulla uoce add.) Zenonem del. Kr; cf. Phil. l. l. p. 518.

Oud.

388 longe decorissimum fuisse, ut Plato autumat; itemque |  
multos philosophos ab ore honestissimos memoriae prodi, s  
qui gratiam corporis morum honestamentis ornaverint.  
sed haec defensio, ut dixi, aliquam multum a me remota  
5 est, cui praeter formae mediocritatem continuatio etiam  
litterati laboris omnem gratiam corpore deterget, habitu-  
dinem tenuat, sucum exsorbet, colorem obliterat, uigorem  
debilitat. capillus ipse, quem isti aperto mendacio ad  
lenocinium decoris promissum dixere, uides quam sit  
10 amoenus ac delicatus, horrore implexus atque impeditus,  
389 stuppeo tomento adsimilis et inaequaliter hirtus et glo-  
bosus et congestus, prorsum inenodabilis diutina incuria  
non modo comendi, sed saltem expediendi et discriminandi:  
satis ut puto crinium crimen, quod illi quasi capitale in-  
15 tenderunt, refutatur.

390 De eloquentia uero, si qua mihi fuisset, neque mirum 5  
neque inuidiosum deberet uideri, si ab ineunte aevo || unis  
studiis litterarum ex summis uiribus deditus omnibus aliis  
spretis uoluptatibus ad hoc aevi haud sciam anne super  
20 omnis homines impenso labore diuque noctuque cum de-  
spectu et dispendio bonae valetudinis eam quaesissem.  
sed nihil ab eloquentia metuant, quam ego, si quid om-  
nino promoui, potius spero quam praesto. sane quidem, 9  
si uerum est quod Statium Caecilium in suis poematibus  
25 scripsisse dicunt, innocentiam eloquentiam esse, ego uero  
profiteor ista ratione ac praefero me nemini omnium de

F 105<sup>a,b</sup>. φ 2<sup>a</sup>. 1 Plat. Parmenid. 127 B 3 ornaverint  
(m. recentissima superscr. <sup>erunt</sup>) 5 c̄tinutio (<sup>a</sup> add. ead. m.)  
9 quam non v; sed eludit adversarios cf. 95, 11 11 to\*mento  
(eras. r) φ : to\*<sup>m</sup>to <sup>h</sup>irtul (<sup>h</sup> ead. m. add.) (φ) 13 salt. cf.  
75, 15 93, 17 14 intender̄ φ : intender̄ 15 refutatam v 17 si |  
qui Oud si quidem ?vd Vl 18 ex cf. 83, 4 20 diuq; (φ) eras.  
vid., antea lineola induct. 22 quidem v 23 spero—pr. cf.  
Cic. Phil. I 4, 10 24 fr. 248 Sc. R. P. F. Ribbeck<sup>5</sup> II p. 86  
25 dicunt\* (eras. o, u al. m. in a, sed in mg. pr. m. add. ean)  
φ : dicanto dictant H Mueller dicunt animi Sauppe innocentia  
ā ex φ eff. pr. m. cf. Plat. apol. 17 B.

Oud.

eloquentia concessurum. quis enim me hoc quidem pacto  
eloquentior uiuat, quippe qui nihil unquam cogitavi quod  
eloqui non auderem? eundem me aio facundissimum esse,  
nam omne peccatum semper nefas habui; eundem diser-  
tissimum, quod nullum meum factum uel dictum extet, 5  
de quo di<s>serere publice non possim ita, ut iam de uor-  
sibus di<s>sertabo quos a me factos quasi pudendos pro-  
391 tulerunt, cum quidem me animaduertisti cum risu illis  
suscensentem, quod eos absone et indocte pronuntiarent. 9

Primo igitur legerunt e ludicris meis epistolium de 6  
dentifricio uersibus scriptum ad quendam Calpurnianum,  
qui cum aduersum me eas litteras promeret, non uidit  
profecto cupiditate laedendi, si quid mihi ex illis fieret  
criminosum, id mihi secum esse commune. nam petisse  
eum a me aliquid tersui dentibus uersus testantur: 15

392 'Calpurniane, salue properis uersibus.  
misi, ut petisti, <tibi> munditias dentium,  
nitelas oris ex Arabicis frugibus,  
tenuem, candificum, nobilem puluisculum, 10  
complanatorem tumidulae || gingiulae, 20  
conuerritorem pridianae reliquiae,  
ne qua uisatur tetra labes sordium,  
restrictis forte si labellis riseris.'

F 105<sup>b</sup>. φ 2<sup>a</sup>. 6 di<sup>a</sup>lerere (<sup>a</sup> al. m. add.) φ : deferere  
(supra ef add. ead. m. <sup>iff</sup>) ut\*jā (eras. et) φ : ut iā uorlib;  
(<sup>o</sup> add. m. rec.) (φ) 7 di<sup>a</sup>sertabo (al. m. add. <sup>a</sup>) φ : differtabo  
(sed altera f postea add. vid.) 11 dentifricio (al. m. em.)  
φ : dentifricio quondam ad C. Iahn, sed contemptiois causa  
pronomen additum cf. 65, 2 12 eaf (φ) meas vd Vl fort.  
recte cf. Kretschmann de latin. L. Apul. Mad. diss. Regim. 1865  
p. 88 15 dentium v 16 pperif (al m. add. <sup>f</sup>) φ : pperif  
17 uerba misi — nolit uideri (v. 8,2) post gingiuam (v. 8,6)  
leguntur in mg. addito K (φ) (cf. Phil. l. l. p. 529); ordinem restituit  
Pric; aberraverat librarius a misi ad nisi tibi add. Doussa  
mundicinas Lips mundicolas Haebertin 22 tabes Baehrens  
F. P. R. 376 sq.

Oud.

quaeso, quid habent isti uersus re aut uerlo pudendum, quid omnino quod philosophus suum nolit uideri? nisi forte in eo reprehendendus sum, quod Calpurniano puluisculum ex Arabicis frugibus miserim, quem multo aequius erat spurcissimo ritu Hiberorum, ut ait Catullus, uidi ego dudum uix risum quosdam tenentis, cum munditias oris uidelicet orator ille asperè accusaret et dentifricium tanta indignatione pronuntiaret, quanta nemo quisquam uenenum. quidni? crimen haud contemnendum philosopho, nihil in se sordidum sinere, nihil uspiam corporis apertū immundum pati ac fetulentum, praesertim | os, cuius in propatulo et conspicuo usus homini creberrimus, siue ille cuiquam osculum ferat seu cum qui[c]quam sermocinetur siue in auditorio dissertet siue in templo preces alleget: omnem quippe hominis actum sermo praecit, qui, ut ait poeta praecipuus, dentium muro proficiscitur. dares nunc aliquem similiter grandiloquum: diceret suo more, cum primis cui ulla fandi cura sit impensius cetero corpore os colendum, quod esset animi uestibulum et orationis ianua et cogitationum comitium; ego certe pro meo captu dixerim nihil minus quam oris illuuiem libero et liberali uiro competere. est enim ea pars hominis loco celsa, uisu prompta, usu facunda; nam quidem feris et pecudibus os humile et deorsum ad pedes deiectum, uestigio et pabulo proximum, nunquam ferme nisi mortuis

Kr.

F 105<sup>b</sup>. φ 2<sup>ab</sup>. 2 nollit (φ) post uideri sequitur uidi (v. 7) v. adn. ad. 7,17 4/5 \*εgul (eras. vid. m.) 5 Catull. c. 39,19 11 philosopho supra nihil add. ead. m., legitur in φ

12 apertū mundū (φ, sed in mg. m. recentissima c̄ imūdū), in mg. al. m. add. ī archetypi um recte distinxit He apertum <opertum> vd Vlaspectu Rohde cf. met. II 8 (31,17) 14 qequā (φ) quiquam ed. Rom quoquam Pric cf. 61, 20 sq. 17 Hom. Od. α 64 cf. praef. 29 18 tuo Rohde inepte suo iure Lips

22 illubiē (ex b eff. ut vid. ead. m.) φ: illuuiē 24 fecunda v; sed differt homo a pecudibus eo, quod loquitur 25 humile est (est eras., fort. antea induct.; deest in φ)

Oud.

aut ad morsum exasperatis conspicitur: hominis uero nihil prius tacentis, nihil saepius loquentis contemplere. uelim igitur censor meus Aemilianus respondeat, unquamne ipse soleat pedes lauare; uel, si id non negat, contendat maiorem curam munditiarum pedibus quam dentibus in-<sup>5</sup> pertiendam. plane quidem, si quis ita ut tu, Aemiliane, nunquam ferme os suum nisi maledictis et calumniis aperiat, censeo ne ulla || cura os percolat neque ille exotico puluere dentis emaculet, quos iustius carbone de rogo obtuerit, neque saltem communi aqua perluat: quin ei nocens lingua mendaciorum et amaritudinum praeministra semper in fetutinis et olenticetis suis iaceat. nam quae malum ratio est linguam mundam et laetam, uocem contra spurcam et tetram possidere, uiperæ ritu niueo denticulo atrum uenenum inspirare? ceterum qui sese sciat <o>rationem prompturum neque inutilem neque iniucundam, eius merito os, ut bono potui poculum, praecit<sup>6</sup> lauitur. et quid ego de homine nato diutius? belua immanis, crocodillus ille qui in Nilo gignitur, ea quoque, ut comperior, purgandos sibi dentis innoxio hiatu praebet. nam quod est ore amplo, set elingui et plerumque in aqua recluso, multae hiru[n]dines dentibus implectuntur; eas illi, cum egressus in praeripia fluminis hiauit, una ex aibus

Kr.

F 105<sup>b</sup> 106<sup>a</sup>. φ 2<sup>b</sup>. 4 contendatne Iahn 8 ille] ullo Lat Latin 9 dentif (vid. ex i effect. esse e, quae tamen rursus

deleta est) φ: dentif (add. m. recentiss.) 10 obtuerit (φ) ri ead. m. inter scribend. vid. effec. ex ra cf. met. VIII 23 (95,11) XI 28 (289,13) Charis. III 1 (248,4 K) 13 malum interiectio cf. Plaut. Amph. 403, 604 Aul. 429 (Pseud. 236 Lorenz) praef. 23 16 rationem def. Casaub. coll. de dogm. Plat. I 14 (99,11 Th): rectae rationis et suavissimae orationis (cf. flor. 13 [18,7]: philosophi ratio et oratio) orationem Stewech, quod

praefero propter iniucundam 17/18 plabit (φ) em. Fruter praelaetur Stewech praelauabitur Lat Latin 19 cf. Solin. 32,25 Herodot. II 68 Aristot. hist. an. I 6 p. 612 a 20 Aelian. nat. an. III 11 22 arundines (φ) a al. m. redintegr. em. Casaub 23 praerupta vel praerupia Pric aibus del. Brant

Oud

Kr

fluuijalibus amica auis iniecto rostro sine noxae periculo exculpit.

398 Mitto haec. uenio ad ceteros uorsus ut illi uocant 9  
amatorios, quos tamen tam dure et rustice legere, ut  
5 odium mouerent. sed quid ad magica maleficia, quod ego  
pueros Scriboni Laeti, amici mei, carmine laudauit? an  
ideo magus, quia poeta? quis unquam fando audiuit tam  
<ueri> similem suspicionem, tam aptam coniecturam, tam  
proximum argumentum? 'fecit uorsus Apuleius'. si malos,  
10 crimen est, nec id tamen philosophi, sed poetae; sin bonos,  
quid accusas? 'at enim ludicos et amatorios fecit'. num  
ergo haec sunt crimina mea et nomine erratis, qui me  
magiae detulistis? fecere tamen et alii talia, etsi uos  
399 ignoratis: apud Graecos Teius quidam et Lacedaemonius 13  
15 et Ciu[i]s cum aliis innumeris, etiam mulier Lesbia, lasciuie  
400 illa || quidem tantaque gratia, ut nobis insolentiam linguae  
suae dulcedine carminum commendet, apud nos uero Aedi-  
tuus et Porcius et Catulus, isti quoque | cum aliis in-  
numeris. 'at philosophi non fuere'. num igitur etiam  
20 Solonem fuisse serium uirum et philosophum negabis,  
cuius ille lasciuissimus uersus est: *μηδῶν ἰμείρων καὶ*  
*γλυκεροῦ στόματος?* et quid tam petulans habent omnes 14  
uersus mei, si cum isto uno contendantur? ut taceam  
scripta Diogenis Cynici et Zenonis Stoicae sectae condi-

F 106<sup>a</sup>. φ 2<sup>b</sup>. 3<sup>a</sup>. 1 auis *del. H Mueller; cf. flor. 12 (16,20)*  
(*Phil. l. l. p. 520*) 3 uorsul (*al. m. ex o eff. e*) φ: uerful  
8 <ueri> similem *Kr. cf. 66,8sq. subtilem? He suasibilem?*  
*Leo vulgat. def. Plasberg coll. εὐκῶς, Kronenb ineptis exemplis*  
*aptā al. m. redintegr., sed fuit φ: aptā (lineolam - al. m. add.)*  
9 prox. *cf. 34,20 41,12* uorsul (φ) o mut. *al. m. in e* 11/12 non  
ergo Fulv 12 errastis Wower 15 ciuif (φ) Ceus Colv Cous  
□ Brant Cius sc. Κεῖος Bosscha Ceius He coll. Teius v. 14 ad  
Bacchylid. refert Blass *Herm. XXXVI (1901) 285* 17 dulcene  
(*ead. m. em.*) cf. *Gell. XIX 9, 10* 18 portiuif (φ) 20 uerū  
(φ) uirum v seuerum *Hild post alios <et se>uerum Bosscha cf.*  
*Plaut. Poen. 1170* 21/22 *μηδῶν εἰμείρων καὶ γλυκεροῦ στόματος*  
*fr. 25 Poet. lyr. Gr. Bergk<sup>4</sup> II 50* 22 *ecquid Sauppe* 24 dyo-  
genif cinici (φ) v. *Diog. Laert. VI 2,12 (80) VII 1,29 (34)*

Oud.

Kr.

toris, id genus plurima. recitem denuo, ut sciant me eorum □  
non pigere:

401 'et Critias mea delicia est et salua, Charine,  
402 pars in amore meo, uita, tibi remanet;  
ne metuas; nam me ignis et ignis torreat ut uult, 5  
hasce duas flammās, dum potiar, patiar.  
hoc modo sim uobis, unus sibi quisque quod ipse est:  
hoc mihi uos eritis, quod duo sunt oculi.'  
recitem nunc et alios, quos illi quasi intemperantissimos  
postremum legere: 10  
'floreā sarta, meum mel, et haec tibi carmina dono.  
carmina dono tibi, sarta tuo genio, 15  
403 carmina, uti, Critia, lux haec optata canatur,  
quae bis septeno uere tibi remeat,  
serta autem, ut laeto tibi tempore tempora uernent, 15  
aetatis florem floribus ut decores.  
tu mihi das contra pro uerno flore tuum uer,  
ut nostra exuperes munera muneribus;  
pro implexis sertis complexum corpore redde(s),  
proque rosis oris sauia purpurei. 20  
404 quod si animam inspires donaci, iam carmina nostra  
405 cedent uicta tuo dulciloquo calamo.'

Habes crimen meum, Maxime, quasi improbi comisatoris 10  
de sertis et canticis compositum. hic illud etiam reprehendi  
animaduertisti, quod, cum aliis nominibus ueri uocentur, 25  
ego eos Charinum || et Critian appellitarim. eadem igitur  
opera accusent C. Catul<l>um, quod Lesbiam pro Clodia nomi-  
narit, et Tucidam similiter, quod quae Metella erat Perillam  
406 scripserit, et Propertium, qui Cunthiam dicat, Hostiam

F 106<sup>a</sup>. φ 3<sup>a</sup>. 1 me supra eorum add. *ead. m.* 3 delitescet  
& (*fuit -tia est &, & delere conatus est aliquis, tescet al. m. in ras.*  
*eff.*) φ: delicie *itet v. Phil. l. l. p. 558* 13 exoptata *Brant*  
17 da v des *Kr sed Ap. exponit se omnibus muneribus a puero su-*  
*perari* 19 redde (φ) em *He* 20 sauia (φ) u mut. *in b m. fort.*  
*ead.* 21 animū (φ) animam *Colv aulum (servato dona) Salm*  
dona & (φ) em. *Haupt* nam (φ, *sed n ras. mut. in i*) 25 puri  
(*em. ead. m.*) 27 catulū (φ) 29 ppertiā (*a redintegr., sed vid.*  
*fuisse*) em. φ *Cynthiam v*

Oud.

Kr.

dissimulet, et Tibullum, quod ei sit Plania in animo, Delia in uersu. e[t]quidem C. Lucillum, quanquam sit iambicus, tamen improbarim, quod Gentium et Macedonem pueros <sup>16</sup> directis nominibus carmine suo prostituerit. quanto modestius tandem Mantuanus poeta, qui itidem ut ego puerum amici sui Pollionis bucolico ludicro laudans et abstinentis nominum sese quidem Corydonem, puerum uero Alexin uocat. sed Aemilianus, uir ultra Virgilianos opiliones et busequas rusticanus, agrestis quidem semper et barbarus, uerum longe austerior ut putat Serranis et Curii et Fabriciis, negat id genus uersus Platonico philosopho competere. etiamne, Aemiliane, si Platonis ipsius exemplo doceo factus? cuius nulla carmina extant nisi amoris elegia; nam cetera omnia, credo quod tam lepida non erant, igni deussit. discite igitur uersus Platonis philosophi in puerum Astera, si tamen tantus natu potes litteras discere:

ἀστὴρ πρὶν μὲν ἔλαμπες ἐνὶ ζωοῖσιν Ἐῶος  
νῦν δὲ θανάων λάμπεις Ἐσπερος ἐν φθιμένοις.

403 item eiusdem Platonis in Alexin Phaedrumque pueros <sup>17</sup> coniuuncto carmine:

νῦν ὅτε μῆδὲν Ἀλεξίς ὅσον μόνον εἶφ' ὅτι καλός,  
ᾧπται καὶ πάντῃ πᾶσι περιβλέπεται.

F 106<sup>b</sup>. φ 3<sup>a</sup>. 2 & qdē (φ) em. Bosscha cf. 16,8 25,13 34,23 41,13 lucullū(φ) em. Lips. Lucil. rec. Marx 272—5 Baehrens F. P. R. p. 168 5 puerū(φ) litteris male refictis in pueriū mut. amici fui pollio | (sequitur | nis) euan. et ab al. m. redintegr. 7 coridonē (φ)

Verg. ecl. II 9 busequal (s puto al. m. addidisse) φ: buseq̄l cf. de deo Socr. 5 (12,10 Th) flor. 3 (3,16) met. VIII 1 (176,21) 10/11 & curiil & fabriciil negat id gen; ūful plato | euan., sed cognosci possunt 14 n̄ erant (φ) sed al. m. resingend. effec. ierant etiam supra uocem addito <sup>inerant</sup> 15 ἄρ̄ sit (φ) sed in mg. pr. m. add. <sup>deuffit</sup>

al. m. in textu eras. litt. superser. <sup>deuffit</sup> platonis philoso- prorsus euan. et ab al. m. redintegr. 16 cf. praef. 23 17—18 ἀστὴρ πρὶν μὲν ἐν ζωοῖσιν ἐλαμπεις ἐν φθιμένοις | οἰκινεωσιν νυνδεθυναυλαμπεισπεροσεν | φθειμενοισ fr. 15 Bergk<sup>4</sup> II p. 304 Anthol. Gr. ed. Stadtmueller II p. 462 19 eqdē litt. refict., fuit eqdē alexī (φ) redintegr. al. m., fuit alexin 21—13,2 κῆρυκος μὲν | νυλεξεϊσοσόνμονεποτι καλλος ὡπται | καπταντῆρας περιβλέπεται θυμμι | νυεϊκυκινος τεσόνεπανησει

Oud.

Kr.

θυμέ, <τί> μῆνύεις κούιν ὀστέον; εἴτ' ἀνήσει  
ἕστερον. οὐχ οὔτω Φαῖδρον ἀπωλέσαμεν; |

409 ne pluris commemorem, nouissimum uersum eius de Dione Syracusano si dixero, finem faciam: ᾧ ἐμὸν ἐκμήνας θυμὸν 4  
410 ἔρωτι Δίωv. Sed summe ego ineptus, qui haec etiam in iudicio? an uos potius calumniosi, qui etiam haec in accusatione, quasi ullum specimen morum sit || uersibus ludere? Catullum ita respondentem maliuolis non legistis: 'nam castum esse decet pium poetam ipsum, uersiculos nihil necesse est?' 10

Diuus Adrianus cum Voconi amici sui poetae tumulum uorsibus muneretur, ita scripsit: 'lasciuus uersu, mente pudicior eras', quod nunquam ita dixisset, si forent lepiora carmina argumentum impudicitiae habenda. ipsius etiam diui Adriani multa id genus legere me memini. aude sis, Aemiliane, dicere male id fieri, quod imperator et censor diuus Adrianus fecit et factum memoriae reliquit. ceterum Maximum quicquam putas culpaturum, quod sciat Platonis exemplo a me factum? cuius uersus quos nunc percensui tanto sanctiores sunt, quanto apertiores, tanto pudicior compositi, quanto simplicior professi; namque haec et id genus omnia dissimulare et occultare peccantis, profiteri et promulgare ludentis est; quippe natura uox innocentiae, silentium maleficio distributa. mitto enim dicere alta illa et diuina Platonica, rarissimo cuique piorum ignara, ceterum omnibus profanis incognita: 12

γισερονουκ | χουτοφαιδροναπωλεσαμεν πᾶς τις ἐπιστρέφεται  
Diog. Laert. III 23 (31) fr. 8 Bergk<sup>4</sup> II p. 302 Anthol. Gr. ed. Stadtmueller II p. 69

F 106<sup>b</sup>. φ 3<sup>a</sup><sup>b</sup>. 3 notissimum Wower cf. 17,26 56,24 76,1 4 Iracufano (φ) 4/5 ὑπεμονεκηνας | θυμονερωτιδιον fr. 7 Bergk<sup>4</sup> II p. 301 Anth. Gr. ed. St. II p. 68 8 Catull. 16, 5sq. 10 nekeffe 12/13 F. P. R. ed. Baehrens p. 373 15 cf. Spart.

v. Hadr. 14 16 aude sit (in mg. al. m. at̄ igit) 17 d. Adr. del. Kr, sed v. Phil. l. l. p. 517 24 maleficio\* (io redintegr., sed fuit; quid in ras. fuerit, non dispicitur) φ: maleficio 25 platonice (φ) em. v Plat. conv. 180 D 26 philosophorum Iahn gnara v cf. Phil. l. l. p. 558

Oud.

geminam esse Venerem deam, proprio quamque amore et  
 412 diuersis amatoribus pollentis; earum alteram uulgariam,  
 quae sit percita populari amore, non modo humanis  
 animis, uerum etiam | pecuinis et ferinis ad libidinem  
 5 imperitare uī immodica trucique perculsorum animalium  
 serua corpora complexu uincientem: alteram uero caelitem  
 Venerem, praeditam [quae sit] optimati amore, solis homi-  
 413 nibus et eorum paucis curare, nullis ad turpitudinem 19  
 9 stimulis uel illecebris sectatores suos percellentem; quippe  
 414 amorem eius non amoenum et lasciuum, sed contra in-  
 com[i]tum et serium pulchritudine honestatis uirtutes ama-  
 toribus suis conciliare, et si quando || decora corpora  
 co<m>mendet, a contumelia eorum procul abstertere; neque  
 14 enim quiequam aliud in corporum forma diligendum quam  
 415 quod ammoneant diuinos animos eius pulchritudinis, quam  
 prius ueram et sinceram inter deos uidere. quapropter, ut  
 semper, eleganter Afranius hoc scriptum relinquat: 'amabit

Kr.

F 106<sup>b</sup> 107<sup>a</sup>. φ 3<sup>b</sup>. 2 pollentem Novák 3 praedita p. amori  
 Acidal 5 ut (φ) em. Rohde 7 Venerem del. vd Vl; cf. Phil. l. l.  
 p. 520 p̄ditā (φ) Bosscha (deleto quae sit) praedita Pric interpret.  
 'praefecta' coll. de deo Socr. 15 (24, 14 Th) 16 (25, 9 Th); sed offen-  
 dit uerborum collocatio inusitata [quae sit] quasi Purser op-  
 timati amore (φ) ti a in ras. redintegr.; vid. fuisse optimatia more  
 amori Pric; sed Veneri attribuitur amor quem ipsa excitat, ut supra  
 v. 3 9 pellicientem Iahn; sed cf. v. 5 p. 2, 14 10 e<sup>3</sup> (φ) add. al.  
 m., in mg. m. recentiss. eiuf. 10/11 incomitū (φ) incomptum v  
 11 uirtutis <amorem> Casaub. p. honestatis (i. e. ornatis) uirtutis  
 Meurs honestatis <et> uirtutis Brant honestatos uirtutis a. s.  
 Gronov honestatos uirtutis amatores suos Salm pulchritudinem  
 honestatis [uirtutis] Bosscha; sed pulchritudine honestatis, i. e.  
 summae uirtutum (cf. Cic. de fin. II 15, 48), Venus caelestis uirtu-  
 tes amatoribus conciliat, i. e. commendat (cf. Ov. trist. III 11, 42)  
 13 comd& (φ) abstinere uel abhorrere Pric 15 comoneant  
 (sed co litt. redintegr. effect., fuit a) φ: amoneant (ex<sup>-</sup> al. m. eff.<sup>d</sup>)  
 cf. 18, 12 cf. Plat. Phaedr. 251 A 17 & fēp elegant (φ) litt. redintegr.  
 ut in toto folio et semp. ex dittogr. ortum (cf. et sinceram) putat  
 Novák ut semper v cf. praef. 23 etsi (Iahn) pereleganter Kr  
 relinquat (φ, sed n puncto del.) reliquit v fr. 221 Sc. R. P. F. ed.  
 Ribbeck<sup>3</sup> II p. 228

Oud.

sapiens, cupient ceteri', tamen si uerum uelis, Aemiliane,  
 uel si haec intellegere unquam potes, non tam amat  
 sapiens quam recordatur. da igitur ueniam Platoni philo- 13  
 sopho uersuum eius de amore, ne ego necesse habeam  
 contra sententiam Neoptolemi Enniani pluribus philoso- 5  
 phari; uel si tu id non facis, ego me facile patiar in  
 huiuscemodi uersibus culpari cum Platone. tibi autem,  
 Maxime, habeo gratiam propensam, cum has quoque appen-  
 dices defensionis meae iccirco necessarias, quia accusationi  
 rependuntur, tam attente audis. et ideo hoc etiam peto, 20  
 quod mihi ante ipsa crimina superest audias, ut adhuc 11  
 fecisti, libenter et diligenter.

Kr.

Sequitur enim de speculo longa illa et censoria oratio,  
 de quo pro rei atrocitate paene diruptus est Pudens cla-  
 416 mitans: 'habet speculum philosophus, possidet speculum 15  
 philosophus'. ut igitur habere concedam — ne aliquid  
 obiecisse te credas, si negaro —, non tamen ex eo accipi  
 me necesse est exornari quoque ad speculum solere. quid  
 enim? si choragium thymelicum possiderem, num ex eo  
 argumentarere etiam uti me consuasse tragoedi[i] symmate, 20  
 417 histrionis crocota, †orgia, mimi centunculo? non opinor.  
 nam et contra plurimis rebus possessu careo, usu fruor.  
 quod si neque habere utendi argumentum est neque non  
 utendi non habere et speculi non tam possessio culpatur  
 418 quam inspectio, illud etiam doceas necesse est, quando 25

F 107<sup>a</sup>. φ 3<sup>b</sup> 4<sup>a</sup>. 1 cf. Phil. l. l. p. 568 5 fr. 340 Sc. R. P. F. □  
 ed. Ribb.<sup>3</sup> I p. 73 Enn. poes. rel. rec. Vahlen<sup>2</sup> p. 191 10 audif (φ)  
 de modo cf. 31, 27 Luebbert, Gramm. Stud. II 102, 107 audieris  
 H. Mueller cf. praef. 25 19 thimelicū φ: themelicū (prior e corr.  
 ut vid. ex i) 20 c̄lueffe\* (posterior e eff. ex &) (φ) tragidii (φ, sed  
 prima i mut. in e, extrema eras.) firmate (φ) 21 orgia del. Kr et  
 turbat certe uerbor. structur. tripl. choragi amiculo Sauppe archi  
 (mimi) Haupt or<chestae ser>ica? He coll. Luc περὶ ὄρχ. 63:  
 εὐδῆτι Σηρικῆ; an ortum ex scholio coragia? centulo (φ) ead. m.  
 em., quae in mg. ut vid. etiam add. <sup>centun</sup> 22 possellu\* (eras. \*)  
 cf. κτῆσις-χρησις Arist. Eth. Nic. 1098<sup>b</sup> 32, 1120<sup>a</sup> 8 sq. 25 docear  
 (φ) al. m. mut. r in l docear def. Phil. l. l. p. 559 cf. tamen 24, 20  
 46, 4 praef. 23



Oud.

et quibus praesentibus in speculum inspexerim, quoniam, ut res est, magis piaculum || decernis speculum philosopho quam Cereris mundum profano uidere.

Kr.

Cedo nunc, si et inspexisse me fateor, quod tandem 14  
 5 crimen est imaginem suam nosse eamque non uno loco  
 conditam, sed quoquo uelis paruo speculo promptam  
 gestare? an tu ignoras nihil esse aspectabilius homini  
 nato quam formam suam? equidem scio et filiorum cari-  
 ores esse qui similes uidentur et publicitus simulacrum  
 10 suum cuique, quod uideat, pro meritis praemio tribui.  
 aut quid sibi statuae et imagines uariis artibus effigiat  
 uolunt? nisi forte quod artificio elaboratum laudabile  
 419 habetur, hoc natura oblatum culpabile iudicandum est,  
 cum sit in ea uel magis miranda et similitudo.  
 15 quippe in omnibus manu faciundis imaginibus opera di-  
 utina sumitur, neque tamen similitudo aequae ut in speculis 21  
 comparet; deest enim et luto uigor et saxo color et pic-  
 turae rigor et motus omnibus, | qui praecipua fide simili-  
 tudinem repraesentat, cum in eo uisi<te>tur imago mire  
 20 relata, ut similis, ita mobilis et ad omnem nutum hominis  
 sui morigera; eadem semper contemplantibus aequa est  
 ab ineunte pueritia ad obeuntem senectam, tot aetatis uices  
 induit, tam uarias habitudines corporis participat, tot  
 420 uultus eiusdem laetantis uel dolentis imitatur. enimvero  
 25 quod luto fictum uel aere infusum uel lapide incussum

F 107<sup>a</sup>. φ 4<sup>a</sup> 2 maius v. cf. 17, 12 3 mun | dū (al. m. eff. mundum | in sequenti v. deletō dū) 4 fateor (φ) o ex a eff. erasa p<sup>o</sup> litterae 5 ymaginē (φ) ut semper, quod iam non adnotabo 6 conditam <seruare> Kronenb 10 premia (a refict., nescio an fuerit orasura ex a effect.) φ: p̄mio 15/16 diutino\* (o fort. ex a eff.) φ: diutino (al. m. mut. o in a) praefert Ap. adiectiv. aut utitur adverb. diutine cf. 54, 27 met. II 15 (37, 1), 24 (44, 17) 16 ut cf. 110, 6 errat Th. l. L I 1049, 38 18 qui] atqui Iahn speculum Sauppe atqui <speculum> vd V l usque H Mueller v. 19 Iahn. secutus 19 cum]

speculum Iahn v. Phil. l. l. p. 559 in eo sc. in speculo uisit (φ) def. Leky coll. 37, 11 uisi<te>tur He 20 domini Fulv 21 equa est (al. m. litt. redintegr. eff., sed evidenter legitur a pr. m. script. equeua est) φ: equa est 25 incisum Ald incusum ed. Bas. I cf. Verg. georg. I 275 Ribb.

Oud.

uel cera inustum uel pigmento illitum uel alio quopiam humano artificio adsimulatum est, non multa interapedine temporis dissimile redditur et ritu cadaueris unum uultum et immobilem possidet. tantum praestat imaginis artibus ad similitudinem referendam leuitas illa speculi fabra et 5 splendor opifex.

Kr.

421 Aut igitur unius Hagesilai Lacedaemonii sententia nobis 15 sequenda est, qui se neque pingi neque fingi unquam diffidens formae suae passus est, aut si mos omnium ceterorum hominum || retinendus uidetur in statu et imagini- 10 bus non repudiandis, cur existimes imaginem suam cuique uisendam potius in lapide quam in argento, magis in tabula quam in speculo? an turpe arbitraris formam suam spectaculo assiduo explorare? an non Socrates philosophus ultro etiam suasisse fertur discipulis suis, crebro ut semet 22 in speculo contemplarentur, ut qui eorum foret pulchritudine sibi complacitus impendio procuraret, ne dignitatem corporis malis moribus dedecoraret, qui uero minus se commendabilem forma putaret sedulo operam daret, ut uirtutis laude turpitudinem | tegetet? adeo uir omnium 20 sapientissimus speculo etiam ad disciplinam morum utebatur. Demost<h>enen uero, primum dicendi artificem, quis est qui non sciat semper ante speculum quasi ante magistrum causas meditatam: ita ille summus orator cum a Platone philosopho facundiam <h>ausisset, ab Ebulide 25 dialectico argumentationes edidicisset, nouissimam pronuntiandi congruentiam ab speculo petiuit. utrum igitur putas maiorem curam decoris in adseueranda oratione suscipiendam rhetori iurganti an philosopho obiurganti, apud iudices sorte ductos paulisper disceptanti an apud 30

F 107<sup>ab</sup>. φ 4<sup>ab</sup>. 4 ymaginif (φ) transpos. post artibus Meurs, post ad Pric imagineis Colv 5 fabra (prior a vid. eff. ex u a pr. m., ead. in mg. add. fa) referundū (φ) em. Pric cf. Phil. l. l. p. 561 Novák p. 73 7 cf. Cic. ad fam. V 12, 7 14 an] at Kr cf. Plut. mor. 141 D Galen. protr. 8 (10, 15 Kaib.) Diog. Laert II 5, 16 (33) 19 comendabilē (sed fort. fuit cō) 20 <corporis> teg.? Plasberg 22 Demostenen (φ) cf. [Plut.] X orat. vit 844 E 25 aufiffet cf. Suid. s. v. Δημοσθ. I 1256, 5 Bernh.

2 BT Apulei Apologia ed. Helm [1056]

Oud.

omnis homines semper disserenti, de finibus agrorum liti-  
ganti an de finibus bonorum et malorum doctenti? quid,  
quod nec ob haec debet tantummodo philosophus speculum  
inuisere; nam saepe oportet non modo similitudinem suam,  
5 uerum etiam ipsius similitudinis rationem considerare:  
422 num, ut ait Epicurus, profectae a nobis imāgines uelut  
quaedam exuuiāe iugi fluore a corporibus manantes, cum 23  
leue aliquid et solidum offenderunt, illisae reflectantur et  
retro expressae contrauersim respondeant an, ut alii philo-  
10 sophi disputant, radii || nostri seu mediis oculis proliquati  
423 et lumini extrario mixti atque ita uniti, ut Plato arbi-  
tratur, seu tantum oculis profecti sine ullo foris ammini-  
424 culo, ut Archytas putat, seu intentu aēris [f]acti, ut Stoici  
rentur, cum alicui corpori inciderunt spisso et splendido et  
15 leui, paribus angulis quibus inciderant resultent ad faciem |  
suam reduces atque ita, quod extra tangant ac uisant, id  
425 intra speculum imāgentur. uideturne uobis debere philo- 16  
sophia haec omnia uestigare et inquirere et cuncta specula,  
uel uda uel suda soli, uidere? quibus praeter ista quae  
20 dixi etiam illa ratiocinatio necessaria est, cur in planis  
quidem speculis ferme pares optutus et imāgines uideantur,  
<in> tumidis uero et globosis omnia defectiora, at contra  
in cauis auctiora; ubi et cur laeua cum dexteris permu-  
tentur; quando se imago eodem speculo tum recondat

Kr.

F 107<sup>b</sup>. φ 4<sup>b</sup>. 6 v. *Diog. Laert. X 24, 46 sqq. Usener Epicur.*  
*fr. 320* 7 exubię (φ, sed b mut. in u) 8 illifę (ll ex n inter  
scribend. eff. m. pr.) 9 contrauersum *Pric* 11 extralio (φ, sed l  
mut. in r) atque inuniti *Colv* cf. v. 16. 33, 21. 50, 9. 94, 11 *Plat.*

*Tim. 46 A* 12 āminiculo (φ) sed. al. m. ex eff. d. cf. 14, 15  
13 archital (φ) cf. *Diels Vorsokrat. I<sup>2</sup> 257* uerif (φ) em. *Pi-  
thoeus* cf. *Armim. Stoic. vet. fr. II 233sq.* facti (φ) fracti *Pithoeus*  
tacti *Bosscha farti HSchoene* coacti *Purscher* acti vel peracti *He*;  
sed v. *Phil. l. l. p. 562* 14 incidēf φ: incēdert̄ (em. ead. m.)  
17 uidenturne—philosophi v cf. *Phil. l. l. p. 564* 19 <ac> uel  
uda *Diels* uel<ut> uda? *He* soli <non> *vd VI accepta vulg.*  
de verbo uident̄ cf. 16, 2sq. preterif tu (φ) em. v 21 uident̄  
(em. ead. m.) 22 <in> v

Oud.

penitus, tum foras exerat; cur caua specula, si exaduersum  
soli retineantur, appositum fomitem accendant; qui fiat 24  
ut arcus in nubibus uarie, duo[s] soles aemula similitudine  
426 uisantur, alia praeterea eiusdem modi plurima, quae tractat  
uolumine ingenti Archimedes Syracusanus, uir in omni 5  
quidem geometria multum ante alios admirabilis subtili-  
tate, sed haud sciam an propter hoc uel maxime memo-  
randus, quod inspexerat speculum saepe ac diligenter.  
quem tu librum, Aemiliane, si nosset ac non modo campo  
et glebis, uerum etiam abaco et puluisculo te dedisses, 10  
mihi istud crede, quanquam teterrimum os tuum minimum  
a Thyesta tragico demutet, tamen profecto discendi cupi-  
427 dine speculum inuiseres et aliquando relicto aratro mira-  
rere tot in facie tua sulcos rugarum.

At ego non mirer, si boni consulis me de isto distor- 15  
tissimo uultu tuo dicere, de moribus tuis multo trucu- ||  
lentioribus reticere. ea res est: praeter quod non sum  
iurgiosus, etiam libenter te nuper usque albus an ater  
esses ignorauit et adhuc <h>ercele non satis noui. id adeo  
factum, quod et tu rusticando obscurus es et ego discendo 20  
428 occupatus. ita et tibi umbra ignobilitatis a probatore  
obstitit, et ego numquam studui male facta cuiusquam  
cognoscere, sed semper potius duxi mea peccata tegere  
quam aliena indagare. igitur hoc mihi aduersum te usu  
uenit, quod qui forte constitit in loco lumine conlustrato 25  
atque eum alter e tenebris prospectat. nam ad eundem

Kr.

F 107<sup>a</sup> 108<sup>a</sup>. φ 4<sup>b</sup> 5<sup>a</sup>. 1 ca+ua (ante u eras. i) 2 oppo-  
situm *Casaub* accendant (φ) accendant *Bosscha coll. met.*  
*II 22 (43, 21)* cf. *Leky de synt. Apul. diss. Monast. 1898 p. 4*  
3 uariet *Rohde fort. recte* duof (φ) em. v 4 praetereo *vd VI*

ej\* dē (addit. erat<sup>9</sup>, quod rurs. eras. est) 4 firaculan; (φ) cf. *Tzetz.*  
*chil. XII 973sq.* 10 gleb i. e. glebis ut saepe 12 thiefta (φ)  
17 offendit numerus clausulae ea] ita *Fulv* 18 curiosus *Colv*  
cf. *praef. 23 Otto Sprichwörter der Römer p. 11 Catull. 93, 2*  
19 ercele (φ) id ideo *Kr.* quamquam reppulerat *Bosscha* cf. 20, 4  
56, 18 *Kretschmann de latin. L. Apul. M. diss. Regimont. 1865*  
p. 99sq. 22 nūquā (litt. redintegr., al. m. eff., vid. *Ruisse*  
25 <ei> qui *Novák* cf. *praef. 56*

2\*



Oud.

modum tu quidem, quid ego in propatulo et celebri agam,  
facile e tenebris tuis arbitraris, cum ipse humilitate ab-  
dita et lucifuga non sis mihi mutuo conspicuus. 17

429 Ego adeo seruosne tu habeas ad agrum colendum an 25  
5 ipse mutuarias operas cum vicinis tuis cambies, neque  
scio neque laboro. at tu me scis eadem die tris Oeae  
manu misisse, idque mihi patronus tuus inter cetera a te  
sibi edita obiecit, quanquam modico prius dixerat me uno  
430 seruo comite Oeam uenisse. quod quidem uelim mihi  
10 respondeas, qui potuerim ex uno tris manu mittere, nisi si  
et hoc magicum est. tantamne esse mentiendi caecitatem  
dicam an consuetudinem? 'uenit Apuleius Oeam cum uno  
seruo'; dein pauculis uerbis intergarritis: 'Apuleius Oeae  
una die tris manu misit'. ne illud quidem credibile  
15 fuisset, cum tribus uenisse, omnes liberasse; quod tamen  
si ita fecissem, cur potius tris seruos inopiae signum  
putares quam tris libertos opulentiae? ne|scis profecto,  
nescis, Aemiliane, philosophum accusare, qui famulitii  
paucitatem obprobraris, quam ego gloriae causa ementiri  
20 debuissem, quippe qui scirem non modo philosophos, quo-  
rum me sectatorem fero, uerum etiam imperatores populi  
Romani paucitate seruorum gloriatos. || itane tandem ne  
haec quidem legere patroni tui: M. Antonium consularem

F 108<sup>a</sup>. φ 5<sup>a</sup>. 2/3 abditus Casaub 4 serior (rior litt. redin-  
tegr. eff., fuit ruor, quare al. m. superscr. <sup>uor</sup>) em. φ seruorumne  
(omisso an) Purser cf. praef. 45 ne an (φ an punctis et li-  
neola delet.) pro anne def. Bosscha tu an aut ne tu v an del.  
Kr; post seruosne oratorem a recta dicendi via aberrasse conie-  
ceram Phil. l. l. p. 567; nunc praefero tu quod simillimum est  
litteris an (cf. 26, 11 praef. 41), ut uideatur elocutio poetica an —  
an habeat (φ), sed h. euan. 8 obiecit (φ) litt. redintegr. al. m.  
eff. ab 10 potueri\* (vid. eras. m) manū mittere (~ delet.) (φ)

11 tantāne (al. m. supra addito <sup>tantāne</sup> compend. ~ obtexit)  
cf. praef. 24 12 uenit (φ) al. m. falso litteris obductis eff. dicit  
15 oēf φ: oīf 18 philō fū (em. ead. m.) famulicij (φ)  
23 patroni tui (roni euan., al. m. utramque uocem supra repetiuit)  
23—21, 12 cf. Ath. VI 273 a sqq.

Kr.

Oud.

solos octo seruos domi habuisse, Carbonem uero illum,  
431 qui rebus potitus est, uno minus, at enim Manio Curio  
tot adreis longe incluto, quippe qui ter triumphum una  
porta egerit, ei igitur Manio Curio duos solos in castris  
calones fuisse? ita ille uir de Sabinis deque Samnitibus 5  
deque Pyrrho triumphator paucioris seruos habuit quam  
triumphos. M. autem Cato nihil oppertus, ut alii de se  
praedicarent, ipse in o[pe]ratione sua scriptum reliquit,  
cum in Hispania(m) consul proficisceretur, tris seruos solos 26  
ex urbe duxisse; quoniam ad uillam publicam uenerat, 10  
432 parum uisum qui uteretur, iussisse duos pueros in foro  
de mensa emi, eos quinque in Hispaniam duxisse. haec  
Pudens si legisset, ut mea opinio est, aut omnino huic male-  
dicto supersedisset aut in tribus seruis multitudinem comi-  
tum philosophi quam paucitatem reprehendere maluisset. 15  
Idem mihi etiam paupertatem obprobrait, acceptum 18  
philosopho crimen et ultro profitendum. enim paupertas  
olim philosophiae uernacula est, frugi, sobria, paruo po-  
tens, aemula laudis, aduersum diuitias possessa, habitu  
433 securā, cultu simplex, consilio benesuada, neminem um- 20  
quam superbia | inflauit, neminem in potentia deprauauit,  
neminem tyrannide efferauit, delicias uentris et inguinum

Kr.

F 108<sup>a</sup>. φ 5<sup>a</sup>b. 3/4 una porta] imperator Bosscha 5 colonof  
(litt. redintegr. eff., fuit cal-) φ: calones (1 ex i eff. ead. m.)  
5 uir del. Iahn ter Becker cf. Enn. ann. 338 lauini (φ, sed  
u mut. in b) fānitib; (φ) al. m. litt. male redintegravit et superscr.  
fannitibus 6 cf. 25, 4 8 operatione (φ, sed in mg. m. recentiss. c  
oratione) Caton fr. rec. Jordan p. 38 9 hispania (non vid. addit. □  
fuisse compend. ~) φ: hispaniā 10 Qm (φ) def. ut usitat. ap.  
priscos scriptor. (cf. Lindsay Synt. of Plaut. Oxfr. 1907 p. 135,  
Bennett Synt. of Early Latin Boston 1910 I 92) Bosscha, ex Caton.

oratione sumptum putat Hild quom iam Steweck 15 pācitātē (φ)  
pr. m. em., ut vid., sed litt. redintegr. 18/19 aduersum diuitiis  
professa Casaub aduersum uitia posita Sauppe possessu Lips  
possessu <et> H Mueller; sed paupertas, si cum diuitiis compa-  
ratur (i. e. adu. diuitias), uere possidetur, diuitiae fluxae et fra-  
giles sunt cf. Th. l. L. I 861 19 sqq.; uel, ut interpret. Novák,  
paupertas possidetur contra diuitias quae nocent

Oud.

neque uult ulla neque potest. quippe haec et alia flagitia diuitiarum alumni solent; maxima quaeque scelera si ex omni memoria hominum percenseas, nullum in illis pauperem reperies, ut contra haut temere inter inlustris uiros diuites comparent, sed quemcunque in aliqua laude miramur, eum paupertas ab incunabilis nutrita est. paupertas, inquam, prisca aput saecula omnium ciuitatum conditrix, || omnium artium reperitrix, omnium peccatorum inops, omnis gloriae munifica, cunctis laudibus apud omnis nationes perfuncta. eadem est enim paupertas apud Graecos in Aristide iusta, in Phocione benigna, in Epaminonda strenua, in Socrate sapiens, in Homero diserta. eadem paupertas etiam populo Romano imperium a primordio fundauit, proque eo in <h>odiernum diis immortalibus simpulo et catino fictili sacrificat. quod si modo iudices de causa ista sederent C. Fabricius, Gn. Scipio, Manius Curius, quorum filiae ob paupertatem de publico dotibus donatae ad maritos ierunt portantes gloriam domesticam, pecuniam publicam, si Publicola regum exactor et Agrippa populi reconciliator, quorum funus ob tenuis opes a populo Romano collatis <s>extantibus adornatum est, si Atilius Regulus, cuius agellus ob similem penuriam publica pecunia cultus est, si denique omnes illae ueteres prosapiae consulares et censoriae et triumphales breui usura lucis ad iudicium istud remissae audirent, auderesne paupertatem philosopho exprobrare apud tot consules pauperes? an tibi Claudius Maximus idoneus auditor uidetur ad irridendam paupertatem, quod ipse uberem et prolixam rem familiarem

F 108<sup>b</sup>. φ 5<sup>b</sup>. 1 potest] putat Stewech cf. 24, 14. 109, 4 2 <esse> solent vd VI contra leg. clausul. (Novák 75); cf. Phil. l. l. p. 568 alumna sunt Casaub 4 reperiet φ: repiet hanc (φ) em. Casaub 11 cf. Ael. v. h. II 43 XI 9 14 odiernū 15 simpulo (in mg. al. m. a1/ simpulo) φ: simpulo corr. ex simpulo (in mg. c. simpulo) 16 sqq. cf. Sen. ad. Helv. 12, 5 sqq. Val. Max. IV 4, 10 20 pto (em. ead. m.) 21 extantib; (φ, sed. em. al. m.) cf. Val. Max. IV 4, 1. 2, 6 ē (φ) litt. redintegr. eff.; fuit &, sed vid. a pr. m. emendat. fuisse; in mg. d. cf. praef. 34 23 //ille //of φ: omf ille 24 cf. praef. 24 26 consules del. Kr.

Kr.

Oud.

sortitus est? erras, Aemiliane, et longe huius animi frustra es, si eum ex fortunae indulgentia, non ex philosophiae censura metiris, si uirum tam austerae sectae tamque diutinae militiae non putas amiciosem esse cohercitae me diocritati quam delicatae opulentiae, fortunam uelut tunicam magis concinnam quam longam probare; quippe etiam ea si non gestetur et trahatur, nihil minus quam lacinia praependens impedit et praecipitat. etenim <in> omnibus ad uitae munia utendis quicquid aptam moderationem supergreditur, [h]onori potius quam usui exuberat. igitur inmodicae diuitiae uelut || ingentia et enormia gubernacula facilius mergunt quam regunt, quod habent irritam copiam, noxiam nimietatem. quin ex ipsis opulentioribus eos potissimum uideo laudari, qui nullo strepitu, modico cultu, dissimulatis facultatibus agunt et diuitias magnas administrant sine ostentatione, sine superbia, specie mediocritatis pauperum similes. quod si etiam ditibus ad argumentum modestiae quaeritur imago quaequam et color paupertatis, cur eius pudeat tenuioris, qui eam non simulata <m>, sed uere fungimur?

Possum equidem tibi et ipsius nominis controuersiam facere, neminem nostrum pauperem esse qui superuacanea nolit, possit necessaria, quae natura oppido pauca sunt. namque is plurimum habebit, qui minimum desiderabit;

F 108<sup>b</sup>. φ 5<sup>b</sup>. 1 hui<sup>9</sup>; (° al. m. add.) φ: longe hui; animi longe et frustra 4 φ: nō putat — cohercite — opulētīe om., sed ab ead. m. in mg. inferior. add. 7 ea si (φ) etsi ea Salm ea etsi vd VI gestetur sed Elmenh; sed trah. per se ipsum satis oppos. uerbis non gest. nihilo v cf. 78, 15: quantum minor met. III 10 (49, 16) 8 <in> Casaub 10 honeri (φ; sed h puncto del.) 11/12 gubernacula (prior r delet.) 19 ej<sup>9</sup> (° al. m. add.) tenui — orif φ: tenuorif cf. 21, 6. 25, 4 19/20 simulata (φ) simulate dett simulato Acidal simulatam cod. Pith.

23 poscit\*\* (cit redintegr.; quid eras. sit, non liquet) φ: poscit def. Hild graviter antea distinct. sententia possideat Elmenh possit Casaub coll. 22, 1. 24, 14 sq. 24 nanq; al. m. eff. litt. redintegr., fuit nanq; nec apparet utrum ~ an n delet. fuerit φ: nāq; defiderabit (b ex u corr. ead. m.)

Kr.

Oud.

437 habebit enim quantum uolet qui uolet minimum. et  
idcirco diuitiae non melius in fundis et in fenore quam  
in ipso hominis animo aestimantur, qui si est auaritia  
egenus et ad omne lucrum inexplibilis, nec montibus auri  
5 satiabitur, sed semper aliquid, ante parta ut augeat, mendicabit. quae quidem uera confessio est paupertatis; omnis enim cupido acquirendi ex opinione inopiae uenit, nec refert, quam magnum sit quod tibi minus est. non habuit tantam rem familiarem Philus quantam Laelius, nec  
10 Laelius quantam Scipio, nec Scipio quantam Crassus Diues, at enim nec Crassus Diues quantam uolebat; ita cum  
29 omnis superaret, a suamet auaritia superatus est omnibusque potius diues uisus est quam sibi. at contra hi philosophi quos commemorauimus non ultra uolentes quam  
15 poterant, sed congruentibus desideriis et facultatibus iure meritoque dites et beati fuerunt. pauper enim fis appetendi egestate, diues non egendi satietate, quippe qui inopia desiderio, opulentia fastidio cernuntur. igitur, Aemiliane, si pauperem me haberi uis, prius auarum esse  
438 doceas necesse est. quod || si nihil in animo deest, de  
21 rebus extrariis quantum desit non laboro, quarum neque laus in copia neque culpa in penuria consistit. sed finge  
21 haec aliter esse ac me ideo pauperem, quia mihi fortuna diuitias inuidit easque, ut ferme euenit, aut tutor in  
25 minuit aut inimicus eripuit aut pater non reliquit: hocine homini opprobriari, pauperiem, quod nulli ex animalibus uitio datur, non aquilae, non tauro, non leoni? equus si |

F 108<sup>b</sup> 109<sup>a</sup>. φ 5<sup>b</sup> 6<sup>a</sup>. 1 cf. Sen. epist. 108, 11 3 estimat<sup>2</sup> (em. ead. m.) auaritia (ri inter scribend ex ti eff.) 9 le\*liuf (eras. l antea delet.) 10 Diues (ut sit cognomen) vd VI coll. C. I. L. Ip. 524 Fast. cons. 549 cf. Cic. de off. II 16, 57 Val. Max. VI 9, 12  
14 philosophi del. Salm propter 22, 11sq., def. Florid. latiore sensu interpretat. cf. Phil. l. l. p. 522 16 scil (φ, sed puncto del. c) fis v sies Hild eris Rohde sis Novák scilicet es Purser  
17 quippe qui cf. 3, 12 26 pauperiē (φ) del. ut additament. Acidal. cf. Phil. l. l. p. 521 Plat. rep. II 363 A: οὐκ ἀπὸ δικαιοσύνης ἐπαινοῦντες V 472 C: ἐξητοῦμεν ἀπὸ τε δικαιοσύνης οἶόν ἐστι X 612 B

Oud.

Kr.

uirtutibus suis polleat, ut sit aequalis uector et cursor  
pernix, nemo ei penuriam pabuli exprobrat: tu mihi uitio  
dabis non facti uel dicti alicuius prauitatem, sed quod  
uiuo gracili lare, quod paucioris habeo, parcius pasco,  
439 leuius uestio, minus obsono? atqui ego contra, quantula-  
5 cumque tibi haec uidentur, multa etiam et nimia arbitror et cupio ad pauciora me coercere, tanto beatior futurus quanto collectior. namque animi ita ut corporis sanitas expedita, imbecillitas laciniosa est, certumque signum est infirmitatis pluribus indigere. prorsus ad uiuendum uelut  
10 ad natandum is melior, qui onere liberior; sunt enim similiter etiam in ista uitae humanae tempestate[s] leuia  
440 sustentui, grauia demersui. equidem didici ea re praee-  
30 cedere maxime deos hominibus, quod nulla re ad usum sui indigeant, igitur ex nobis cui quam minimis opus sit,  
15 eum esse deo similiorem.

Proinde gratum habui, cum ad contumeliam diceretis  
22 rem familiarem mihi peram et baculum fuisse. quod utinam tantus animi forem, ut praeter eam supellectilem nihil quicquam requirerem, sed eundem ornatum digne  
20 gestarem, quem [so]Crates ultro diuitiis abiectis appetiuit.  
441 [so]Crates, inquam, si quid credis, Aemiliane, uir domi inter  
Thebanos proceres diues et nobilis amore huius habitus, quem mihi obiectas, rem familiarem largam et uberem populo donauit, multis seruis a sese remotis solitatem  
25 delegit, arbores plurimas et frugiferas prae uno baculo

F 109<sup>a</sup>. φ 6<sup>a</sup>. 4 pauciorif (φ) sc. seruos cf. 21, 6. 23, 19 paucos seruos Steuech pauciores res vel pauciora Casaub habito Fulv; eam vim inesse in habeo put. Pric 7 co\*erere (eras. h.) φ:coercē 8 nanq; 10 uiuendū\* (eras. m?)  
11 \*onere (eras. h) 12 uita — tēpestatē (φ) em. Lips et Colv 13 sustentatui v 17 habitū (φ) habui cum Casaub Fulv habitum <obiecistis, cum> Beyte 19 supelectilē (em. ead. m.) 21 socratē (φ) supra c add.<sup>1</sup> em. v cf. Diog. Laert. VI 6, 4 (95) 22 socratē (φ) em. v 26 p̄ φ: p baculo (b corr. ex u ead. m.)

Oud.

spreuit, uillas ornatis|simas una perula mutauit, quam postea comperta utilitate etiam carmine laudauit flexis ad hoc Home|ricis uersibus, quibus ille Cretam insulam nobilitat. principium dicam, ne me haec ad defensionem  
5 putes confinxisse:

[κρήνη] <πήρη> τις πόλις ἐστὶ μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι  
τύφῳ [πόντῳ],

iam cetera tam mirifica, quae si tu legisses, magis mihi peram quam nuptias Pudentillae inuidisses. peram et  
442 baculum tu philosophis, exprobrares igitur et equitibus  
11 faleras et peditibus clipeos et signiferis uexilla ac denique triumphantibus quadrigas albas et togam palmatam? non sunt quidem ista Platonicae sectae gestamina, sed Cynicae familiae insignia. uerum tamen hoc Diogeni et Antist<h>eni  
15 pera et baculum, quod regibus diadema, quod imperatoribus paludamentum, quod pontificibus galerum, quod lituus auguribus. Diogenes quidem Cynicus cum Alexandro magno de ueritate regni certabundus baculo uice sceptri gloriabatur. ipse denique Hercules inuictus —  
20 quoniam haec tibi ut quaedam mendicabula [a]nimis  
443 sordent —, ipse inquam Hercules lustrator orbis, purgator ferarum, gentium domitor, is tamen deus, cum terras peragraret, paulo prius quam in caelum ob uirtutes as[s]citus est, neque una pelli uestitior fuit neque uno  
25 baculo comitator.

F 109<sup>a</sup>. φ 6<sup>ab</sup>. 1 \*ornatissimal (eras. h antea induct.)  
4 praef. 24 6/7 Κρητικισπολις·ετ πμελω|ενοιονοπιτυ·φωτσαντω  
in extremis litt. uerbum omitto latere coni. Iahn, sed vid. potius πόντω cf. Phil. l. l. p. 551 Hom. Od. τ 172 Wachsmuth Sillogr. p. 196 Diels Poet. phil. fr. p. 218 8 iam <mittam> Wachsmuth <et>iam cetera [tam] Diels cf. 32,13 praef. 24 10 ex pbra-ref. (φ) exprobras Fulv exprobrare v exprobras ante exprobrares interpos. Kr, quod subaudiendum potius puto 11 te (φ) litt. redint., sed fuit del. Novak et v ac He cf. 1,15. 103,15 met. III 12 (61,14) praef. 41 13 cinice (φ) 14 ueruntam litt. redint., sed fuit antisteni (φ) 17 cinicuf (φ) 20 animif (φ) em. Colv. animi def. Bosscha 23 <uel> paulo Kr 24 afficitul (φ, sed puncto del. priore Γ)

Kr.

Oud.

Quod si haec exempla nihili putas ac me non ad cau- 23  
sam agundam, uerum ad censum dis<s>erundum uocasti, ne quid tu rerum mearum nescias, si tamen nescis, profiteor mihi ac fratri meo relictum a patre HS XX paulo se-  
cus, idque a me longa peregrinatione et diutinis studiis 5  
444 et crebris liberalitatibus modice imminutum. nam et amicorum plerisque opem tuli et magistris plurimis gratiam retuli, quorundam etiam filias dote auxi; neque enim dubi|tassetem equidem uel uniuersum patrimonium impendere, ut acquirerem mihi quod || maius est contemptu 10 patrimonii. tu uero, Aemiliane, et id genus homines uti 32 tu es inculti et agrestes, tanti re uera estis quantum habetis, ut arbor infecunda et infelix, quae nullum fructum ex sese gignit, tanti est in pretio, quanti lignum eius in trunco. at tamen parce postea, Aemiliane, paupertatem 15 cuipiam obiectare, qui nuper usque agellum Zarathensem, quem tibi unicum pater tuus reliquerat, solus uno asello ad tempestiuum imbrem triduo exarabas. neque enim diu est, cum te crebrae mortes propinquorum immeritis hereditatibus fulserunt, unde tibi potius quam ob istam teter- 20 rimam faciem Charon nomen est.

445 De patria mea uero, quod eam sitam Numidiae et 24 Gaetuliae in ipso confinio mei<s> scriptis ostendistis, quibus memet professus sum, cum Lolliano Auito c. u. praesente publice dissererem, Seminuidam et Semigaetulum, non 25 uideo quid mihi sit in ea re pudendum, haud minus

F 109<sup>ab</sup>. φ 6<sup>b</sup>. 2 diferundū (φ, sed em. at. m.) deferundum Stewech 4 patre ff XX (φ) 6 <haud> modice Vulc <non> m. Kronenb immodice Purser; sed modice significat 'aliquantum' neque uult confiteri A. se pauperem esse 10 cētēptu (φ) contemptum Lips. cf. Phil. l. l. p. 525 12 cf. Hor. sat. I 1,62 Kiessl. Heinze 13 quae—gignit pro additamento habet Wower 14 quantum Kronenb fort. recte ligni em. ead. m. i mutata in v et supra addita v 21 num (φ) em. v 23 mei (φ) meis v ostendi scil (φ) ante o eras. h ostendisti Casaub ostendi dicis Kr ostendistis Rohde cf. 29,11. 50,23 v. Phil. l. l. p. 531 24 cū (φ) C.V. v 25 semigetulā em. φ 26 n̄ ui. Ideo φ: n̄ uideo (deo ead. m., sed postea vid. scripsisse eraso Ido) minus] magis vDVl

Oud.

quam Cyro maiori, quod genere mixto fuit Semimedes ac  
Semipersa. non enim ubi prognatus, sed ut moratus quis-  
que sit spectandum, nec qua regione, sed qua ratione  
uitam uiuere inierit, considerandum est. holitori et cau-  
5 poni merito est concessum holus et uinum ex nobilitate  
soli commendare, uinum Thasium, holus Phliasium; quippe  
illa terrae alumna multum ad meliorem saporem inuerit  
et regio fecunda et caelum pluuium et uentus clemens et  
446 sol apricus et solum succidum. enimuero animo hominis  
10 extrinsecus in hospitium corporis immigranti quid ex istis  
addi uel minui ad uirtutem uel malitiam potest? quando  
non in omnibus | gentibus uaria ingenia prouenere, quan-  
quam uideantur quaedam stultitia uel sollertia insigniores? 33  
447 apud Athenienses catos Meletides fatuus. nec hoc eo dixi,  
16 quo me patriae meae paeniteret, etsi adhuc Syfacis op-  
pidum || essemus. quo tamen uicto ad Masinissam regem  
munere populi R. concessimus ac deinceps ueteranorum  
militum nouo conditu[s] splendidissima colonia sumus, in  
20 qua colonia patrem habui loco principis Iluiralem cunc-  
tis honoribus perfunctum; cuius ego locum in illa re p.,  
exinde ut participare curiam coepi, nequaquam degener  
448 pari, spero, honore et existimatione tueor. cur ergo illa  
protuli? ut mihi tu, Aemiliane, minus posthac suscenseas,  
25 potiusque ut ueniam inperitias, si per neglegentiam forte  
non elegi illud tuum Atticum Zarat, ut in eo nascerer.

F 109<sup>b</sup>. φ 6<sup>b</sup>7<sup>a</sup>. 1 quam *del. Sauppe* <in>quam *HMüller*;  
*sed interpretandum: mihi haud minus ignotum quid mihi puden-*  
*dum sit quam Cyro cf. tamen Gertz stud. crit. in Sen. p. 62sq.*

ciro (φ) 3 φ: spectandū ē 11 mātiām (*ead. m. em.*) 14 scy-  
thal (a ex i pr. m. *inter scribend. corr.*) 15 cf. *Tzet. Chil. IV*  
*838sq. Otto Sprichw. d. Röm. p. 218* 16 peniter& (φ) sifacis (φ)

16/17 oppidani Gruter 18 poplif (*om. R.*) φ: P·R in ras. *ead. m.*

19 cedit; (φ) *em. ed. Ven.* 20 principe *Elmenh* Iluiralē *al. m. add.*

(φ) colonia *del. Kr inepte* 22 cepi\* (*eras. t*) φ: cepi 23 φ:  
patri 25 ut suspect. *habet Novák* 26 zarat (φ) *cf. 27, 16*  
ea (*sed a vid. corr. in o*) φ: eo

Kr.

Oud.

Nonne uos puditum est haec crimina tali uiro audiente 25  
tam adseuerate obiectare, friuola et inter se repugnantia  
simul promere et utraque tamen reprehendere? at non  
contraria accusastis? peram et baculum ob auctoritatem,  
carmina et speculum ob hilaritatem, unum seruum ut 5  
449 parci, tris libertos ut profusi, praeterea eloquentiam Grae- □  
cam, patriam barbaram? quin igitur tandem expergisci-  
mini ac uos cogitatis apud Claudium Maximum dicere,  
apud uirum seuerum et totius prouinciae negotiis occu-  
patum? quin, inquam, uana haec conuicia aufertis? quin 10  
ostenditis quod insimulauistis, scelera immania et incon-  
cessa maleficia et artis nefandas? cur uestra oratio rebus  
flaccet, strepitu uiget?

450 Aggredior enim iam | ad ipsum crimen magiae, quod 34  
ingenti tumultu ad inuidiam mei accensum frustrata ex- 15  
pectatione omnium per nescio quas anilis fabulas defra-  
glauit. ecquandone uidisti, Maxime, flammam stipula  
exortam claro crepitu, largo fulgore, cito incremento,  
sed enim materia leui, caduco incendio, nullis reliquiis?  
em tibi illa accusatio iurgiis inita, uerbis aucta, argu- 20  
mentis defecta, nullis post sententiam tuam reliquiis ca-  
lumniae permansura. quae quidem omnis || Aemiliano fuit  
in isto uno destinata, me magum esse, et ideo mihi libet  
quaerere ab eruditissimis eius aduocatis, quid sit magus.

Nam si, quod ego apud plurimos lego, Persarum lingua 25

F 109<sup>b</sup> 110<sup>a</sup>. φ 7<sup>a</sup>. 2 adseueranter *v* fribola (φ) *b corr.*  
*in v m. rec.* 3 at (φ) *ex Ad corr. ead. m. an Colv* 4 austeri-  
tatem *Fulv fort. recte* 7/8 expgiscimini (φ) *gi corr. ex ge* □  
*ead. m.* 11 ostenditif (*vid. librarius scribere uoluisse host-*

*sed ipse emendasse*) immunia (φ) *em. Co'v* 14 <sup>a</sup>dipfū (<sup>a</sup> *vid.*  
*ead. m. addidisse*) 16/17 defraglauit φ: deflagrauit *cf. Arch.*  
*f. l. Lex. IV 8 VI 4* 17 Ecquandone (φ) *al. m. eff. Et-*  
19 nullos (*o corr. in j ead. m.*) 20 ē\* (*eras. n antea induct.*)  
φ: em 22 permansuris *Wower; sed accusatio ipsa evanescet*  
*ut flamma; reliquiae autem genetivo explicativo accuratius signi-*

*ficantur* 25 qd (*vid. ead. m. em.*) φ: qd (*lineola eras.*) ago  
(φ, *in mg. al. m.* " l' ē ego)

Oud.

Kr.

magus est qui nostra sacerdos, quod tandem est crimen, sacerdotem esse et rite nosse atque scire atque callere leges cerimoniarum, fas sacrorum, ius religionum, si quidem magia id est quod Plato interpretatur, cum commemorat, quibusnam disciplinis puerum regno adulescentem Persae imbuant — uerba ipsa diuini uiri memini, quae tu mecum, Maxime, recognosce: δις ἐπτά δὲ γινόμενον ἐτῶν τὸν παῖδα παραλαμβάνουσί οἷς ἐκεῖνοι βασιλείους παιδαγωγούς ὄνο- 35 μάζουσιν· εἰσὶν δὲ ἐξελεγμένοι Περσῶν οἱ ἀριστοὶ δόξαντες ἐν ἡλικίᾳ τέταρτος, ὃ τε σοφώτατος καὶ ὁ δικαιοτάτος καὶ ὁ σωφρονέστατος καὶ ὁ ἀνδρειότατος. ὧν ὁ μὲν μαγείαν τε διδάσκει τὴν Ζωροάστρου τοῦ Ὁρομάζου· ἔστι δὲ τοῦτο θεῶν θεραπεία· διδάσκει δὲ καὶ τὰ βασιλικά. | auditisne 26 magiam, qui eam temere accusatis, artem esse dis immortalibus acceptam, colendi eos ac uenerandi pergnaram, 15 piam scilicet et diuini scientem, iam inde a Zoroastre et Oromaze auctoribus suis nobilem, caelitim antistitam, quippe qui inter prima regalia docetur nec ulli temere inter Persas concessum est magum esse, haud magis quam 452 regnare. idem Plato in alia sermocinatione de Zalmoxi 21 quodam Thraci generis, sed eiusdem artis uiro ita scri-

F 119 . φ 7<sup>a</sup>b. 1 ταῖν (φ) def. Phil. l. l. p. 554,582 sed cf. 16,4 tandem v 2 νόσσε (c lineolis deleta et <sup>b</sup> quae paene euanuit add. ab al. m.) φ: νόσσε (se in ras. ead. m.) 7—13 recognosce dicentia de re nomenon & antonitē | data λυμβανουσιν οὐ ἐκεῖνοι βασιλεῖοις παιδαγωγούς ὀνομαζουσιν (fuit a, sed ead. m. corr. in c, quam litt. etiam superscr.) ἰνεῖσιν | δεξελεγμένοι τεραυμνοὶ ἀριστοῖδο | ἔαντέενν (sic!) λικιατε παρεσοτεσοφῶπε | τοσ καὶ οδικαιοτάτος καὶ οσωσαφρω | (extrema w ex o) νιστάτος καὶ ὁ ἀνδρειότατος υπομεν μα | τειων τε διδάσκει τὴν ζωροαστροῦτο | γωρομάζεσν (sic!)—δέτοιτοθεωνθεραπία | διδάσκει δὲ καὶ τὰ βοι- λικά Plat. Alcib. I p. 121 E γινόμενων codd. Clark. et Marc. γινόμενον Buttman 11 σωφρονίστατος? cf. ἀλαζονίστατον Plat. Phil. 65 C 14 qui eam] quam Iahn 16 Zoroastro vd VI coll. 31,3. 36,15 17 oromazo v 18 quippe qui cf. 3,12 20 zalmoxi (φ) pro x librarius vid. aliam litt. scribere uoluisse Plat. Charmid. 157 A 21 thraci (primo scribere uoluit tr—, h scil. ex r eff.)

Oud.

Kr.

ptum reliquit: τὰς δὲ ἐπωδάς εἶναι τοὺς λόγους τοὺς καλοὺς. quod si ita est, cur mihi nosse non liceat uel Zalmoxi bona uerba uel Zoroastri sacerdotia? sin uero more uulgari eum isti proprie magum existimant, qui communiore loquendi cum deis immortalibus ad omnia quae uelit in- 5 credibili[a] quadam ui cantaminum polleat, oppido miror, 36 cur accusare non timuerint quem posse tantum fatentur. neque enim tam occulta et diuina potentia caueri potest itidem ut cetera. sicarium qui in iudicium uocat, comitatus uenit; qui uenenarium accusat, scrupulosius cibatur; 10 qui furem arguit, sua custodit. enimuero qui magum qualem isti dicunt in discrimen capitis deducit, quibus comitibus, quibus scrupulis, quibus custodibus perniciem caecam et inuitabilem prohibeat? nullis scilicet; et ideo 453 id genus crimen non est eius accusare, qui credit. uerum 27 haec ferme communi quodam errore imperitorum philo- 16 sopherum obiectantur, ut partim eorum qui corporum causas meras et simplicis rimantur irreligiosos putent eoque aiant deos abnuere, ut Ana|xagoram et Leucippum et Democritum et Epicurum ceterosque rerum naturae patronos, 20 partim autem, qui prouidentiam mundi curiosius uestigant et impensius deos celebrant, eos uero uulgo magos nomenclant, quasi facere etiam sciant quae sciant fieri, ut olim fuere Epimenides et Orpheus et Pythagoras et Ostanes, ac dein similiter suspectata Empedocli catharmoe, Socrati 25 454 daemonion, Platonis τὸ ἀγαθόν. gratulor igitur mihi, cum et ego tot ac tantis uiris adnumeror.

F 110<sup>a</sup>. φ 7<sup>b</sup>. 1 τὰς δὲ ἐπωδάς εἶναι τοὺς λόγους τοὺς καλοὺς 2 zalmoxi (φ) 3 zoroastri (φ, add. <sup>a</sup> ab al. m.) 5/6 incredibilia (φ) em. Casaub 16 \*erore (vid. eras. e) 17 φ: εοῦ (in mg. m. recentiss. c̄ eos) 18 eosque Kr 22 uero uulgo] more uulgi Iahn; sed particula exaggeratur vis cf. 55,27 22/23 nomenclant (φ) e corr. ex a ead. m. 25 ē. pedocli catharmoe (φ omissis puncto) em. Casaub 25 φ: σοκράτι<sup>a</sup> (<sup>a</sup> vid. ead. m. add.) 26 demonion (φ) mi+hi (eras. c) 27 adnumerer Kr cf. 15,8sqq.



Oud.

Ceterum ea quae ab illis ad ostendendum crimen obiecta sunt uana et inepta simpliciter ueoreor, ne ideo tantum crimina putes, quod obiecta sunt. 'cur' inquit 'piscium quaedam genera quaesisti?' quasi id cognitionis gratia philosopho facere non liceat, quod luxurioso gulae causa liceret. 'cur mulier libera tibi nupsit post annos XIII uiduitatis?' quasi non magis mirandum sit quod tot annis non nubserit. 'cur prius, quam tibi nuberet, scripsit nescio quid in epistula quod sibi uidebatur?' quasi quisquam debeat causas alienae sententiae reddere. 'at enim maior natu non est iuuenem aspernata.' igitur hoc ipsum argumentum est nihil opus magia fuisse, ut nubere uellet mulier uiro, uidua caelibus, maior iuniori. iam et illa similia: 'habet quiddam Apuleius domi quod sanete colit': quasi non id potius crimen sit, quod colas non habere. 'cecidit praesente Apuleio puer.' quid enim, si iuuenis, quid, si etiam senex adsistente me corruiisset uel morbo corporis impeditus uel lubrico soli prolapsus? hincine argumentis magian probatis, casu pueruli | et matrimonio mulieris et obsonio piscium?

Possem equidem bono periculo uel his dictis contentus perorare: quoniam mihi pro accusationis longitudine largiter aquae superest, cedo, si uidetur, singula consideremus. atque ego omnia obiecta, seu uera seu falsa sunt, non negabo, sed perinde atque si facta sint fatebor, ut omnis ista multitudo, quae plurima undique ad audiendum con-

F 110<sup>a</sup>. φ 7<sup>b</sup> 8<sup>a</sup>. 2 [inepta] simplicia *Verdam* simplicitia (φ) *del. Novák* (et) s. v (ac) s. *Hild* simulacra *Kr* (et) similia *Sciopp* simpliciter *He Phil.* l. l. p. 570 cf. 35,1 praef. 41; *Sen. ep.* 106,11 (p. 496,3 H) *Quint. decl.* X 13 (200,4 L) (haud) ueoreor *Iahn*; sed ironice loquitur et interpretandum: 'haud facile crimina putabis nisi quod obiecta sunt'; de verbo *uerendi* cf. *vel Cic. Tusc.* I 31,76 simpliciter oro *Diels* 7 XIII (φ) 8 nub\*\*|serit (eras. le) 9 sibi sic *Colv* 13 uiro (r ex d corr. ead. m.) 18 implicitus *vd Vl* impetitus *Acidal* 19 puerili (φ) em. *Salm* casu—piscium *del. Nakius* cf. *Phil.* l. l. p. 522 22 quoniam tamen v; sed cf. 78,25 23 aq̄e (al. m. falso add.) φ: atq̄e cf. 43,8 53,24

Kr.

Oud.

uenit, aperte intellegat nihil in philosophos non modo uere dici, sed ne falso quidem posse confingi, quod non ex innocentiae fiducia, quamuis liceat negare, tamen potius habeant defendere. primum igitur argumenta eorum conuincam ac refutabo nihil ea ad magian pertinere; deinde etsi maxime magus forem, tamen ostendam neque causam ullam neque occasionem fuisse, ut me in aliquo maleficio experirentur. ibi etiam de falsa inuidia deque epistulis mulieris perperam lectis et nequius interpretatis deque matrimonio meo ac *Pudentillae* disputabo, idque a me susceptum officii gratia quam lucri causa docebo. quod quidem matrimonium nostrum *Aemiliano* huic immane quanto angori quantaeque diuidiae fuit; inde omnis huiusce accusationis obeundae ira et rabies et denique insania exorta est. quae si omnia palam et dilucide ostendero, tunc denique te, *Claudi Maxime*, et omnis qui adsunt contestabor | puerum illum *Sicinium Pudentem* priuignum meum, cuius obtentu et uoluntate a patruo eius accusor, nuperrime curae meae ereptum, postquam frater eius | *Pontianus* et natu maior et moribus melior diem suum obiit, atque ita in me ac matrem suam nefarie efferatum, non mea culpa, desertis liberalibus studiis ac repudiata omni disciplina, scelestis accusationis huius rudimentis patruo *Aemiliano* potius quam fratri *Pontiano* similem futurum.

Nunc, ut institui, proficiscar ad omnia *Aemiliani* huiusce deliramenta orsus ab eo, quod ad suspicionem magiae quasi ualidissimum in principio dici animaduertisti, nonnulla me piscium genera per quosdam pisces pretio quaesisse. utrum igitur horum ad suspectandam magian

F 110<sup>b</sup>. φ 8<sup>a</sup> 4/5 refutabo ac conuincam *vd Vl* 6 causā (ul in ras. pr. m. scrips.) 8 falso (φ o ex a corr.) falsa *Casaub* cf. 74,12 praef. 24 eptil (φ) 11 (potius) quam *Ald* cf. *Phil.* l. l. p. 580 causa\* (eras. ~) 19 eruptū (φ) def. ut archaismum *Wackernagel Arch. f. lat. Lex.* XV 221 em. v 21 atq; (φ) corr. ex utq; al. ut vid. m. 30 magia<sup>n</sup> (ex ead. m. eff. ut vid.)

Oud.

ualet? quodne piscatores mihi piscem quaesierunt? (scilicet ergo phrygionibus aut fabris negotium istud dandum fuisse atque ita opera cuiusque artis permutanda, si uellem calumniis uestris uitare, ut faber mihi piscem euerret, ut piscator mutuo lignum dedolaret.) an ex eo intellexistis maleficio quaeri pisciculos, quod pretio quaerebantur? (credo, si conuiuio uellem, gratis quaesisses.) quin igitur etiam ex aliis plerisque me arguitis? nam saepe numero et uinum et holus et pomum et panem pretio mutauim.

eo pacto cuppedinariis omnibus famem decernis; quis enim ab illis obsonare audebit, si quidem statuitur omnia edulia quae depenso para<sup>n</sup>tur non cenae, sed magiae desiderari? quod si nihil remanet suspicionis, neque in piscatoribus mercede inuitatis ad quod solent, ad piscem capiendum, quos tamen nullos ad testimonium produxere, quippe qui nulli fuerunt), neque in ipso pretio rei uenalis (cuius tamen quantitatem nullam taxauere, ne, si mediocre pretium dixissent, contemneretur, si plurimum, non crederetur) — si in his, ut dico, nulla suspicio est: respondeat mihi Aemilianus, | quo || proximo signo ad accusationem magiae sit inductus.

'Pisces' inquit 'quaeris'. nolo negare. sed, oro te, qui pisces quaerit, magus est? equidem non magis arbitrator quam si lepores quaererem uel apros uel altilia. an soli pisces habent aliquit occultum aliis, sed magis cognitum? hoc si scis quid sit, magus es profecto; sin nescis, confitearis necesse est id te accusare quod nescis. tam rudis uos esse omnium litterarum, omnium denique uulgi fabu-

F 110<sup>b</sup> 111<sup>a</sup>. φ 8<sup>ab</sup>. 1 scilicet i. e. 'scire licet' cf. 37, 1. 65, 9 2 phrygionib; φ: frigionib<sup>9</sup> fuisset Groslot 4 cf. Plant. Cas. 208 Curc. 298 Poen. 25 5 mutāo (em. ead. m.) φ: mutuo 9<sup>h</sup> oluf<sup>h</sup> pom\* (vid. a eras; em. ead. m.) 12 de penfo (φ) parāt (lineol. — add. m. recentior) φ: parant<sup>2</sup> destinari Fulv 14 id quod solet Colv [ad] quod solent Wouer ad pisc. cap. del. Scriver cf. Phil. l. l. p. 521 16 fuer (φ) 17 nullum φ: nullā (a ex u corr. al. ut vid. m.)

Kr.

Oud.

larum, ut ne fingere quidem possitis ista uerisimiliter? quid enim competit ad amoris ardorem accendendum piscis brutus et frigidus aut omnino res pelago quaesita? nisi forte hoc uos ad mendacium induxit, quod Venus dicitur pelago exorta. audi sis, Tannoni Pudens, quam multa nescieris, qui de piscibus argumentum magiae recepisti. at si Virgilium legisses, profecto scisses alia quaeri ad hanc rem solere; ille enim, quantum scio, enumerat uittas mollis et uerbenas pinguis et tura mascula et licia discolora, praeterea laurum fragilem, limum durabilem, ceram liquabilem, nec minus quae iam in opere serio scripsit:

falcibus et messae ad lunam quaeruntur aenis pubentes herbae nigri cum lacte ueneni.

quaeritur et nascentis equi de fronte reuulsus et matri praereptus amor.

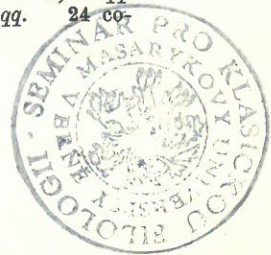
at tu piscium insimulator longe diuersa instrumenta magis attribuis, non frontibus teneris detergenda, sed dorsis squalentibus excidenda, nec fundo reuellenda, sed profundo extrahenda, nec falcibus metenda, sed hamis inuncanda. postremo in maleficio ille uenenum nominat, tu pulmentum, ille herbas et surculos, tu squamas et ossa, ille pratum | decerpit, tu fluctum scrutaris. memorassem tibi etiam Theocriti paria et alia Homeri et Orphei plurima, et ex comoediis et tragoediis Graecis et ex || historiis multa repetissem, ni te dudum animaduertissem Graecam Pudens

F 111<sup>a</sup>. φ 8<sup>b</sup>. 1 uerifimilit̄ (evidenter) φ: uerifimilia 6 recepisti (φ) et recepit advocatus fabulas quas Aemil. et. Sicin. praebuerant cf. 20, 7sq. repetisti Rohde coll. v. 25 contra leg.

clausulae 7 si (uel) Iahn uergiliū (e vid. lineola del., supra u add. ead. m.) φ: uirgilium cf. 12, 8 Verg. ecl. 8, 64 sqq. 11 Iā (φ) idem Kr; sed iam ad enumerandas res additur cf. 26, 8. 32, 13 Phil. l. l. p. 551 Verg. Aen. IV 513 sqq. 14 nalcentif (i ex e ead. m.) reuulfū (φ, sed sū corr. in lu<sup>a</sup>) 17 detegenda Colv 18 excidenda Kr 23 paria<sup>7</sup> & alia<sup>7</sup> (utrobique al. m. add.) φ: pa\*ria\* (eras. t et —) cf. 37, 12sqg. Theocr. 2, 18sqg. Orph. rec. Abel fr. 172sqg. Arg. 955sqg. Lith. 172sqg. 24 cōmediif (ead. m. add.)

3\*

Kr.



Oud.

Kr.

tillae epistolam legere nequiuisset. igitur unum etiam poetam Latinum attingam, uersus ipsos, quos agnoscent qui Laeuium legere:

- 461 philtra omnia undique eruunt:  
5 antipathes illud quaeritur,  
462 trochiscili, ungues, taeniae,  
radiculae, herbae, surculi,  
463 saurae indices bicodulae,  
464 hinnientium dulcedines.

- 10 haec et alia quaesisse me potius quam pisces longe ueri- 31  
similius confinxisses (his etenim fortasse per famam per-  
uulgatam fides fuisset), si tibi ulla eruditio adfuisset;  
enimvero piscis ad quam rem facit captus nisi ad epulas  
coctus? ceterum ad magian nihil quicquam uidetur mihi  
465 adiutare. dicam unde id coniectem. Pythagoram plerique 41  
16 Zoroastri sectatorem similiterque magiae peritum arbitrati  
tamen memoriae prodiderunt, cum animaduertisset proxime  
Metapontum in litore Italiae suae, quam subsiciam Grae-  
ciam fecerat, a quibusdam piscatoribus euericulum trahi,  
20 fortunam iactus eius emisse et pretio dato iussisse ilico  
piscis eos, qui capti tenebantur, solui retibus et reddi

F 111<sup>a</sup>. φ 8<sup>b</sup> 2 <en> uersus *Pric. fort. recte* <dicam> uersus  
*Rohde coll. 44, 19* ipsos] posui *Colv* quos *del. Salm* 3 leliū (φ)  
*Laeuium Lips F. P. R. ed. Baehrens p. 292* 4 irruunt *Salm*  
adruunt *Baehrens* 5 antiphates (φ) *em. Pius cf. Plin. n. h.*  
*XXXVII 10, 54 (145)* vers. 5 ante 4 transpos. *Salm* quaerito  
*Salm* 6 trochiscili (φ) trochus pili *Salm* trochi scyphi *Baehrens*  
ungel (*em. φ*) *cf. Plin. n. h. XXVIII 1, 2 (5)* iunges *Scal*  
7/8 furculif aure (φ) surculi sauri *Salm* saurae *Hild Theocr. 2,*  
*58 et schol. cft. Abt, qui distinct. post saurae del. cum Butlero*  
9 hinnientū (φ) *em. Casaub* 14 magiam *litt. redintegr. al. m.*  
*eff., fuit magian* quanquā *litt. refict., sed fuit* φ: quāq̄  
quicquam *Salm* quemquam *Beyle; sed. cf. 38, 5* quaquam? *Plas-*  
*berg coll. ne(haud)quaquam et 38, 9sq.* 16 zoroastri (φ, *sed<sup>a</sup> add.*  
*al. ut vid. m.*) 18 subsiciuā (φ) *litt. male redintegr.* 18/19 greciam  
*litt. redintegr., fuit greciā* 19 qb; dū (*litt. redint., sed fuit*) *em. φ*  
20 emiff<sup>em</sup> (*vid. pr. m. a mutauisse in e, al. m. litt. redintegr. et*  
*ultimam induxit supra addito em*) φ: emiffe

Oud.

Kr.

profundo; quos scilicet eum de manibus amissurum non (47)  
fuisse[t], si quid[em] in his utile ad magian comperisset.  
sed enim uir egregie doctus et ueterum aemulator memi-  
nerat Homerum, | poetam multiscium uel potius cunectarum  
rerum adprime peritum, uim omnem medicaminum non 5  
mari, sed terrae <a>scripsisse[t], cum de quadam saga ad  
hunc modum memorauit: ἢ τόσα φάρμακα ἦδη, ὅσα τρέφει  
εὐρεῖα χθών itemque alibi carminum similiter:

- 466 τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα  
φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλά μειγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά, 10  
cum tamen numquam apud eum marino aliquo et pisco-  
lento medicauit nec Prot[h]eus faciem nec Vlixes scrobem  
467 nec || Aeolus follem nec Helena creterram nec Circe po-  
colum nec Venus cingulum. at uos soli reperti estis ex 14  
omni memoria, qui uim <h>erbarum et radicum et surcu- 42  
lorum et lapillorum quasi quadam colluione naturae de  
summis montibus in mare transferatis et penitus piscium  
uentribus insuatis. igitur ut solebat ad magorum cerimo-  
nias aduocari Mercurius carminum uector et illex animi  
Venus et Luna noctium conscia et manium potens Triuia, 30  
uobis auctoribus posthac Neptunus cum Salacia et Portuno

F 111<sup>a</sup>. φ 8<sup>b</sup> 9<sup>a</sup>. 1 φ: emiffu (e ex a corr.) scil. cf. 34, 1  
2 fuiff& *litt. redint., sed fuit* φ: fuiffe\* (e ex & corr.) fiqdē  
*litt. redint., sed fuit* φ: (fiqd\* (eras. ē) si qdē (i. e. esse) *Plas-*  
*berg cf. 46, 14* 3/4 meminert in *mg. addito rat, al. m. litt. redin-*  
*tegr. eff. meminert, idem tertia superscr.* φ: meminert 5 om-  
nium *Kr* 6 maris—scripsisse *Groslot cf. Hor. ep. I 9, 13* 6 | scripfiff&  
*litt. refict., sed fuit* φ: scripfiffe *cf. Fulgent. myth. I 12 (23, 11 H)*  
ascripsisse *Casaub* 7/8 ητοσαφαρμακα ηδει οατρε | φει ευρειαχθων  
*Hom. Il. 1741* 9—10 τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἀρουρα φάρμακα  
πολλαμενεσθαμεμι (i in ras.) | μανα πολλα de λυγρα *Hom. Od.*  
δ 229 11 mari\*<sup>no</sup> (no *al. m. erasis duab. litteris, quia falso inter*  
*redintegrand. pro n scripserat t*) φ: marino 12 ptheuf (φ) *Hom.*  
*Od. δ 455 sqq. λ 25 sqq.* 13 *Od. x 19 sqq. x 234 sqq. de Helena cf.*  
*Hom. Od. δ 220 sqq. Diodor. I 97, 7 Ath. V 190 f Plut. quaest. conv.*  
*I 614 b 14 Hom. Il. ε 214* 15 erba (φ) 19 carminū uector (φ) *interpr.*  
*Simcox πομπός ἐπωδῶν, 'qui oracula offert' Abt* manium u. *Sciopp.*  
animarum u. *Scal an. euocator Acidal* carm. auctor *Groslot* carm.  
inuentor *Steweck c. fctor Ellis* 21 *cf. met. IV 31 (99, 17 sqq.)*

*Oud.* 468 et omni choro Nerei ab aestibus fretorum ad aestus amorum transferentur. *Kr.* (42)

Dixi, cur non arbitrer quicquam negotii esse magis et piscibus. nunc, si uidetur, credamus Aemiliano solere pisces etiam ad magicas potestates adiutare. num ergo propterea quicumque quaerit et ipse magus est? eo quidem pacto et qui myoparonem quaesierit parata erit et qui uectem perfossor et qui gladium sicarius. nihil in rebus omnibus tam innoxium dices, quin id possit aliquid aliqua obesse, nec tam laetum, quin possit ad tristitudinem intellegi. nec tamen omnia idcirco ad nequiores suspicionem trahuntur, ut si tus et casiam et myrram ceterosque id genus odores funeri tantum emptos arbitraris, cum et medicamento parentur et sacrificio. ceterum eodem piscium argumento etiam Menelai socios putabis magos fuisse, quos ait poeta praecipuus flexis hamulis apud Pharum insulam famem propulsasse; etiam mergos et delfinos et scillam tu eodem referes, etiam gulones omnes, qui inpendio a piscatoribus mercantur, etiam ipsos piscatores, qui omnium generum piscis arte adquirunt. 'cur ergo tu quaeris?' nolo equidem || nec necessarium habeo tibi dicere, sed per te, si potes, ad hoc quaesisse me argue; ut si elleborum uel cicutam uel sucum papaueris emissem, item alia eiusdem modi quorum moderatus usus salutaris, sed commixtio uel quantitas noxia est, quis aequo animo pateretur, si me per haec ueneficii arcesseres, quod ex illis potest homo occidi?

F 111<sup>b</sup>. φ 9<sup>a</sup>. 1 nereī<sup>du</sup> (<sup>du</sup> m. recentissima add.) 3 negotij (tij corr. ut. vid. pr. m. ex tij) φ: negotij (extrema i postea add.) 6 quaerit <piscem> v; sed ex v. antecedenti pisces subauditur 7 pyrata (φ) 9/10 aliquid aliqua cf. Lucil. rec. Marx 632 (F. P. R. Baehr. p. 206) 11 sequiorem Brant cf. 33,9 13 tantū emptor (ead. m. add.) 14 parēt<sup>n2</sup> (ead. m. em.) 16 Hom. Od. δ 368 18 squillas Vulc gluttones Colv oel (e ex i ead. ut vid. m. eff.) φ: omif 19 mergunt (φ) mercantur v 20 piscif (° al. m. add.) φ: piscif cū (φ) cur v 22 si] scire Rossbach post ut lac. stat. Kr; v. Phil. l. l. p. 555 23 \*emiffē eras. f (φ) 25/26 per hoc v

*Oud.* Videamus tamen, quae fuerint piscium genera tam necessaria ad habendum tamque rara ad repperiendum, ut merito statuto praemio quaerentur. tria omnino nominauerunt, unum falsi, duo mentiti; falsi, quod leporem marinum fuisse dixerunt qui alius omnino piscis fuit, quem mihi Themis[c]on seruus noster medicinae non ignarus, ut ex ipso audisti, ultro attulit ad inspiciendum; nam quidem leporem nondum etiam inuenit. sed profiteor me quaerere et cetera, non piscatoribus modo, uerum etiam amicis meis negotio dato, quicumque minus cogniti generis piscis inciderit, ut eius mihi aut formam commorent aut ipsum uiuum, si id nequierint, uel mortuum ostendant. quam ob rem id faciam, mox docebo. mentiti autem sunt callidissimi accusatores mei, ut sibi uidentur, cum me ad finem calumniae confinxerunt duas res marinas impudicis uocabulis quaesisse, quas Tannonius ille cum utriusque sexus genitalia intellegi uellet, sed eloqui propter infantiam caudicus summus nequiret, multum ac diu haesitato tandem uirile marinum nescio qua circumlocutione male ac sordide nominauit, sed enim feminal nullo pacto repperiens munditer dicere ad mea scripta confugit et quodam libro meo legit: 'interfeminium tegat et femoris obiectu et palmae uelamento.'

Hic etiam pro sua grauitate uitio mihi uortebat, quod me nec sordidiora dicere honeste pigeret. at ego illi contra iustius exprobrarim, quod qui || eloquentiae patrocinium uulgo profiteatur etiam honesta dictu sordide blateret ac saepe in rebus nequaquam difficilibus fringuliat uel omnino

F 111<sup>b</sup> 112<sup>a</sup>. φ 9<sup>ab</sup>. 4 statu\* (add. al. m., sed aliquid a pr. m. script. nunc eras.) φ: statuto stato Rossbach 3/4 nominauerant (φ) em. Casaub 5 quia H Mueller 6 themif cferuul (φ) em. Lips 7 offendit numerus clausulae 8 themif Groslot 9 piscatorib; (φ) prior i similis est litt. e 11 inciderit scil. iis 12 uel transpos. ante si Vulc inepte; ineptiora quae vd Vl effectit; interpretand. est: 'si quirent uiuum, si id nequirent, uel mortuum' cf. Sall. Iug. 46, 4 14 callidissime Casaub 15 fidem Fulv 22 et <e> quodam edd. vett. sed una interfeminii uoce quam in Apuleianis inuenerat usus erat Tann. cf. 40, 2sq.

Oud.

473 commutescat. cedo enim, si ego de Veneris statua nihil (44) dixissem neque interfeminiū nominassem, quibus tandem uerbis accusasses crimen illud tam stultitiae quam linguae tuae congruens? an quicquam stultius quam ex nominum 5 propinquitate uim similem rerum coniectam? et fortasse an peracute repperisse uobis uidebamini, ut quaesisse me fingeretis ad illecebras magicas duo haec marina, uere- tillam et uirginal; disce enim nomina rerum Latina, quae propterea uarie nominauī, | ut denuo instructus accuses. 10 memento tamen tam ridiculum argumentum fore desiderata ad res uenerias marina obscena, quam si dicas marinum pectinem comendo capillo quaesitum uel aucupandis uolan- tibus piscem accipitrem aut uenandis apris piscem apric- ulam aut eliciendis mortuis marina caluaria. respondeo 15 igitur ad hunc uestrum locum non minus insulse quam 474 absurde commentum, me hasce nugas marinas et quiscilias litoralis neque pretio neque gratis quaesisse.

Illud etiam praeterea respondeo, nescisse uos, quid a 35 me quaesitum fingeretis. haec enim friuola quae nomi- 20 nastis pleraque in litoribus omnibus congestim et acer- uatim iacent et sine ullius opera quamlibet leuiter motis flucticulis ultro foras euoluuntur. quin ergo dicitis me eadem opera pretio impenso per plurim[is]os piscatoris 45 quaesisse de litore conchulam striatam testam habentem, 25 calculum teretem, praeterea cancrorum furcas, echin(or)um

F 112<sup>a</sup>. φ 9<sup>b</sup>. 2 int̄feminā (al. m. add.) φ: int̄feminā

5 coniectari *edd. vett.* et] set Iahn 6 at quefisse φ acq̄fisse (add. al. m. et eras...) ut e *cod. Salm* cf. 47,6 48,14 praef. 43 7/8 ueretillā (φ ex uerentillā) 9 instructius Lips 12 capillo (φ) o ex ū eff. ead. m. 16 q̄cillaf (φ) quisquillas Groslot cf. quercerum 41, 10 19 fribola (φ) v ex b eff. al. m. 21 leniter Iahn 23 plurimisos (φ) em. v cf. praef. 53 24 cchalā (φ)

habentem] patentem Gronov tabentem Gronov fil. hebetem *codd. dett.* albertem Brant hiantem Stewech hiantem Ellis, ut vox testam cum adiectivo coniuncta ceteris membrīs aequaliter opposita sit; cf. tamen 29, 20 sq. 60, 28 sq. 25 echinū (φ) em. v

Kr.

Oud.

475 caliculos, lolliginum ligulas, postremo assulas, festucas, (45) resticulas et ostrea Pergami uermiculata, denique muscum et algam, cetera maris eiectiona, quae ubique litorum uentis expelluntur, salo expuuntur, tempestate recipiuntur, tranquillo deseruntur? || neque enim minus istis quae com- 5 memorauī accommodari possunt similiter ex uocabulo suspiciones. posse dicitis ad res uenerias sumpta de mari spuria et fascina propter nominum similitudinem: qui minus possit ex eodem litore calculus ad uesicam, testa 476 ad testamentum, cancer ad ulcera, alga ad quercerum? 10 ne tu, | Claudi Maxime, nimis patiens uir es et oppido proxima humanitate, qui hasce eorum argumentationes diu hercle perpressus sis; equidem, cum haec ab illis quasi graui et uincibilia dicerentur, illorum stultitiam ridebam, tuam patientiam mirabar. 15

Ceterum quam ob rem plurimos iam piscis cognouerim, 36 477 quorundam adhuc nescius esse nolim, discat Aemilianus, quoniam usque adeo rebus meis curat; quanquam est iam praecipiti aeuo et occidua senectute, tamen, si uidetur, accipiat doctrinam seram plane et postumam; legat uete- rum philosophorum monumenta, tandem ut intellegat non me primum haec requisisse, sed iam pridem maiores meos, Aristotelen dico et Theop(h)rastum et [t]Eudemum et Lyco- nem ceterosque Platonis minores, qui plurimos libros de 46 genitu animalium deque uictu deque particulis deque omni 25 differentia reliquerunt. bene quod apud te, Maxime, causa agitur, qui pro tua eruditione legisti profecto Aristotelis

F 112<sup>a</sup>. φ 9<sup>b</sup> 10<sup>a</sup>. 1 festuculas Kr 2 ostreorum terga uerm. Brant coll. Plaut. Poen. 398 ostrea in tergo (vel peregrina) uerm. Triller Pergami del. Lennep resticulas, ne ostrea pergam? He cf. 43, 16 sq. 3 litorū (φ) al. m. eff. locorū 5 deferuntur Kroll, sed relinquuntur illa mari tranquillo facto 9 calculof (φ) em. v 10 querqueram Colv 12 proluxa Stewech prima Lips plurima Colv v. Phil. l. l. p. 539 Arch. f.

l. Lex. XII 421 <sup>q</sup>haice (<sup>q</sup>add. ead. m.) 18 curat <et> Kroll 19 occidua (a ex u eff. ead. m.) 23 theopractū & teudemū (φ) 23/24 liconē

Oud.

Kr.

περὶ ζῳῶν γενέσεως, περὶ ζῳῶν ἀνατομῆς, περὶ ζῳῶν ἱστορίας (46)  
 multiiuga uolumina, praeterea problemata innumera eius-  
 478 dem, tum ex eadem secta ceterorum, in quibus id genus  
 uaria tractantur. quae tanta cura conquisita si honestum  
 5 et gloriosum illis fuit scribere, cur turpe sit nobis ex-  
 periri, praesertim cum ordinatius et cohibilius eadem  
 Graece et Latine adnitar conscribere et in omnibus aut  
 ommissa acquirere aut defecta supplere? permittite, si  
 operaest, quaedam legi de magicis meis, ut sciat me  
 10 Aemilianus plura quam putat quaerere et sedulo explorare.  
 prome tu librum e Graecis | meis, || quos forte hic amici  
 habuere sedulique, naturalium quaestionum, atque eum  
 maxime, in quo plura de piscium genere tractata sunt.  
 479 interea, dum hic quaerit, ego exemplum rei competens  
 15 dixero.

Sophocles poeta Euripidi aemulus et superstes, uixit 37  
 enim ad extremam senectam, cum igitur accusaretur a  
 filio suomet dementiae, quasi iam per aetatem desiperet,  
 protulisse dicitur Coloneum suam, peregregram tragoedia-  
 20 rum, quam forte tum in eo tempore conscribebat, eam  
 iudicibus legisse nec quicquam amplius pro defensione  
 sua addidisse, nisi ut audacter dementiae condemnarent,  
 si carmina senis displicerent. ibi ego comperior om[a]nis

F 112<sup>ab</sup>. φ 10<sup>a</sup>. 1 περὶ ζῳῶν γενεῆ | σεῖν (sic) περὶ ζῳῶν  
 ἀνατομοῖς περὶ ζῳῶν ἱστορίας Arist. fr. coll. Rose p. 215

2/3 | εἰδῆ ante e nihil fuit (φ) <cum> eiusdem Kr 3 recta  
 (φ, sed in mg. c̄ lecta) 7 adnit φ: adnitur em. v  
 8 anquirere Colv, sed acquirere est 'quaestione addere' 9 opera  
 est (φ) operae est Scriver cf. 44, 9 operaest He 10 quē

φ: quā (add. ead. m.) em. v 11 <si> quos Lips huc —  
 attulere? Kr, sed hic interpretand. 'in hac urbe' 12 sed  
 utique Lips sedulique cum gen. nat. quaest. coniunct. putat  
 Acidal sed aliquem Kronenb sedulique <aliis porrexere>

Becker 16 euripidi (eras. ~) aemulus (a vid. ex u eff. ead.  
 m.) 19 pegregiū (φ) em. v 20 tum in eo] ultimo Maehly,  
 sed v. 48, 9. 65, 8. 70, 24 eamque Colv 23 cōperio romanif  
 (φ, sed—no\* [in ras.]) em. v

Oud.

Kr.

iudices tanto poetae adsurrexisse, miris laudibus eum  
 tulisse ob argumenti sollertiam et coturnum facundiae,  
 nec ita multum omnis afuisse quin accusatorem potius 47  
 dementiae condemnarent.

Inuenisti tu librum? besti. cedo enim experiamur, 5  
 an et mihi possint in iudicio litterae meae prodesse.  
 lege pauca de principio, dein quaedam de piscibus. at  
 tu interea, dum legit, [t]aquam[quam] sustine. —

480 Audisti, Maxime, quorum pleraque scilicet legeras 38  
 apud antiquos philosophorum. et memento de solis pisci- 10  
 bus haec uolumina a me conscripta, qui eorum coitu pro-  
 481 gignantur, qui ex limo coalescant, quotiens et quid anni  
 cuiusque eorum generis feminae subent[ant], mares suriant,  
 quibus membris et causis discerit natura uiuiparos eorum  
 et ouiparos — ita enim Latine appello quae Graeci 15  
 ζῳοτόκα et ῥοτόκα — et, ne <o>perose animalium genitum  
 pergam, deinde de differentia et | uictu et membris et  
 aetatibus ceterisque plurimis scitu quidem necessariis, sed  
 in iudicio alienis. pauca etiam de Latinis scribtis meis ad  
 eandem peritiam pertinentibus legi iubebo, in quibus animad- 20  
 uertes cum me <morabiles res et> cognitu raras, tum nomina  
 etiam Romanis inusitata et in hodiernum quod sciam in-  
 fecta, ea tamen nomina labore meo et studio ita de Graecis

F 112<sup>b</sup>. φ 10<sup>ab</sup>. 2 cothurni facundiam vulgat. def. Crusius  
 Purser 7 piscib; (c em. ex l ead. m.) 8 legit | ta quā quā (in  
 mg. · d · [cf. praef. 34]) φ: legi<sup>r</sup> tāquā (c̄ add. ead. m.?) em. ed. Iunt.  
 post. cf. 32, 23 10 philosophorū (r ex l ead. m. inter scribend.)  
 13 subentant (φ) ead. m. inter scribend. ex subent cf. praef. 53  
 16 ζωτοκαειωτοκα et Vahlen καὶ v perose animalium genita (φ)  
 per omnia a. g. Colv per omnes a. genitus (genituras Iahn) Casaub  
 operose ed. Iunt. post. cf. met. I 7 (6, 17) perose def. Hild inter-  
 pretat. 'moleste, odiose' anim. ] aquatiliū Iahn genitū (i. e. -tum)  
 Bosscha cf. 41, 24 genera Ellis 17 pergam per ellipsin cf. Hof-  
 mann-Sternkopf ad Cic. ad Att. III 15, 5: sed pergo praeterita  
 peragam Ellis ne op pergam, <de> an. genitu Novák 20 ad  
 eandē (ea quia nimis coartata nec satis liquida sunt, ead. m. in  
 mg. add. cum eandē) 21 cū me (φ) cum in eis cognitu rara  
 edd. vet. cum res Bosscha me <morabiles res et> He cf. 47, 13  
 de collocat. verb. cf. 59, 29 66, 24 sq. <commemorasse res> Brakman  
 23 ea [tamen] Kr

Oud.

Kr.

proue|nire, ut tamen Latina moneta percussa sint. uel dicant nobis, Aemiliane, patroni tui, ubi legerint Latine haec  
 482 pronuntiata uocabula. de solis aquatilibus dicam nec cetera 48  
 animalia nisi in communibus differentis attingam. auscultata  
 5 igitur quae dicam. iam me clamabis magica nomina Aegyptio uel Babylonico ritu percensere: σελάχεια, μαλάκεια, μαλακόστρακα, χονδράκανθα, όστρακόδεγμα, καρχαρόδοντα, άμφίβια, λεπιδωτά, φολιδωτά, δερμόπτερα, στεγανόποδα, μονήρη, συναγελαστικά — possum etiam pergere; sed non est operae in  
 10 istis diem terere, ut sit mihi tempus adgredi ad cetera. haec interim quae dixi pauca recita Latine a me enuntiata. —

Vtrum igitur putas philosopho non secundum Cynicum 39  
 483 temeritatem rudi et indocto, sed qui se Platonicae scholae meminerit, utrum ei putas turpe scire ista an nescire,  
 15 neglegere an curare, nosse quanta sit etiam in istis prouidentiae ratio an <de> diis immortalibus matri et patri  
 484 credere? Q. Ennius hedyphagetica [a] uersibus scripsit; innumerabilia genera piscium enumerat, quae scilicet curiose cognorat. paucos uersus memini, eos dicam:

20 Omnibus ut Clipea praestat mustela marina,  
 485 mures sunt Aeni, asp[e]ra ostrea plurima Abydi[mus].

F 112<sup>b</sup>. φ 10<sup>b</sup>. 1 tamen] tanquam Pric iam Iahn sed interpretand. 'quamquam de Graecis proveniunt' cf. 3,8 Phil. I. I. p. 582 3 ceteras animalis (servato differentes) Bosscha 4 differentes (φ) -tiis Casaub -tia Novák -tis He v. Phil. I. I. p. 570 5/6 egyptio ut babilonico (φ) 6—9 calυχеса μαλακεια μαλακοστρακα | χονδρακανθα οστρακοδεγμα καρχαρο|δοντα αμφιβια >επιδωτα (sic) φολιδωτα | δερμοπτερα πεσανοποδα μονηρη. συναγελαστικά Arist. fr. coll. Rose p. 216 sqq. 6 μαλάκεια Rose cf. Opp. Hal. I 638 8 στεγανόποδα Rose πελά, νέποδα Gronov 12 uerū (φ) em. v cinicā 16 de add. v 17 hedyphagetica (φ) hedyphagetica Elmenh hedyphageticis Scriver cf. met. I 12 (11,12) II 21 (42,14) II 32 (52,3) III 19 (66,7) a] del. Scriver cf. praef. 48 quae v qui Bosscha CC Roszbach <ibi> innum. Iahn 19 cognouerat (vid. ead. m. punctis delesse) φ: cognorat 20 sqq. v. Vahlen Ennian. poes. rel.<sup>2</sup> p. 218 cf. Athen. III 92 d ut] at Turneb (rectene?) Clypeae Turneb ablativum def. Casaub coll. Plaut. Merc. 940 Asin. 499 cf. Lindsay Synt. of Plaut. p. 32 ad Clupeam Vahlen<sup>1</sup> 21 sunt]

Oud.

Kr.

486 Mytilenae est pecten C<h>aradrumque apud Ambraciae sus. 49  
 487 Brundisii sargus bonus est; hunc, magnus si erit, sume. apriculum piscem scito primum esse Tarenti;  
 488 Surrenti t<u> elopem fac emas, glaucumque apud Cumas. quid scarum praeterii cerebrum Iouis paene sup[p]remi 5  
 489 (Nestoris ad patriam hic capitur magnusque bonusque) melanurum, turdum, merulamque umbramque marinam.

sic Luc. Mueller aen<sup>1</sup>aspera φ: aeniafpa Aeni super Baehrens A. sparsa L. Mueller A. asperaue Bergk A., ast aspra Turneb hiatum in caesura puto Ennio concedi posse; de forma aspra cf. Verg. Aen. II 379 abidi|m; (φ) mus del. v

F 112<sup>b</sup>. φ 10<sup>b</sup>. 1 mitilene ē pecten caradrumque apud ūbraciē finif (φ, sed al. m. supra umb- add.<sup>a</sup>) mitylus et pecten Scal ..... mus; Mitilenaē | est pecten crebrum finisque apud Ambraciai Baehrens aperque apud Ambraciae amnem Columna caprosque apud Ambraciensis Casaub carabusque Colv charadrusque Scal caradrumque scil. pisc. Vahlen<sup>2</sup> charadrumque (= fossam) apud Ambraciai [finis] Salm Ambraciotas Heins Ambraci' fines nescio quis doctus et apud Charadram Ambraciamque Vahlen<sup>1</sup> cf. Polyb. XXI 26,7 et Arattum (vel Aratumque) apud Ambraciae finis (flos?) Bergk apud Ambracien flos Sauppe charadrusque apud Ambraciai | finis; Brundisio sargust; L. Mueller Charadrumque apud Ambraciai [finis] vd Vl Ambraciai | finis. Skutsch ratus tenorem interrumpi P.-W. R.-E. V 2602,21 sus He cf. Ath. VII 326 df άμφ' Αμβρακίηρω? Vahlen<sup>2</sup> 2/3 magnus erit si, | sume; ast apriculum scito (deleto piscem) Columna | sume; apriculum piscem scito Pithoeus 3 targenti φ: targenti 4 surrentia elopē (φ, sed i'a) Surrenti fac emas glaucum et Cumas apud. at quid Turn Surrenti fac emas elopem glaucumque apud Cumas (vel από Κύμης) Bergk Surrenti <tu> elopem fac emas, glaucum face Cumis Baehrens <Sed> Surrenti Leo Plaut. Forsch. p. 227 tu He cf. praef. 41 glaucum ad Cumas. Quid Bosscha glaucum prope Cumas L. Mueller γλαυκόν τ' από Κύμης vd Vl cf. Athen. VII 300 e 5 scarum Bergk cf. tamen Leo Plaut. Forsch. p. 305 celebrū (φ, sed al. m. l mut. in r) suppmi φ: supmi 7 ūbra Inque (φ, sed In punctis deleto et lineola supra a addita) m. recentiss. supra In add.<sup>m</sup> quid merulam turdum melanurum Bergk tum turdum merulam melanurum Schrader alburnum turdum merulamque (vel melanurum) Ritschl post marinam aliquot versus intercidisse putat Kr

Oud.

490 polypus Corcyrae, caluaria pinguis <a>carnae,  
 purpura[m], mu[r]riculi, mures, dulces quoque echini.  
 alios etiam multis uersibus decorauit, et ubi gentium quis-  
 491 que eorum, qualiter assus aut iurulentus optime sapiat,  
 5 nec tamen ab eruditis reprehenditur, ne ego reprehendar,  
 qui res pau|cissimis cognitae Graece et Latine propriis  
 et elegantibus uocabulis conscribo.

Cum hoc satis dixi, tum aliud accipe. quid enim 40  
 tandem, si medicinae neque instudiosus neque imperitus  
 10 quaequam remedia ex piscibus quaero? ut sane sunt  
 plurima cum in aliis omnibus rebus eodem naturae munere  
 interspersa atque interseminata, tum etiam nonnulla in  
 piscibus. an remedia nosse et ea conquirere magi potius  
 esse quam medici, quam denique philosophi putas, qui  
 15 illis non ad quaestum, sed ad suppetias usurust? uete-  
 res quidem medici etiam carmina remedia uulnerum no-  
 rant, ut omnis uetustatis certissimus auctor Homerus  
 docet, qui facit Vlxi de uulnere sanguinem profluentem  
 sisti cantamine. nihil enim, quod salutis |ferendae gratia  
 20 fit, criminis est. 'at enim' inquit 'piscem cui rei  
 nisi malae proscidisti, quem tibi Themis[c]on seruus attulit?'  
 492 quasi uero non paulo prius dixerim me de particulis  
 omnium animalium, de situ earum de[ni]que numero 51

F 112<sup>b</sup> 113<sup>a</sup>. φ 10<sup>b</sup> 11<sup>a</sup>. 1 polipuf corcire (φ) cf. Athen.  
 VII 318f Corcyraest Bergk carne (φ) Atarnae Turn acarne  
 Salm em. Vahlen coll. Lucil 50 Marx cf. Th. l. L. I 386,80  
 2 purpurā marriculi (φ) purpura matriculi ed Bas muriculi  
 Turn mures] murex Casaub 3 multos Pric 4 iurulent;  
 (φ) em. Traube cf. met. II 7 (30,16) IV 22 (91,17) praef. 45;  
 dissentit Kuebler Arch. f. lat. Lex. VIII p. 137 adn. sapiat  
 (φ) posterior a in ras. ab al. m. eff., sed uid. iam prior m. emen-  
 datione effec. rectum 5 eruditil (t inter scribend. ead. m. ex  
 f eff.) 8 dixi tum] dixerim Rohde 11 natura e (φ, sed  
 emendat.) 13,14 potius ē (φ) esse v an putas in parenthesi  
 collocandum? 14 q (φ) cui Hild 15 uisura ē (φ) usurus  
 est v usurust Purser an phil. putas <doctrinae, quippe> qui-  
 usura est? cf. 3,12. 58,17 18 Hom. Od. τ 457 20 inqđ  
 21 themif cferuuf (φ) 23 deniq; (φ) em. v

Oud.

de[ni]que causa conscribere ac libros ἀνατομῶν Aristoteli (51)  
 et explorare studio et augere. atque adeo summe miror  
 quod unum a me pisciculum inspectum sciatis, cum iam  
 plurimos, ubicumque locorum oblatis sunt, aequae inspexerim,  
 praesertim quod nihil ego clanculo, sed omnia in propatulo 5  
 ago, ut quiuis uel extrarius arbiter adsistat, more hoc et  
 instituto magistrorum meorum, qui aiunt hominem liberum  
 et magnificum debere, si qu<o> eat, in primori fronte  
 animum gestare. hunc adeo pisciculum, quem uos leporem  
 marinum nominatis, plurimis qui aderant ostendi; necdum 10  
 etiam decerno quid uocent, nisi quaeram sane accuratius,  
 quod nec apud ueteres philosophos proprietatem eius piscis  
 reperiō, quanquam sit omnium rarissima et hercule memo-  
 randa; quippe solus ille, quantum sciam, cum sit cetera  
 exossis, duodecim numero ossa ad similitudinem talorum 15  
 suillorum in uentre eius conexa et catenata sunt. quod  
 Aristoteles si <scisset, n>umquam profecto omisisset scribo  
 prodere, qui aselli piscis solius omnium in medio aluo  
 493 corculum situm pro maximo memorauit. 'piscem' inquit 41  
 'proscidisti'. hoc quis ferat philosopho crimen esse, quod 20  
 lano uel coquo non fuisset? 'piscem proscidisti'. quod  
 crudum, id accusas? si cocto uentrem rusparer, hepatis  
 suffoderem, ita ut apud te puerulus ille Sicinius Pudens |  
 suomet obson<i>o discit, eam rem non putares accusandam;  
 atqui maius crimen est philosopho comesse piscis quam 25  
 inspicere. an hariolis licet iocinera rimari, philosopho

F 113<sup>a</sup>. φ 11<sup>a</sup>. 1 deniq; (φ) em. v lib\*rof (eras. uid. e)  
 φ: librof ἀνατομῶν ('et al. m. add.) 2 adeoꝛ me (φ, sed  
 2 punctis del.) em. Salm 3 dicatis Koch 4 locarū (φ)  
 cf. 49,20 6 at (φ) ut v cf. 40,6 8 decere Kr queat (φ)  
 em. He cf. 71,6 si qua eat v d VI 11 uocem Colv sed inter-  
 pretandum: 'nondum sat scio cui pisci id nomen indatur' 17 fi  
 ūquā (φ) numquam (omisso si) Goldbacher cf. 101,23 capenf  
 si <scisset n>umquam v 18 Arist. f. 307. 1530<sup>a</sup> 25 19 cf.  
 39,7 21 pscidisti (f ex c ead. m. inter scribend.) 22 rusparē  
 hepatis (φ) em. v 24 obfono (φ, sed supra add. i al. m.)  
 accurandā (φ, sed in mg. m. recentiss. l' c accusandā) 26 ioci-  
 nena (φ) prior n a librario ipso eff. ex u



Oud.

contemplari non licebit, qui se sciat omnium animalium  
haruspicem, omnium deum sacerdotem? hoc in me accusas,  
494 quod ego et Maximus in Aristotele miramur? cuius nisi 52  
libros bibliothecis exegeris et studiosorum manibus ex-  
5 torseris, accusare me non potes. sed de hoc paene plura  
quam debui.

Nunc praeterea uide, quam ipsi sese reuincant; aiunt  
mulierem magicis artibus, marinis illecebris a me petitam  
eo in tempore, quo me non negabunt in Gaetuliae medi-  
10 terran(e)is montibus fuisse, ubi pisces per Deucalionis di-  
luuia repperientur. quod ego gratulor nescire istos legisse  
me Theophrasti quoque *περὶ θαλάσσιων καὶ βλητ(ικ)ῶν* et  
Nicandri *θηριακά*; ceterum me etiam ueneficii reum postu-  
larent; at quidem hoc negotium ex lectione et aemulatione  
495 Aristoteli nactus sum, nonnihil et Platone meo adhortante,  
16 qui ait eum, qui ista uestiget, *ἀμεταμέλητον παιδιὰν ἐν βίῳ*  
*παλζεῖν*.

Nunc quoniam pisces horum satis patuerunt, accipe 42  
aliud pari quidem stultitia, sed multo tanta uanius et  
20 nequius excogitatum. scierunt et ipsi argumentum pesca-  
rium futile et nihil futurum, praeterea nouitatem eius  
ridiculam, (quis enim fando audiuit ad magica maleficia

F 113<sup>a</sup>. φ 11<sup>a</sup>. 7 nū (φ) em. v ipfi (p ex I ead. m.)  
9 negabānt (ead. m. add. v) 9/10 meditrānif (φ) fort. recte  
—eis v cf. Arch. f. l. Lex. I 179 Corp. Gloss. Lat. II 368,29

11 repperient (φ, sed altera p omissa) reperiantur v reperiēban-  
tur vir doctus repperirentur Kronenberg de claus. cf. 39,7 61,8  
post Deuc. d. (non) repperiantur vd Vl et (uix) Ellis insulse,  
quod ironiam non perspexerunt; v. Phil. l. l. p. 571 ceterum  
(ex v. 13) (si scirent) quod vd Vl 12 περι θαλάσσιων καὶ βλητων  
Theophr. fr. 178 W de forma βλητων v. Ael. n. a. III 32 Schol.  
in Nic. Ther. 760. 764 βλητικῶν v 13 θηριακα beneficii eū  
(φ) in b vid. ras. ueneficii Fulv reum nescio quis in mg. Iunt.  
post. 14 ut qdē (φ) ut qui v et quidem Beyte at quidem  
He cf. 47,6 Phil. l. l. p. 572 15 fū (φ) sim v Nnihil (in mg.  
d.) cf. praef. 34 φ: N nichil 16/17 ἀμεταμέλητον παιδιακε-  
νωπιζεῖν v. Plat. Tim. 59 D (Leg. III 685 A Parmenid. 137 B)  
19 multo tanta cf. 4,20 21 nihili v v. Phil. l. l. p. 571  
22 ridiculū (φ) ridiculam v

Oud.

disquamari et exdorsari piscis solere?), potius aliquid  
de rebus peruulgatoribus etiam creditis fingendum esse.  
igitur ad praescriptum opinio[n]is et famae confinxere 53  
496 puerum quempiam carmine cantatum || remotis arbitris,  
secreto loco, arula et lucerna et paucis consciis testibus, 5  
ubi incantatus sit, corruisse, postea nesciente(m) sui ex-  
citatum. nec ultra isti quidem progredi mendacio ausi;  
enim fabula ut impleretur, addendum etiam illud fuit,  
puerum eundem multa praesagio praedixisse. quippe hoc  
emolumentum canticis accipimus, praesagium et diuinatio- 10  
nem, nec modo uulgi opinione, uerum etiam doctorum  
uirorum auctoritate hoc miraculum de pueris confirmatur.  
497 memini me apud Varronem philosophum, uirum accuratis-  
sime doctum atque eruditum, cum alia eiusdem modi, tum  
hoc etiam legere: Trallibus de euentu Mithridatici belli 15  
magica percontatione consultantibus puerum in aqua simu-  
lacrum Mercuri contemplantem quae futura erant CLX  
uersibus cecinisse. itemque Fabium, cum quingentos de-  
narium perdidisset, ad Nigidium consultum uenisse; ab eo  
pueros carmine instinctos indicauisse, ubi locorum defossa 20  
esset crumina cum parti eorum, ceteri ut forent distributi;  
unum etiam denarium ex eo numero habere M. Catonem  
philosophum; quem se a pedisequo in stipe Apollinis  
accepisse Cato confessus est. 24

Haec et alia apud plerosque de magiis et pueris lego 48

F 113<sup>ab</sup>. φ 11<sup>ab</sup>. 1 desquamari Casaub exdorsuari Ca-  
saub 2 esset v 4 incantatum Kr Novák coll. v. 6.  
53,11. 17. 55,16. 19. 56,2 cf. Th. l. L. III 291,24 5 arcula  
Pric 6 nesciente em. φ 6/7 excantatum Burmann  
8 (at) enim Pric (sed) enim Bosscha (et) enim v cf. Phil.  
l. l. p. 572 10 praes. et diu. del. Pric sed cf. Phil. l. l. p. 521  
13 cf. Aug. d. civ. d. VII 35 15 leger& rallib; (in mg. d)  
em. in φ cf. praef. 34 Trallensibus He 17 OLY φ: CLX  
(C ex O ras. eff.) 18 fauiū (φ) 20 locarū defoffo (φ, sed  
a eras. vid. et extr. o em. in a) cf. 47,4 21 parti φ: parte  
(te in ras.) cf. Neue Formenlehre I<sup>s</sup> p. 364 partim Brant coll.  
Gell. X 13 cf. 31,17 63,23 22 habere M.] habere\* (eras. M, in  
mg. d) φ: haber\* (eras. ) cf. v. 15 23 stipem Casaub 25 ma-  
gicū (φ) i. e. artibus magicis magicis Ald Colv (deleto et) magis v

Oud.

Kr.

equidem, sed dubius sententiae sum, dicamne fieri posse  
 498 an negem, quamquam Platoni credam inter deos atque  
 homines natura et loco medias quasdam diuorum potestates  
 intersitas, easque diuinationes cunctas et magorum mira-  
 5 cula gubernare; quin et illud mecum reputo posse animum  
 humanum, | praesertim puerilem et simplicem, seu carmi-  
 num auocamento siue odorum delenimento soporari et ad  
 obliuionem praesentium externari et paulisper remota cor- 54  
 poris memoria redigi ac redire ad naturam suam, quae  
 10 est immortalis scilicet et diuina, atque ita uelut quodam  
 sopore futura rerum praesagare. uerum enim uero, ut  
 ista sese habent, si qua fides hisce rebus impertienda est,  
 debet ille nescio qui puer prouidus, || quantum ego audio,  
 et corpore decorus atque integer deligi et animo sollers  
 15 et ore facundus, ut in eo aut diuina potestas quasi bonis  
 aedibus digne diuersetur, si tamen ea pueri corpore in-  
 499 cluditur, an ipse animus expergitus cito ad diuinationem  
 suam redigatur, quae ei prompte insita et nulla obliuione  
 saucia et hebes facile resumatur. non enim ex omni  
 20 ligno, ut Pythagoras dicebat, debet Mercurius exculpi.  
 quod si ita est, nominate, quis ille fuerit puer sanus,  
 incolumis, ingeniosus, decorus, quem ego carmine dignatus  
 sim initiare. ceterum Thallus, quem nominastis, medico  
 potius quam mago indiget; est enim miser morbo comi-  
 25 tiali ita confectus, ut ter an quater die saepe numero  
 sine ullis cantaminibus corruat omniaque membra con-  
 500 flictationibus debilitet, facie ulcerosus, fronte et occipitio  
 conquassatus, oculis hebes, naribus hiulcus, pedibus cadu-

F. 113<sup>b</sup>. φ 11<sup>b</sup>. 2 Plat. conv. 202E cf. de deo Socr. 6

□ (p. 13,18 sqq. Th.) 4 int̄litul (φ) em. v 9/10 quē Immortalis  
 (° add. cad. m.) 10 uelud (φ, sed d mut. in t) 11 utut Colv  
 sed interpretandum 'proinde. ut' vel 'pro rerum natura' cf. 16,2  
 de deo Socr. 20 (p. 29,14 Th) 13 probus Stewech 17 an] aut  
 v fort. recte; aut Ap. deflexit quasi supra 'dubium' inseruisset;  
 aliter 1,12. 50,25 diuinam naturam suam Casaub 20 pytha-  
 goras (y ex i inter scribend. eff.) cf. Iambl. vit. Pyth. c. 34,245  
 23 ceterum] certe enim Iahn

Oud.

Kr.

cus. maximus omnium magus est, quo praesente Thallus  
 diu steterit: ita plerumque morbo ceu somno uergens □  
 inclinatur. eum tamen uos carminibus meis subuersum 44  
 dixistis, quod forte me coram semel decidit. conserui eius  
 plerique adsunt, quos ex(h)iberi denuntiastis. possunt dicere 5  
 omnes, quid in Thallo despuant, cur nemo | audeat cum  
 eo ex eodem catino cenare, eodem poculo bibere. et quid  
 ego de seruis? uos ipsi uidetis; negate Thallum multo  
 prius, quam ego Oeam uenirem, corruere eo morbo solitum,  
 medicis saepe numero ostensum, negent hoc conserui eius 10  
 qui sunt in ministerio uestro; omnium rerum conuictum  
 me fatebor, nisi rus a † de omnium diu ablegatus est 55  
 in longinquos agros, ne familiam contaminaret: quod ita  
 factum nec ab illis negari potest. eo nec potuit hodie a  
 nobis exhiberi. nam ut omnis ista accusatio temeraria et 15  
 repentina fuit, nudius tertius nobis Aemilianus denuntiauit,  
 ut seruos numero quindecim apud te exhiberemus. adsunt  
 507 XIII, || qui in oppido erant. Thallus solus, ut dixi, quod  
 ferme ad centesimum lapidem longe exul est, is Thallus  
 solus abest, sed misimus qui eum curriculo aduehat. 20  
 interroga, Maxime, XIII seruos quos exhibemus, Thallus  
 puer ubi sit et quam salue agat, interroga seruos accusa-  
 torum meorum. non negabunt turpissimum puerum, corpore  
 putri et morbido, caducum, barbarum, rusticanum.

F 113<sup>b</sup> 114<sup>a</sup>. φ 11<sup>b</sup> 12<sup>a</sup>. 12 seu Casaub 5 exhiberi (φ, sed  
 add. <sup>b</sup>) cf. 54,7 8 uidetis (φ) sc. quomodo res se habeat; def. Gold-  
 bacher cf. 55,6. 107,24 Cic. ac. I 2,5: uides autem eadem ipse  
 praef. 24 si audetis Salm 10 negant (φ) em. Salm negant in quae-  
 stione (post eius? repetito negant) Vallette p. 76 12 nifi del. Zink  
 vd Vl rufa de oīū diu (φ) a sede vel a domo et sede He (omnium sc.  
 conservorum v. 10 et 13) cf. Phil. l. l. 527 Cic. parad. 25, p. Sull. 6,18,  
 Verr. II 2,65,157, p. Cluent. 66,188 ex. rus de omnium consensu  
 diu Iunt. post. r. ab ore omnium d. Zink r. a tuore omnium diu Hild  
 r. adeo (adeo] ab Becker) omnium uisu Kr r. adeo iam diu Gold-  
 bacher r. adeo ab ore o. d. vd Vl r. a domino diu Kroll r. ideo omnium  
 odio Ellis r. adeo [omnium] Novák r. a domo iam d. Pursler  
 13 ðgrof (ð vid. al. m. add.) 14 cf. 79,24 17 numero] ñ φ: ño  
 19 exolpif (φ) em. Hild cf. Phil. l. l. 518 22/23 accuratorū em. v

Oud.

bellum uero puerum elegistis, quem quis sacrificio adhibeat, (55) cuius caput contingat, quem puro pallio amiciat, a quo responsum speret. uelle<m> hercle adesset: tibi eum, Aemiliane, permissem, et tenerem, si tu interrogares; iam in media quaestione hic ibidem pro tribunali oculis trucis in te inuertisset, faciem tuam spumabundus conspuisset, manus contraxisset, caput succussisset, postremo in sinu tuo corruisset.

XIII seruos quos postulasti exhibeo. cur illis ad quaestionem nihil uteris? unum puerum atque eum caducum requiris, quem | olim abesse pariter mecum scis. quae alia est euidentior calumnia? XIII serui petitu tuo adsunt, eos dissimulas; unus puerulus abest, eum insimulas. postremo quid uis? puta Thallum adesse: uis probare eum praesente me concidisse? ultro confiteor. carmine id factum dicis? hoc puer nescit, ego non factum reuincō; nam caducum esse puerum nec tu audebis negare. cur ergo carmini potius quam morbo attribuatur eius ruina? an euenire non potuit, ut forte praesente me idem pate-<sup>502</sup> retur, quod saepe alias multis praesentibus? quod si <sup>503</sup> magnum putarem caducum deicere, quid opus carmine fuit, cum incensus gagates lapis, ut apud physicos lego, pulchre et facile hunc morbum exploret, cuius odore etiam in uenaliis uulgo sanitatem aut morbum uenaliū experi-<sup>25</sup> antur? etiam orbis a figulo circumactus non difficile eiusdem ualetudinis hominem || uertigine sui corripit, ita spectaculum rotationis eius animum saucium debilitat; ac multo plus ad caducos[e] consternendos figulus ualet quam

F 114<sup>a</sup>. φ 12<sup>a</sup>. 2 capūt (u vid. libr. ipse effecisse ex t et quia parum perspicua erat<sup>v</sup> add.) 3 uelle (φ, sed al. m. post e add. lineolam) belle Rossbach 4 tenerem sc. causam ut teneres ipse ut v ut teneres, si tu Kr 14 cf. 88,20sq. 15 cōfiteor (o in ras. ab ead. m. fact. ut vid.) 17 num (φ) nunc Groslot nam Bosscha 22 phificof cf. Plin. n. hist. XXXVI 19,34 (142) Orph. Lith. 478sq. Abel 23 odoref (l indux. ead. m.) φ: odore 24 offendit numerus clausulae cf. 48,11 26 uertiginis ui Oeri 28 caduco le cōsternendof (φ, sed erasa abundans e)

Oud.

magus. tu frustra postulasti, ut seruos exhiberem: ego (56) non de nihilo postulo ut nomines, quinam testes huic piaculari sacro adfuerint, cum ego ruentem Thallum impellerem. unum omnino nominas puerulum illum Sici-<sup>5</sup> nium Pudentem, cuius me nomine accusas; is enim ad-<sup>5</sup> fuisse se dicit; cuius pueritia etsi nihil ad re<li>gionem refragaretur, tamen accusatio fidem derogat. facilius fuit, Aemiliane, ac multo grauius, tete ut ipsum dice-<sup>503</sup> res interfuisse et ex eo sacro coepisse dementire potius quam totum negotium quasi ludicrum pueris donares. 10 puer cecidit, puer uidit: num etiam puer | aliqui incantauit?

Hic satis ueteratorie Tannonius Pudens, cum hoc quo-<sup>46</sup> que mendacium frigere ac prope iam omnium uultu et murmure explosum uideret, ut uel suspiciones quorundam 15 spe moraretur, ait pueros alios producturum, qui sint aequae a me incantati, atque ita ad aliam speciem argu-<sup>5</sup> menti transgressus est. quod quamquam dissimulare potui, tamen ut omnia, ita hoc quoque ultro prouoco. cupio 19 enim produci eos pueros, quos spe libertatis audio con-<sup>57</sup> firmatos ad mentiendum. sed nihil amplius dico: ut producant. postulo igitur et flagito, Tannoni Pudens, ut expleas quod pollicitus. cedo pueros istos, quibus confiditis: produc, nomina qui sint. mea aqua licet ad hoc utare. dic, inquam, Tannoni. quid taces, quid 25 cunctaris, quid respectas? quod si hic nescit quid <di>dic-<sup>5</sup> erit aut nomina oblitus est, at tu, Aemiliane, cede huc,

F 114<sup>a</sup>. φ 12<sup>a</sup>. 3 thallū (u ex o ead. m.) 6 regionē<sup>H</sup> (m. recentiss. add. u) em. φ 7 refrāget<sup>2</sup> (ref. vid. eff. ex lef a pr. m.; ra ead. m. ex re eff. et in mg. add. frāget<sup>2</sup>) φ: suffragaret<sup>2</sup> accusationi Kr sed cf. 96,2sq. 15 marmure<sup>2</sup> (u m. recentiss. add.) em. φ 21 ut] tantum Salm tantum ut Bosscha quam ut v 23 pollicit; φ: el pollicit<sup>9</sup> pollicitus i. e. pollicitus es He 24 nomina] recte cft. Novák 50,21. 53,2 aqua cf. 32,23 26 respectul em. φ 26/27 dicerit φ: dixit em. vāVI

Kr.

Kr.

Oud. die quid aduocato tuo mandaueris, exhibe pueros. quid expalluisti? quid taces? hocine accusare est, hocine tantum crimen deferre an Claudium Maximum, tantum uirum, ludibrio habere, me calumnia insectari? quod si forte patronus tuus || uerbo prolapsus est et nullos pueros habes quos producas, saltem XIII seruis quos ex(h)ibui ad 504 aliquid utere. aut cur sisti postulabas tantam familiam? 47 magiae accusans de XV seruis denuntiasti: quid, si de ui accusares, quot tandem seruos postulares? sciunt ergo 10 aliquid XV serui et occultum est. an occultum non est et magicum est? alterum horum fatearis necesse est, aut illicitum non fuisse in quo tot conscios non timuerim, aut si illicitum | fuit, scire tot conscios non debuisse. magia ista, quantum ego audio, res est legibus delegata, 15 iam inde antiquitus XII tabulis propter incredundas frugum inlecebras interdicta, igitur et occulta non minus quam tetra et horribilis, plerumque noctibus uigilata et tenebris abstrusa et arbitris solitaria et carminibus murmurata, cui non modo seruorum, uerum etiam liberorum pauci 20 adhibentur: et tu quindecim seruos uis interfuisse? nub- 58 tiaene illae fuerunt an aliud celebratum officium an conuiuium tempestiuum? XV serui sacrum magicum participant quasi XV uiri sacris faciundis creati? cui tamen rei tot numero adhibuissem, si conscientiae nimis multi 25 sunt? XV liberi homines populus est, totidem serui familia, totidem uincti ergastulum. an adiutorio multitudo eorum necessaria fuit, qui diutine hostias lustralis

F 114<sup>a,b</sup>. φ 12<sup>b</sup>. 2 bis hoccine (φ) sed priore c induct.

6 exhibui (φ, sed<sup>h</sup> add. al. m.) 7 tantū (φ) em. v 9 quod (φ, sed in mg. m. recentiss. c quot) 14 denegata Fulv relegata Jungermann 15 cf. tab. VIII 8 Bruns Font. iur. Rom. 16 igitur est occ. Kr leuiter ante igitur distinx. He 17 t\*—etra (eras. vid. a) φ: tetra 20 adhibeantur? He cf. 52, 24 tu\* (eras.) φ: tu 24 conscientia unius vel <unius> nimis Casaub conscientiae unus Groslot conscientiae <unus> nimis Novák consciu duo terue nimis vāVI sed interpretand. 'quod ad conscientiam pertinet'

Oud.

505 tenerent? at nullas hostias nisi gallinas nominastis. an ut grana turis numerarent, an ut Thallum prosternerent? Mulierem etiam liberam perductam ad me domum 48 dixistis eiusdem Thalli ualetudinis, quam ego pollicitus sim curaturum, eam quoque a me incantatam corruisse. 5 ut uideo, uos palaestritam, non magum accusatum uenistis: ita omnis qui me accessere dicitis cecidisse. negauit tamen quaerente te, Maxime, Themison medicus, a quo mulier ad inspiciendum perducta est, quicquam || ultra passam nisi quaesisse me, eequid illi aures obtinrent 10 et ultra earum magis; ubi responderit dexteram sibi aurem 506 nimis inquietam, | confestim discessisse. hic ego, Maxime, quanquam sedulo inpraesentiarum a laudibus tuis tempero, necubi tibi ob causam istam uidear blanditus, tamen sollertiam tuam in percontando nequeo quin laudem. 15 dudum enim, cum haec agitentur et illi incantatam mulierem dicerent, medicus qui adfuerat abnueret, quaesisti tu nimis quam prudenter, quod mihi emolumentum fuerit incantandi. responderunt: 'ut mulier rueret'. 'quid deinde? mortua est?' inquis. negarunt. 'quid ergo dicitis? quod 20 Apulei commodum, si ruisset?' ita enim pulchre ac perseueranter tertio quaesisti, ut qui scires omnium factorum 59 rationes diligentius examinandas ac saepius causas quaeri, facta concedi, eoque etiam patronos litigatorum causidicos nominari, quod cur quaeque facta sint expediant. ceterum 25 negare factum facilis res est et nullo patrono indiget: recte factum uel perperam docere, id uero multo arduum et difficile est. frustra igitur an factum sit anquiritur, quod nullam malam causam habuit ut fieret. ita facti reus apud bonum iudicem serupulo quaestionis liberatur, 30

F 114<sup>b</sup>. φ 12<sup>b</sup> 13<sup>a</sup>. 1 ad (φ, sed t eff. ex d) scil. 'at'

cf. Phil. l. l. p. 583 nominaſti fancit φ: noiaſti<sup>8</sup> (al. m.) \*an ut (u al. m. ex ci) 2 mundarent Pric 4 Thallo Casaub □ 7 accefferō em. φ cf. 52, 24 10 illif (f induct.) φ: illi\* (eras. f) obtinrent (b ex p) (φ) 18 emulumtū em. φ 19 incantandi (c ex t ead. m.) 22 ttio (φ) o ex a ead. m. eff. ut qf ei ref (φ, sed in ras. eff. al. m. ut q sciref)

Kr.

Oud.

Kr.

si nulla fuit ei ratio peccandi. nunc quoniam neque<sup>(59)</sup> incantatam neque prostratam mulierem probauerunt et ego non nego petitu medici a me inspectam, dicam tibi, Maxime, cur illud de aurium tinnitu quaesierim, non tam  
 5 purgandi mei gratia in ea re, quam tu iam praeiudicasti neque culpa neque crimini confinem, quam ut ne quid dignum auribus tuis et doctrinae tuae congruens reti-  
 507 cuerim. dicam igitur quam breuissime potuero; | etenim admonendus es mihi, non docendus.

10 Plato philosophus in illo praeclarissimo Timaeo cae- 49  
 lesti quadam facundia uniuersum mundum molitus, <is> igitur postquam de nostri quoque animi trinis potestatibus sol-  
 lertissime || disseruit et, cur quaeque membra nobis diuina prouidentia fabricata sint, aptissime docuit, causam mor-  
 15 borum omnium trifariam percenset. primam causam primordiis corporis adtribuit, si ipsae elementorum qualitates, uuida et frigida et h[i]is duae aduersae, non congruant; id adeo euenit, cum quaequam earum modo excessit aut loco demigravit. sequens causa morborum inest in eorum uitio,  
 20 quae iam concreta ex simplicibus elementis una tamen specie coaluerunt, ut est sanguinis species et uisceris et ossi et medullae, porro illa quae ex hisce singularibus mixta sunt. tertio in corpore concreta uarii fellis et<sup>60</sup>  
 turbidi spiritus et pinguis humoris nouissima aegritudinum  
 25 incitamenta sunt. quorum e numero praecipuast materia 50  
 508 morbi comitalis, de quo dicere exorsus sum, cum caro in humorem crassum et spumidum inimico igni conliquescit et spiritu indidem parto ex candore compressi aeris albida

F 114<sup>b</sup> 115<sup>a</sup>. φ 13<sup>a</sup>. 8 φ: potero cf. Cic. de legg. II 18,45  
 10 Tim. 82 Asqq. 11 molituf. (φ) molitur Rossbach molitus (omisso igitur) v molitus, <is> Ellis cf. Phil. l. l. p. 518 sq. flor. 19 (39,17) an igitur mediae sententiae interpositum est ut enim flor. c. 19 (40,5)? 13 differuit (t emendando eff. ead. m.) 14 apertissime Goes 17 uuida φ: humida (sed m in ras.) hiif (φ) 18 modum Wower 22 ossis v 23 concreta Latin amari Wower 24 nouiss. cf. 13,3. 76,1 25 si φ: si<sup>t</sup> (ē al. m. add.) praecipuast He cf. 57,21 28 spm (φ) spiritu Colv spiritum ind. parit et Latin calore Pric

Oud.

Kr.

et tumida tabes fluit. ea namque tabes si foras corporis<sup>(60)</sup> prospirauit, maiore dedecore quam noxa diffunditur; pectoris enim primorem cutim utiligine in|signit et omnimodis maculationibus conuariat. sed cui hoc usu uenerit, numquam postea comitali morbo adtemptatur; ita aegri-  
 5 tudinem animi grauissimam leui turpitudine corporis compensat. enimuero si pernicioza illa dulcedo intus cohibita et bili atrae sociata uenis omnibus furens peruasit, dein ad summum caput uiam molita dirum fluxum cerebro im-  
 miscuit, ilico regalem partem animi debilitat, quae ratione 10  
 pollens uerticem hominis uelut arcem et regiam insedit. eius quippe diuinas uias et sapientis meatus obruit et obturbat; quod facit minore pernicie per soporem, cum potu et cibo plenos comitalis morbi praenuntia strangulatione modice angit. sed si usque adeo aucta est, ut 15  
 etiam uigilantium capiti offundatur, tum uero repentino mentis nubilo obtorpescunt || et moribundo corpore, cessante animo cadunt. eum nostri non modo maiorem et comitalem, uerum etiam diuinum morbum, ita ut Graeci  
 20 *ἰεράν νόσον*, uere nuncuparunt, uidelicet quod animi partem rationalem, quae longe sanctissimast, eam uiolet.

Agnoscis, Maxime, rationem Platonis quantum potui 51  
 pro tempore perspicue explicatam; cui ego fidem arbitratus  
 510 causam diuini morbi esse, cum illa pestis in caput redu(n)-  
 daut, haudquaquam uideor de nihilo percontatus, an esset 61  
 mulieri illi caput graue, ceruix torpens, tempora pulsata, 26  
 aures sonorae. [et] ceterum, | quod dexteræ auri cre-

F 115<sup>a</sup>. φ 13<sup>a</sup><sup>b</sup>. 2/3 corporis Casaub 7 albedo Colv (τὸ λευκὸν φλέγμα Plato) mucedo Vulcan melius esset putredo sed v. Haupt Op. III 314 11 nelud (φ, sed t ex d al. m. eff.) arcē & regiā (φ) cf. Plat. Tim. 70 A mutavit man. vetustiss. aut eadem aut alia in arcē egregiā, in mg. addito d cf. praef. 34 12/13 obstruit et obturat Fulv 14/15 [stranguilatione (ead. m. delev. i) 20 ἰεράν νόσον (spir. et acc. al. m. add.) 21 fēffimal teā (eras. f t m. recentiss. supra voc. add.) φ: sciffima ē (ē in ras.) 23 cf. Plaut. Bacch. 570 24/25 redudaut em. m. rec. et φ 26 caput. Graue (em. al. m.) pulsantia Wower 27 et del. Salm

Oud.

Kr.

briores tinnitus fatebatur, signum erat morbi penitus adacti; nam dextera corporis ualidiora sunt eoque minus spei ad sanitatem relinquunt, cum et ipsa aegritudini succumbunt. Aristoteles adeo in problematis scriptum  
 5 reliquit, quibuscumque caducis a dextero morbus occipiat, eorum esse difficiliorem medelam. longum est, si uelim Theophrasti quoque sententiam de eodem morbo recensere;  
 511 est enim etiam eius egregius liber de caducis. quibus tamen in alio libro, quem de inuidentibus animalibus  
 10 conscripsit, remedio esse ait exuzias stelionum, quas uelut senium more ceterorum serpentium temporibus statutis exuant; sed nisi confestim eripias, malignone praesagio an naturali adpetentia ilico conuertuntur et deorant. haec idcirco commemorauit, nobilium philosophorum disputa-  
 15 tata simul et libros sedulo nominaui nec ullum ex medicis aut poetis uolui attingere, ut isti desinant mirari, si philosophi suapte doctrina causas morborum et remedia nouerunt. igitur cum ad inspiciendum mulier aegra curationis  
 512 gratia ad me perducta sit atque hoc et medici confessione  
 20 qui adduxit ad <me et> mea ratiocinatione recte factum esse conueniat, aut constituent magi et malefici hominis esse morbis mederi, aut si hoc dicere non audent, fateantur se in puero || et muliere caducis uanas et prorsus caducas calumnias intendisse.  
 25 Immo enim si uerum uelis, Aemiliane, tu potius 52 62

F 115<sup>a</sup>b. φ 13<sup>b</sup>. 3 adacti Groslet 3/4 egritudinis accūbunt (φ) em. v 4 Arist. fr. coll. Rose p. 181 5 reliq (φ, sed d mut. int) qb; eq; (φ: eq) quibuscumque Scip. Gent quibusque contra us. Apul. Acidal. aequae reliquit quibus Jungermann 7/9 cf. Theophr. fr. 175 W. Diog. Laert. V 2, 13 (43) Plin. n. h. XXX 10, 88sq. 10 exubial (φ, sed b mut. in u) 12 pflagio\* (o ex ū ead. ut. vid. m.) φ: pflagio 19 post perducta sit intercidiisse nonnulla putat vd Vl, qualia: et eam quaedam interrogauerim, propter hoc factum; sed cf. Phil. l. l. p. 527 et 82, 11: hoc perficere 20 <me et> add. He φ: meā sed inducta virgula ad meam ratiocinationem v ac (et vd Vl) mea ratiocinatione Fulv 23 uanal | ed (al. m. distinx.) em. φ 25 enim del. Salm

Oud.

Kr.

caducus qui iam tot calumniis cecidisti. neque enim grauius est corpore quam corde collabi, pede potius quam mente corruere, in cubiculo despui quam in isto splendissimo coetu detestari. at tu fortasse te putas sanum, quod non domi conuerteris, sed insaniam tuam, quoquo te  
 5 duxerit, sequeris. atqui contende, si uis, furorem tuum cum Thalli furore: inuenies non permultum interesse, nisi quod Thallus sibi, tu etiam aliis furis. ceterum Thallus oculos torquet, tu ueritatem, Thallus manus contrahit, tu patronos, Thallus pauimentis inluditur, tu tribunalibus;  
 10 postremo ille quidquid agit in aegritudine facit, ignorans peccat: at tu, miser, prudens et sciens delinquis, tanta uis morbi te instigat; falsum pro uero insimulas, infectum pro facto criminaris, quem innocentem liquido scis, tamen accusas ut nocentem.  
 15

Quin etiam — quod praeterii — sunt quae fatearis 53 nescire, et eadem rursus, quasi scias, criminari(s). ais enim me habuisse quaedam sudariolo inuoluta apud lares Pontiani. ea inuoluta quae et cuius modi fuerint, nescisse te confiteris, neque praeterea quemquam esse qui uiderit; 20 tamen illa contendis instrumenta magiae fuisse. nemo tibi blandiatur, Aemiliane: non est in accusando uersutia ac ne impudentia quidem, ne tu arbitraris. quid igitur? furor infelix acerbi animi et misera insaniam crudeae senec-  
 513 tutis. his enim paene uerbis cum tam graui et perspicaci 25 iudice egisti: 'habuit Apuleius quaequam linteolo inuoluta apud lares Pontiani. haec quoniam ignoro quae fuerint, idcirco magica fuisse contendo. crede igitur mihi quod dico, quia id dico | quod nescio.' o pulchra argumenta et aperte crimen reuincunt. 'hoc fuit, quoniam quid 30

F 115<sup>b</sup>. φ 13<sup>b</sup> 14<sup>a</sup>. 1 de numero clausulae cf. 55, 7 6 contendi uif (φ, sed ri mut. in re) em. Beyte coll. 62, 16 si contenderis Iunt. post. si contendere uis v contendere si uis vd Vl 12 delinqui l (in lac. alqd. eras. vid.) φ: delinqf 16 quod <paene> vd Vl cf. praef. 25 17 criminari (in mg. d [cf. praef. 34], m. recentiss. eff. criminari f;) φ: criminari f 22 non <tibi> vd Vl 29 pulchra f vid. ead. m. add.)

Oud.

fuerit ignoro.<sup>7</sup> solus repertus es, Aemiliane, qui scias etiam illa || quae nescis; tantum super omnis stultitia euectus es, quippe qui sollertissimi et acerrimi philosophorum ne<sup>63</sup> is quidem confidendum esse aiunt quae uidemus, at tu<sup>5</sup> de illis quoque adfirmas, quae neque conspexisti umquam neque audisti. Pontianus si uiueret atque eum interrogares, quae fuerint in illo inuolucro, nescire se responderet. libertus eccille, qui clauis eius loci in hodiernum habet et a uobis stat, numquam se ait inspexisse, quam ipse aperiret utpote promus librorum, qui illic erant conditi, paene cotidie et clauderet, saepe nobiscum, multo saepius solus intraret, linteum in mensa positum cerneret sine ullo sigillo, sine uinculo. quidni enim? magicae<sup>514</sup> res in eo occultabantur: eo neglegentius adseruabam, sed<sup>15</sup> enim libere scrutandum et inspiciendum, si liberet, etiam auferendum temere exponebam, alienae custodiae commendabam, alieno arbitrio permittebam. quid igitur inpraesentiarum uis tibi credi? quodne Pontianus nescierit, qui indiuiduo contubernio mecum uixit, id te scire, quem numquam uiderim nisi pro tribunali? an quod libertus adsiduus, cui omnis facultas inspiciendi fuit, quod is libertus non uiderit, te qui numquam eo accesseris uidisse? denique ut, quod non uidisti, id tale fuerit, quale dicis: atqui, stulte, si hodie illud sudariolum tu interceptisses,<sup>25</sup> quicquid ex eo promeres, ego magicum negarem.

Tibi adeo permitto, finge quiduis, [r]eminiscere, excogita,<sup>54</sup> quod possit magicum uideri: tamen de eo tecum decertarem. | aut ego subiectum dicerem aut remedio acceptum

F 115<sup>b</sup>. φ 14<sup>a</sup><sup>b</sup>. 2 [stultitia uectul (φ) em. Steweck  
3 quippini Colv qui del. Iahn cf. 3, 12 6/7 interrogar& (φ  
sed in mg. n. recentiss. l' c. res) em. v interrogaretis? Kr  
8 etiam ille v clauif (φ) e supra i add. m. recent. 12 solāf  
(em. m. recentiss.) φ:foluf (u ex a eff. al. m.) 15 sed eui  
φ:led enī scilicet. enim Bosscha cf. Phil. l. l. p. 575 16 exponebā (b ex n librar. inter scribend.) 26 reminiscere (φ)  
comminiscere Colv eminiscere Pric cf. 113, 13 praef. 25 idem  
mendum ap. Corn. Nep. v. Alcib. 2, 1

Oud.

aut sacro traditum aut somnio imperatum; mille alia sunt quibus possem more communi et uulgatissima obseruationum consuetudine uere refutare. nunc id postulas, ut, quod deprehensum et detentum tamen nihil me apud bonum iudicem laederet, id inani suspicione incertum et<sup>5</sup> incognitum || condemnet. haud sciam an rursus, ut soles,<sup>64</sup> dicas: 'quid ergo illud fuit, quod linteo tectum apud lares<sup>515</sup> potissimum deposuisti?' itane est, Aemiliane? sic accusas, ut omnia a reo percontare, nihil ipse adferas cognitum. 'quam ob rem piscis quaeris?' 'cur aegram mulierem in-<sup>10</sup> spexisti?' 'quid in sudario habuisti?' utrum tu accusatum an interrogatum uenisti? si accusatum, tute argue quae dicis, si interrogatum, noli praesudicare, quid fuerit, quod ideo te necesse est interrogare, quia nescis. ceterum hoc quidem pacto omnes homines rei constituentur, si ei, qui<sup>15</sup> nomen cuiuspiam detulerit, nulla necessitas sit probandi, omnis contra facultas percontandi. quippe omnibus sic, ut forte negotium magicae facessitur, quicquid omnino egerint obicietur. uotum in alicuius statucae femore signasti: igitur magus es; aut cur signasti? tacitas preces<sup>20</sup> in templo deis allegasti: igitur magus es; aut quid optasti? contra: nihil in templo precatus es: igitur magus es; aut cur deos non rogasti? similiter, si posueris donum aliquod, si sacrificaueris, si uerbenam sumpseris. dies me deficiet, si omnia uelim persequi, quorum rationem<sup>25</sup> similiter calumniator flagitabit. | praesertim quod conditum cumque, quod obsignatum, quod inclusum domi ad-

F 115<sup>b</sup> 116<sup>a</sup>. φ 14<sup>b</sup>. 2/3 obsecrationum Kr 4 rephēnfū (φ) def. vā VI coll. flor. 19 (40, 1) Cic. pro Font. 2, 3 pro Cluent. 36, 98 Quint. inst. or. I 5, 33 deprehensum v quod propter simile uerborum initium (cf. incert.—incogn.) commendat Novák re prehensum Hild detectum Fulv 8 cf. 52, 24 9 pcontare (φ) em. v percontans Kr 11 ut fūtu (φ) em. Salm accusatā em. ead. m. φ:accusatū 15 oīf φ:ōmf omnes v 17 ficut (φ) sicui Melissus sic (i. e. eo pacto cf. v. 14sq.), ut He cf. Phil. l. l. p. 576 Sen. ep. 94, 39 (414, 6H) 28 facessetur Casaub 19 ftatu efmōre (φ, postea recte distinct.) 20/21 cf. 8, 16 22 maguf (u librarius ipse ex: j eff.) 27 cuique Jungermann

Kr.

Oud.

seruatur, id omne eodem argumento magicum dicitur aut e cella promptaria in forum atque in iudicium proferetur.

Haec quanta sint et cuiusce modi, Maxime, quantus-<sup>55</sup> que campus calumniis hoc Aemiliani tramite aperiatur, quantique sudores innocentibus hoc uno sudario adferantur, possum equidem pluribus disputare, sed faciam quod institui: etiam quod non necesse est confitebor et interrogatus ab Aemiliano respondebo. interrogas, Aemiliane, quid in sudario habuerim. at ego quanquam omnino positum ullum sudarium meum in bybliothecca Pontiani possim negare ac, <si> maxime fuisse concedam, tamen<sup>65</sup> habeam dicere nihil in eo inuolutum fuisse, || — quae si dicam, neque testimonio aliquo neque argumento reuincar, nemo est enim qui attigerit, unus libertus, ut ais, qui uiderit — tamen, inquam, per me licet fuerit refertissimum. sic enim, si uis, arbitrare, ut olim Vlxi socii thesaurum repperisse arbitrati sunt, cum utrem uentosissimum manticularentur. uin dicam, cuius modi illas res in sudario obuolutas laribus Pontiani commendarim? mos tibi geretur.<sup>517</sup>

Sacrorum pleraque initia in Graecia participauit. eorum quaedam signa et monumenta tradita mihi a sacerdotibus sedulo conseruo. nihil insolitum, nihil incognitum dico. uel unius Liberi patris mystae qui adestis scitis, quid domi conditum celetis et absque omnibus profanis tacite ueneremini. at ego, ut dixi, multiuga sacra et plurimos ritus et uarias cerimonias studio ueri et officio erga |

F 116<sup>a</sup>. φ 14<sup>b</sup>. 1 aut] et vdVI promptuaria v Plaut. Amph. 156 est. vdVI 3 cuiuscemodi (φ) cuiusmodi Kr certe ceteris locis cuiuscemodi significat 'cuiuscumque modi' cf. Neue Formenl. II<sup>3</sup> p. 453 Arch. f. lat. Lex. X 386 11 possem Casaub ac (φ) at Salm attamen Iunt. post. ac <ut> vdVI ac <si> Koch Goldbacher ac <etsi> Kronenberg coll. 99, 13 cf. praef. 25 Maxime edd. vet. concedo Kr (probato at) tamen] cum v tamen <cum> Kr 15 reptillimū (φ) em. Wyttenbach 16 Hom. Od. x 28 sqq. 19 in mg. d v. praef. 34 cf. 57, 11. 63, 22 23 misse (φ) symmystae v 24 pphanil em. φ 25 atqui Florid 26 uanal (φ, sed al. m. em.) cf. 77, 8

Oud.

deos didici. nec hoc ad tempus compono, sed abhinc ferme triennium est, cum primis diebus quibus Oeam ueneram p[ub]lice disserens de Aesculapii maiestate eadem ista prae me tuli et quot sacra nossem percensui. ea disputatio celebratissima est, uulgo legitur, in omnibus<sup>5</sup> manibus uersatur, non tam facundia mea quam mentione Aesculapii religiosi Oeensibus commendata. dicite aliquis, si qui forte meminit, huius loci principium. — audisne, Maxime, multos suggerentis? immo, ecce etiam liber offer-<sup>518</sup> tur. recitari ipsa haec iubebo, quoniam ostendis huma-<sup>10</sup> nissimo uultu auditionem te istam non grauari. —<sup>56</sup>

Etiamne cuiquam mirum uideri potest, cui sit ulla<sup>66</sup> memoria religionis, hominem tot mysteriis deum conscium quaedam sacrorum crepundia domi adseruare atque ea lineo texto inuoluere, quod purissimum est rebus diuinis<sup>15</sup> uelamentum? quippe lana, segnissimi corporis excrementum, pecori detracta iam inde || Orphei et Pythagorae scitis profanus uestitus est; sed enim mundissima lini seges inter optimas fruges terra exorta non modo indutui et amictui sanctissimis Aegyptiorum sacerdotibus, sed<sup>20</sup> opertui quoque rebus sacris usurpatur. atque ego scio nonnullos et cum primis Aemilianum istum facetias sibi habere res diuinas deridere. nam, ut audio partim Oe<e>n-<sup>519</sup> sium qui istum nouere, nulli deo ad hoc aevi supplicauit, nullum templum frequentauit, si fanum aliquod praetereat,<sup>25</sup>

F 116<sup>a</sup>. φ 15<sup>a</sup>. 3 publice φ: publice (b ex p eff.) 3 p̄me em. φ q̄d (φ) em. Casaub nol f̄ep cenfui (φ) 7 dicitō Kronenb 8 si quis Kr 11 auditione\* (eras. vid. ~) φ: auditione ista\* (eras. ~) φ: ista cf. 4, 12 14 eo (φ) em. v 17 iam inde def. Plasberg coll. 54, 15, (unde potius i. inde <antiquitas> He, ed cf. met. I 26 [23, 23]), aliter Heraeus Woch. f. klass. Phil. 1910, 261, iam inde <ab> Novák cf. 30, 16. 83, 14 met. V 29 (126, 13) VI 29 (151, 24) Plut. Capt. 645 Pseud. 970 18 pphan; (in mg. ead. m. fa) em. φ cf. Herodot. II 81 Zeller Phil. d. Gr. I<sup>o</sup> 318 n. 5 22 in mg. d cf. praef. 34 23 audio <e> Gronov cf. 49, 21 rectene? an subaudiendum 'dicentes'? 23/24 oenfiū (φ) 24 ad \* hoc (eras. u) φ: adij hoc 24 supplicauit (φ) alqs. vid. eradere conat. esse 25 p̄teat (ultima t ex d eff.) φ: p̄teat (ereat in ras. ead. m.) ad





Oud.

nefas habet adorandi gratia[m] manum labris admouere. iste uero nec dis rurationis, qui eum pascunt ac uestiunt, segetis ullas aut uitis aut gregis primitias impertit; nullum in uilla eius delubrum situm; nullus locus aut lucus consecratus. ecquid ego de luco et delubro loquor? negant uidisse se qui fuere unum saltem in finibus eius aut lapidem unctum aut ramum coronatum. igitur agnomenta ei duo indita: Charon, ut iam dixi, ob oris et animi diritatem, sed alterum, quod libentius audit, ob deorum contemptum, Mezentius. quapropter facile intellego hasce ei tot initiorum enumerationes nugae uideri, et fors anne ob hanc diuini contumaciam non inducat animum uerum esse quod dixi, me sanctissime tot sacrorum signa et memoracula custodire. sed ego, quid de me Mezentius et memoracula custodire. sed ego, quid de me Mezentius sentiat, manum non uorterim, ceteris autem clarissima uoce profiteor: si qui forte adest eorundem sollemnium mihi particeps, signum dato, et audias licet quae ego adseruem. nam equidem nullo umquam periculo compellar, quae reticenda accepi, haec ad profanos enuntiare. Vt puto, Maxime, satis uideor cuiuis uel iniquissimo animum explesse et, quod ad sudarium pertineat, omnem

F 116<sup>b</sup>. φ 15<sup>a</sup>. 1 grām (φ, sed al. m. punctis del. m)

admouere nec (pr. m. add.) φ: ifti em. v 4 locus aut del. Iahn sed cf. flor. 1 (1, 1) lucus aut locus Vahlen fort. recte 5 eqcd def. H Mueller φ: & qd sed quid Groslot cf. tamen 9, 18. 10, 22. 51, 7 6 affuere Pric conicias qui <ibi> f.; sed cf. Vahlen Herm. XXXIII 253 in finibus eius post fuere transposuit Kr 7/8 adgnom—ta ei duo (ta ei litteris paulo maiorib.) φ: agnomenta ei (enta ei ead. m. postea vid. addidisse litt. paulo maior.) 8 p. 27, 21 9 audit ob (φ) (ob in ras. pr. m., vid. antea scripsisse audito) 10 contēptu ezētial (m ex et lineolam supra e add. pr. m.; in mg. ead. add. mezen) cf. Verg. Aen. VII 648 12 inducat animū (quia charta pertenuis est, perspicitur post t litt. u uocis facundia quae legitur in fol. rect. col. 2 p. 63, 6) φ: inducatū animū v. praef. 30 15 cf. Otto Sprichw. d. Röm. 211 17 sign. cf. Plaut. mil. gl. 1016 audial (φ) def. Sauppe coll. 73, 14; cf. tamen 102, 16. 105, 8. 107, 24 audiat v 19 pphanof (φ)

Kr.

Oud.

criminis maculam detersisse, ac bono iam periculo ad testimonium illud Crassi, quod post ista quasi grauissimum legerunt, a suspicionibus Aemiliani transcensurus. testimonium ex libello legi audisti gumiae cuiusdam et desperati lurconis Iuni Crassi, me in eius domo nocturna sacra cum Appio Quintiano amico meo factitasse, qui ibi mercede deuersabatur. idque se ait Crassus, quamquam in eo tempore uel Alexandriae fuerit, tamen taedae fumo et auium plumis comperisse. scilicet eum, cum Alexandriae symposia obiret — est enim Crassus iste, qui non inuitus de die in ganeas conrepat —, in illo cauponii nidore pinnae de penetibus suis aduectas aucupatum, fumum domus suae agnouisse patrio culmine longe exortum. quem si oculis uidit, ultra Vlaxi uota et desideria hic quidem est oculatus; Vlaxes fumum terra sua emergentem compluribus annis e litore prospectans frustra captauit: Crassus in paucis quibus afuit mensibus eundem fumum sine labore in taberna uinaria sedens conspexit. sin uero naribus nidorem domesticum praesensit, uincit idem sagacitate odorandi canes et uulturios; cui enim cani, cui uulturio Alexandrini caeli quicquam abusque Oeensium finibus oboleat? est quidem Crassus iste summus helluo et omnis fumi non imperitus, sed profecto pro studio bibendi, quo solo censetur, facilius ad eum Alexandria uini aura quam fumi perueniret. intellexit hoc et ipse incredibile futurum; nam dicitur ante

F 116<sup>b</sup>. φ 15<sup>a</sup>b. 3 suspicioneb; (ex e eff. b; ead m.)

8 in del. Kr. v. 42, 20 ut prors. euan. φ: t tamtae dae fumo (signa distinctionis al. m. add.) φ: atedae an taedae sit non dispicitur; in mg. all. m. add. c atede e taedae Salm a taedae Hild v. Phil. l. l. p. 577 9 eum falso del. Iahn cf. 34, 1 10 iste] is Iahn 11 cauponif (φ) cauponio Scriver cauponae vel cauponii Brant 12 aucupantem Casaub 14 alixi (em. m. recentior) em. φ cf. Hom. Od. α 58 15 fue mergentē (φ) em. Casaub 23 fumi (φ) vid. fuisse fumum, sed emendat. a pr. m. 25 alexandria (φ) em. Casaub

Kr.

Oud.

horam diei secundam ieiunus adhuc et abstemius testimonium istud uendidisse. igitur scripsit haec se ad hunc modum comperisse: postquam Alexandria reuenerit, domum suam recta contendisse, qua iam Quintianus migrarat; ibi in uestibulo multas auium pinnas offendisse, praeterea parietes fuligine deformatos; quaesisse causas ex seruo suo, quem Oeae reliquerit, eumque sibi de meis et Quintiani nocturnis sacris indicasse. quam uero subtiliter compositum et uerisimiliter commentum me, si quid eius facere uellem, non domi meae potius facturum fuisse, Quintianum || istum, qui mihi assistit, quem ego pro amicitia quae mihi cum eo artissima est proque eius egregia eruditione et perfectissima eloquentia honoris et laudis gratia nomino, hunc igitur Quintianum, | si quas auis in cena habuisset aut, quod aiunt, magiae causa interemisset, puerum nullum habuisse, qui pinnas conuerreret et foras abiceret; praeterea fumi tantam uim fuisse, ut parietes atros redderet, eamque deformitatem, quoad habitauit, passum in cubiculo suo Quintianum. nihil dicis, Aemiliane, non est ueri simile, nisi forte Crassus non in cubiculum reuersus perrexit, sed suo more recta ad focum. unde autem seruus Crassi suspicatus est noctu potissimum parietes fumigatos? an ex fumi colore? uidelicet fumus nocturnus nigrior est eoque diurno fumo differt. cur autem suspicax seruus ac tam diligens passus est Quintianum migrare prius quam mundam domum redderet? cur illae plumae quasi plumbeae tam diu aduentum Crassi manserunt? non

F 116<sup>b</sup>117<sup>a</sup>. φ 15<sup>b</sup>. 1 horū (φ supra voc. add. schol. c horam) Ielun; (φ) e ex u ead. m. 7 reliquerat *Elmenhorst* cf. v. 3 12 egregiē<sup>a</sup>—ruditione (em. ead. m.) φ: eggia eruditione 13 no\*|mino (eras. m) 15 intēre | miffet (*lineola deleta*, in lac. nihil unquam fuit) φ: interemiffe (add. schol. c fet) 18 quo adhabitauit recte distinx φ. 19/20 ueri\* | simile (eras. f in fine vers.) 21 aū (i. e. autem) (φ) 22 fumigat; (φ, add. in mg. c tot) 26 ille (φ) 27 plūbe|ac tandiu (φ, add. in mg. c<sup>beo</sup>, sed tam) plumbariae *Hild* plumbeae <haeserunt>

Kr.

Oud.

insimulet Crassus seruum suum: ipse haec potius de fuligine (69) et pinnis mentitus est, dum non potest nec in testimonio dando discedere longius a culina.

Cur autem testimonium ex libello legistis? Crassus 59 ipse ubi gentium est? an Alexandriam taedio domus 5 remeuit? an parietes suos detergit? an, quod uerius est, ex crapula helluo adtemptatur? nam equidem hic Sabratae eum hesternam die animaduerti satis notabiliter in medio 525 foro tibi, Aemiliane, obructantem. quaere a nomenclatoribus tuis, Maxime, quamquam est ille cauponibus quam 526 nomenclatoribus notior, tamen, inquam, interroga, an hic Iunium Crassum Oeensem uiderint; non negabunt. exhibeat nobis Aemilianus iuuenem honestissimum, cuius testimonio nititur. quid sit diei uides: dico Crassum iam dudum ebrium stertere, aut secundo lauacro ad repotia 15 cenae obeunda uinulentum || sudorem in balneo desudare. is tecum, Maxime, praesens per libellum loquitur, non quin adeo sit alienatus omni pudore, ut etiam, sub 70 oculis tuis si foret, sine rubore ullo mentiretur, sed fortasse nec tantulum potuit | ebria<mine> sibi temperare, 20 ut hanc horam sobrie expectaret: aut potius Aemilianus de consilio fecit, ne eum sub tam seueris oculis tuis constitueret, ne tu beluam illam uulsis maxillis foedo aspectu de facie improbares, cum animaduertisses caput iuuenis barba et capillo populatum, madentis oculos, cilia turgentia, 25

Kr.

ac *vd VI* plumbeae [ac] *Kr* plumbeae *He cf. praef. 44 Phil. l. l. p. 577*

F 117<sup>a</sup>. φ 15<sup>b</sup>16<sup>a</sup>. 1 Insimul & (φ) 8 cū (φ) eum *Salm* nauseabiliter? *Colv* 9 obructatē (ead. m. em.) aī φ: an 11 notior (φ) *pars litt. n et o eras., sed perspicua* 17 iste cū (φ) recte distinx. *Acidal* 17/18 q n qn (prius q del. ead. m.) φ: nō qn 20 ebria (φ) ebrius v a bria *Hild coll. Arnob. VII 29 (263, 14 Reiff) v. Corp. Gloss. Lat. VI 152 bria* *Kr* ebriacus *vd VI* ebriamine *He* ebriositate *Novák* 21 sobriē ('del.) 23 baluā (φ, sed em. ead. m.) 25 marcentes *Heins* ciliat—gentia (φ)

Oud.

Kr.

riatum <latum>, saliuosa labia, uocem absonam, manuum tremorem, ructus <s>piram <en>. patrimonium omneiam pridem abligurruuit, nec quicquam ei de bonis paternis superest, nisi una domus ad calumniam uenditandam, quam tamen numquam carius quam in hoc testimonio locauit; nam temulentum istud mendacium tribus milibus nummis Aemiliano huic uendidit, idque Oeae nemini ignoratur.

Omnes hoc, antequam fieret, cognouimus, et potui denuntiatione impedire, nisi scirem mendacium tam stultum potius Aemiliano, qui frustra redimebat, quam mihi, qui merito contemnebam, obfuturum. uolui et Aemilianum damno adfici et Crassum testimonii sui dedecore prostitui. ceterum nudiustertius haudquaquam occulta res acta est in Rufini cuiusdam domo, de quo mox dicam, intercessoribus et deprecatoribus ipso Rufino et Calpurniano. quod eo libentius Rufinus perfecit, quod erat certus ad uxorem suam, cuius supra sciens dissimulat, non minimam partem praemii eius Crassum relaturum. uidi te quoque, Maxime, coitionem aduersum me et coniurationem eorum pro tua sapientia suspicatum, simul libellus ille prolatus est, totam rem uultu aspernantem. denique quamquam sunt <in>solita audacia et importuna impudentia praediti tamen testimonio Crassi, cuius oboluisse faecem uidebant,

F 117<sup>a</sup>. φ 16<sup>a</sup>. 1 rictum <restrictum> *Acidal* <apertum> *Gentil* <hiantem> *Wower* <hiulcum> *Brakman* <tetrum> vel <spurcum> *Hild* <diductum> *Iahn* <latum> *He* cf. *Ov. met. II 481-III 674* salibosa (al. m. ex b eff.) em. φ 2 ructu spinā (φ) ructus spumam *Rutgers* r. popinam *Pric coll. Cic. in Pis. 6, 13* (sed *debebat*: ructum popinae) r. poenam *Lennepe* r. fremorem *Hild* ructum spumam *Ellis* ructus sentinam *Purser* ructus spirā *He* cf. 64, 7 sq., *Spectamē met. VII 13* (163, 25), ad cognomē *flor. 6* (7, 1) 4 uenditanda *Vulc* 5 nū (φ) em. v 10 redimebat (b ex r inter scribend. librar. eff.) 12 dāna id faci& (φ) em. v damni id pati et *Rohde* 13 occultaref em. φ occulto *Casaub* 14 p. 83, 5 sqq. cf. 75, 18 15 depectoribus *Kronenberg* 18 p̄mi<sup>i</sup> (ead. m. add.) 19 curationē (φ) em. v 22 solita (φ) insolita *Iahn* soluta edd. veti. stolidā *Ellis* 23 testimonio (φ) pertinet ad niti; mutavit A. sententiam testimonium *Colv*

Oud.

Kr.

— nec ipsi ausi sunt perlegere nec quicquam eo niti. (71) uerum || ego ista propterea commemorauit, non quod pinarum formidines et fuliginis maculam te praesertim iudice timerem, sed ut ne impunitum <Crasso> foret, crassum quod Aemiliano, homini rustico, fumum uendidit.

Unum etiam crimen ab illis, cum Pudentillae litteras legerent, de cuiusdam sigilli fabricatione prolatum est, quod me aiunt ad magica maleficia occulta fabrica ligno exquisitissimo comparasse et, cum sit <s>celeti forma turpe et horribile, tamen impendio colere et Graeco uocabulo βασιλεία nuncupare. nisi fallor, ordine eorum uestigia persequor et singillatim apprehendens omnem calumniae textum retexo.

Occulta fuisse fabricatio sigilli quod dicitis qui potest, cuius uos adeo artificem non ignorastis, ut ei, praesto adesset, denuntiaueritis? en adest Cornelius Saturninus artifex, uir inter suos et arte laudatus et moribus comprobatus, qui tibi, Maxime, paulo ante diligenter sciscitanti omnem ordinem gestae rei summa cum fide et ueritate percensuit: me, cum apud eum multas geometricas formas e buxo uidissem subtiliter et adfabre factas, inuitatum eius artificio quaedam mechanica ut mihi elaborasset petisse, simul et aliquod simulacrum cuiuscumque uellet dei, cui ex more meo supplicassem, quacumque materia, dummodo lignea, exculperet. igitur primo buxam

F 117<sup>b</sup>. φ 16<sup>a</sup>. 2 cōmemorauit (co ex eu eff. ead. m.)

3 maculā p̄fertī (to add. ead. m.) φ: maculā te (distinx. al. m.)

4 "for& "craffū (vid. ead. m. ordinem mut.) φ: craffū for& <Crasso> add. *He*; ommissa scil. altera uoce quae supervacanea uidebatur librar. ordinem archetypi restituere uoluit; cf. 58, 23 sq. 70, 23. 71, 13. 72, 1 sq. 6 Unde φ: Vñ inde *Acidal* unum *Salm* 9 celeti (φ) em. *Casaub.* 11 uacilean em. v 12 perlequar (φ) em. v 15 cui; (cu eff. ex hi al. m., sed prior m. in mg. add. cu) φ: cui; ignoraftif (ft ex t ead. m. inter scribend.) (φ) 15/16 ut ei

p̄to | ädeff& in mg. ead. m. † ut φ: ut ei p̄to ade& (ut m. recens) 18 paulo (u ex l inter scribend. eff.) 21 euoxo (φ) em. *Colv* post *Erasmus* 22/23 elaboraret *Acidal* cf. v. 24 113, 2

*Oud.* temptasse[t]. interim dum ego ruri ago, Sicinium Pontianum priuignum meum, qui mihi factum uolebat, impetratos hebeni loculos a muliere honestissima Capitolina ad se attulisse, ex illa potius materia rariore et durabiliore uti faceret adhortatum: id munus cum primis mihi gratum fore. secundum ea se fecisse, proinde ut loculi[s] suppetebant. ita minutatim ex tabellis compacta crassitudine Mercuriolum expediri potuisse.

Haec ut dico omnia audisti. praeterea a filio Capitolinae probissimo adolescente, || qui praesens est, sciscitante te eadem dicta sunt: Pontianum loculos petisse, Pontianum Saturnino artifice detulisse. etiam illud non negatur, Pontianum a Saturnino perfectum sigillum recepisse, postea mihi dono dedisse. his omnibus palam atque aperte probatis quid omnino superest, in quo suspicio aliqua magiae delitescat? immo | quid omnino est, quod uos manifesti mendacii non reuincat? occulte fabricatum esse dixistis quo<d> Pontianus splendidissimus eques fieri curauit, quod Saturninus uir grauis et probe inter suos cognitus in taberna sua sedens propalam exculpit, quod ornatissima matrona munere suo adiuuit, quod et futurum et factum multi cum seruorum tum amicorum qui ad me uentitabant scierunt. lignum a me toto oppido et quidem oppido quaesitum non piguit uos commentiri, quem [quem] afuisse in eo tempore scitis, quem ius<s>isse fieri qualicumque materia probatum est.

Tertium mendacium uestrum fuit macilentam uel omnino euisceratam formam diri cadaueris fabricatam, 73

F 117<sup>b</sup>. φ 16<sup>a,b</sup>. 1 tēptaff& Interim<sup>ri</sup> (m. del. et <sup>ri</sup> supra voc. add. m. recentiss.) φ: tēptaff& intī em. v Sed interim Beyte 2 <gratum> factum vdVl; sed Symm. epist. I 66 cft. Novák aut interpretand. qui id (sc. simulacrum) mihi fieri uolebat 3 baculos Scal 6 loculif (φ) em. v 7 ita\* (eras. \*)

16 qđ uof (linea inferior induct.) 18 quo φ: eō<sup>q</sup> (in mg. c̄ quod m. recent.) 24 quēquē φ: q̄ q̄ (sed prior<sup>a</sup> mut. in<sup>o</sup>) quem v 25 iuffille em. φ 27 \*euifceratā (eras. e, prior e ex u eff. ead. m.) duri (φ) em. v

*Oud.* 534 prorsus horribilem et larualem. quodsi compertum habebatis tam e[n]uidens signum magiae, cur mihi ut exhiberem non denuntiastis? an ut possetis in rem absentem libere mentiri? cuius tamen falsi facultas opportunitate quadam meae consuetudinis uobis adempta est. nam morem mihi habeo, quo eam, simulacrum alicuius dei inter libellos conditum gestare eique diebus festis ture et mero et aliquando uictima[s] supplicare. dudum ergo cum audire<m> sceletum perquam impudenti mendacio dictitari, iussi, curriculo iret aliquis et ex hospitio meo Mercuriolum afferret, quem mihi Saturninus iste Oeae fabricatus est. cedo tu eum, uideant, teneant, considerent. em uobis, quem scele<s>tus ille sceletum nominabat. auditisne reclamationem omnium qui adsunt? auditisne mendacii uestri damnationem? non uos tot calumniarum tandem dispudet? hiccine est sceletus, haeccine est larua, || hoccine est quod appellitabatis daemonium? magicumne istud an sollemne et commune simulacrum est? accipe quaeso, Maxime, et contemplare; bene tam puris et tam piis manibus tuis traditur res consecrata. em uide, quam facies eius decora et suci palaestrici plena sit, quam hilaris | dei uultus, ut 535 decenter utrimque lanugo malis deserpat, ut in capite crispatus capillus sub imo pillei umbraculo appareat, quam lepide super tempora pares pinnulae emineant, quam autem festiue circa humeros uestis substricta sit. hunc qui sceletum audet dicere, profecto ille simulacra deorum nulla

F 117<sup>b</sup> 118<sup>a</sup>. φ 16<sup>b</sup>. 1 laruilē (φ, in mg. add. <sup>te</sup> laruale<sup>3</sup>) 2 tam|uidenf φ: tñ uidenf em. Lips 6 ququo (sic) em. φ 8 uictimaf (φ, sed in mg. m. rec. c̄ mis) em. Hild audire em. φ 12 tu] ut Kr del. Salm cf. 78,10 em φ: em̄ en v 13 scelet; φ: fceleft<sup>9</sup> sceletus def. Kronenb coll. 64,8 75,9 scelus? He cf. Plaut. Bacch. 1094 Ter. Andr. 607 16 scelet; (m. rec. add.) φ: lceleft<sup>9</sup> 21 pala ē rici (c mut. in f) (φ, supra c add. <sup>f</sup>) 24 timpora (φ) āu (φ) (i. e. autem) del. Riese 26 <aut> nulla Riese

Oud.

uidet aut omnia negligit; hunc denique qui laruam putat, 74  
ipse est laruans.

Kr.

At tibi, Aemiliane, pro isto mendacio duit deus iste 64  
superum et inferum commeator utrorumque deorum malam  
5 gratiam semperque obuias species mortuorum, quidquid um-  
brarum est usquam, quidquid lemorum, quidquid manium,  
quidquid laruarum, oc[c]ulis tuis oggerat, omnia noctium  
occursacula, omnia bustorum formidamina, omnia sepul-  
536 chrorum terriculamenta, a quibus tamen aeuo et merito  
11 haud longe abes[t]. ceterum Platonica familia nihil noui-  
mus nisi festum et laetum et sollemne et superum et  
caeleste. quin altitudinis studio secta ista etiam caelo  
ipso sublimiora quaequam uesti<ga>uit et in extimo mundi  
tergo stetit. scit me uera dicere Maximus, qui τὸν ὑπερ-  
15 ουράνιον τόπον et οὐρανοῦ νότον legit in *Phaedro* dili-  
genter. idem Maximus optime intellegit, ut de nomine  
etiam uobis respondeam, quisnam sit ille non a me primo,  
sed a Platone βασιλεύς nuncupatus: περὶ τὸν πάντων βασιλεῖα  
πάντ' ἐστὶ καὶ ἐκείνου ἕνεκα πάντα, quisnam sit ille basileus,  
20 totius rerum naturae causa et ratio et origo initialis,

F 118<sup>a</sup>. φ 16<sup>b</sup>. 1 uidit *Iahn fort. recte* 2 laruatus v 3 aut  
(a in ras. al. m. eff., perspicua sunt vestigia: di, ut fuerit duit;  
in mg. fuit, quod iam eras. est, script. a m. admodum antiqua<sup>σμι</sup>)  
duit  
φ: d& (al. m. add.) 4 cf. met. XI 11 (274,19) \*\*\*\* (eras. magna)  
φ: magna<sup>malā</sup> (sic) 6 qcqd (c mut. ead. m. in d) lemurū  
7 larbarū (b in v mut. al. m.) oculif em. φ 10 abest (φ,  
add. in mg. c abef) 13 uestiuit<sup>ga</sup> (al. m. em.) φ: uestiuit

Inextimo (in mg. d pr. m. add. cf. praef. 34) φ: in extimo  
14 tgo<sup>1</sup> retit (φ) al. m. distin. degit v restitit *Spengel* retexit  
*Kr* stetit *Vahlen* 14/15 τοῦτεροῦρανον τοπον ετογρα|νογωτῶ  
et οὐρανοῦ *Vahlen* ἐπὶ τῷ τοῦ οὐρανοῦ v secund. *Plat. Phaedr.*  
247 C 15 fēdro (φ) 18 βασιλεὺς περὶ τῶν πάντων βασιλεῖα|  
πανταστικαὶ κεινοσενεκα (k ex c ead. m.) πάντα *Plat. epist. II 312 E*  
ut gloss. *damnat Bosscha* περὶ—basileus del. *Spengel def. Vahlen*  
cf. *Phil. l. l. p. 551* 20 origo. Initialis et origo del. *Iahn*  
sed cf. met. IV 30 (98,8)

Oud.

summus animi genitor, aeternus animantum sospitator, assi-  
duus mundi sui opifex, sed enim sine opera opifex, sine 75  
cura sospitator, sine propagatione genitor, neque loco ne-  
que tempore neque uice || ulla comprehensus eoque paucis 4  
537 cogitabilis, nemini effabilis. en ultro augeo magiae suspi- 65  
cionem: non respondeo tibi, Aemiliane, quem colam βασιλεῖα;  
quin si ipse proconsul interroget, quid sit deus meus, taceo. |

Kr.

De nomine ut inpraesentiarum satis dixi. quod su-  
perest, nec ipse sum nescius quosdam circumstantium  
cupere audire, cur non argento uel auro, sed potissimum 10  
ex ligno simulacrum fieri uoluerim, idque eos arbitrator  
non tam ignoscendi quam cognoscendi causa desiderare,  
ut hoc etiam scrupulo liberentur, cum uideant omnem  
suspicionem criminis abunde confutatam. audi igitur cui  
cura cognoscere est, sed animo quantum potes erecto et 15  
attento, quasi uerba ipsa Platonis iam senis de nouissimo  
legum libro auditurus: θεοῖσιν δὲ ἀναθήματα χειρῶν ἕμμετρα  
τὸν μέτριον ἄνδρα ἀνατιθέτω δωρεῖσθαι. γῆ μὲν οὖν  
ἐστὶα τε οἰκίσεως ἱερὰ πᾶσι πάντων θεῶν· μηδεὶς οὖν  
δευτέρως ἱερὰ καθιερούτω θεοῖς — hoc eo prohibet, ut 20  
delubra nemo audeat priuatim constituere; censet enim  
satis esse ciuibus ad immolandas uictimas templa publica  
— deinde subnectit: χουσὸς δὲ καὶ ἄργυρος ἐν ἄλλαις  
πόλεσιν ἰδίᾳ καὶ ἐν ἱεροῖς ἐστὶν ἐπίφθορον κτήμα, ἐλέφας  
δὲ ἀπὸ λειοπότης ψυχῆν σώματος οὐκ εὐχαρὶ ἀνάθημα, 76  
σβδηρος δὲ καὶ χαλκὸς πολέμων ὄργανα· ξύλον δὲ μονό- 26  
ξύλον ὃ τι ἂν θέλῃ τις ἀνατιθέτω, καὶ λίθου ὡσαύτως.

F 118<sup>a</sup>. φ 16<sup>b</sup> 17<sup>a</sup>. 2 o sui (o del.) 4 uoce *Casaub*  
6 basileia 7 tacebo v 14 audi] cf. 64, 16 sq.  
17—20 οετςιςδεααα|θηματαχρῶνες μεραταινμετρια|νανδρασπ  
θηταδωρεις θαιρημε|νος νεσπατεοι κησεωσιερα τρασιπαν|τον (o  
induc. ead. m. et superscrips. w) θεωνμηδεις ουνδευτεροσιερακα|  
θηρογτωθεοις legg. XII 955 E 22 immolan\* dal (eras. f)  
23—27 χρυσοδεκαλαργ|ροσεναλλαις πολεσιςιδιακεινιεροις|εστιν  
επιφερονκθημαελεφαςδεαπο|λειοπιτοσ+γχιησματος ογκ εγχερι  
ανα θεμασιληρος δε και χαλκος πολεμωνο|πρανα ξυλοσ δε μονοξυ  
λονοπανθελη|τισανατιθετω και λιθογωσαγτωσ legg. XII 955 E sq.  
24 ἰδίᾳ τε καὶ codd. *Plat.* 25 εὐχαρὶς codd. *Plat.* εὐχερὲς v  
em. *He*

Oud.

ut omnium assensus declaravit, Maxime quique in consilio  
estis, competentissime uideor usus Platone ut uitae magi-  
stro, ita causae patrono, cuius legibus obedientem me  
4 uidetis. ||

538 Nunc tempus est ad epistulas Pudentillae praeuerti, uel 66  
adeo totius rei ordinem paulo altius petere, ut omnibus  
manifestissime pateat me, quem lucri cupiditate inuasisse  
Pudentillae domum dicitant, si ullum lucrum cogitarem,  
fugere semper a domo ista debuisse, quin et in ceteris  
10 causis minime prosperum matrimonium, — nisi ipsa mulier  
tot incommoda uirtutibus suis repensaret, inimicum.

Neque enim ulla alia causa praeter cassam inuidiam  
repperiri potest, quae iudicium istud mihi et multa antea  
pericula uitae conflauerit. ceterum cur Aemilianus com-  
moueretur, etsi uere magum me comperisset, qui non  
15 modo ullo facto, sed ne tantulo quidem dicto meo laesus  
est, ut uideretur se merito ultum ire? neque autem gloriae 77  
causa me accusat, ut M. Antonius Cn. Carbonem, C. Mu-  
cius A. Albucium, P. Sulpicius Cn. Norbanum, C. Furius

F 118<sup>ab</sup>. φ 17<sup>a</sup>. 1 q; q (φ) cf. 1,2. 76,8 4 Ego. G.  
CRISPVVS SA|LVSTIVS EMENDAVI ROME FELIX. - |APVLEI  
PLATONICI MADAVRNSIS|PRO SE APVT. CL. MAXIMVM.

PROCOS DE |MAGIA LIB. I. EXPLICIT. INCIP. LIB. II. |  
LEGE FELICITER. — 5 reuerti? He cf. 69,6 6 repetere  
Iahn 7 que 10 casibus Colv <et> nisi v 11 inunicu  
(φ) em. v iniquum vir doct. in mg. ed. Iunt. inicum Roszbach  
14 cur (φ) fere euan. 16 laeful ē (φ) f ē paene euan., vid.

al. m. ex u efficere voluisse o 17 uidet (ead. m. add.<sup>70</sup>, quo  
□ effectum est ut compendium<sup>2</sup> iam vix conspicuum sit) φ:uid&  
(= uideret) del. extrema parte compendii & superscr. m. recentior t  
18 causa\* (eras. ~) φ: causa acculat\* (eras. est litt. antea  
inducta) cf. Cic. ad fam. IX 21,3 18/19 mutiul (φ) Cic. Brut.  
26, 102 de or. II 70, 281; sed T. Albucius Q. Mucium accusavit  
C. Iulius T. Albucium Sauppe coll. Cic. de off. II 14,50  
19 albutiū (φ) C. Norbanum Kr. coll. Cic. de off. II 14,49 de  
or. II 21, 89 L. Fufius Kr coll. Cic. Brut. 62, 222 de off. II 14,50  
erravit A. in nominibus

Oud

M'Aquilius, C. Curio Q. Metellum. quippe homines eru-  
539 ditissimi iuuenes laudis gratia primum hoc rudimentum  
forensis operae subibant, ut aliquo insigni iudicio ciuibus  
suis noscerentur. qui mos incipientibus adolescentulis ad  
illustrandum ingenii florem apud antiquos concessus diu 5  
exoleuit. quod si nunc quoque frequens esset, tamen ab  
hoc procul abfuisset; nam neque facundiae ostentatio rudi  
et indocto neque gloriae cupido rustico et barbaro neque  
incepto patrociniorem capulari seni congruisset; nisi forte  
Aemilianus pro sua seueritate exemplum dedit et ipsis 10  
maleficiis infensus accusationem istam pro morum inte-  
gritate suscepit. at hoc ego Aemiliano, non huic Afro,  
sed illi Africano et Numantino et praeterea Censorio uix  
credidisset: ne huic frutici credam non modo odium  
peccatorum, sed saltem intellectum inesse. 15

Quid igitur est? cuius clarius dilucet aliam rem 67  
inuidia nullam esse quae hunc et Herennium Rufinum, 73  
impulsorem huius, || de quo mox dicam, ceterosque inimi-  
cos meos ad nectendas magiae calumnias prouocarit. quin-  
540 <que> igitur res sunt, quas me oportet disputare. nam si 20  
probe memini, quod ad Pudentillam attinet, haec obiecere:  
una res est, quod numquam eam uoluisse nubere post  
priorem maritum, sed meis carminibus coactam dixere;  
altera res est de epistulis eius, quam confessionem magiae  
putant; deinde sexagesimo anno aetatis ad lubidinem nub- 25  
sisse, et quod in uilla ac non in oppido tabulae nuptiales

F 118<sup>b</sup>. φ 17<sup>ab</sup>. 1 M. (φ) M' Casaub cf. Ascon. in  
Cornel. 63 homines (φ) hi omnes Bosscha cum Abramio

3 indicio Meurs 7 am|fuiif& φ:affuiif& (al. m. add.)  
em. v 12 ad (φ) cf. 55, 1 16 claridiluc& (φ) clare dilucet v  
clari<sup>9</sup> d. He cf. Phil. l. l. p. 578 clarius die lucet Iahn cf. 92, 14  
claridie Ellis coll. 'postridie' (i. e. 'in clear day'). aliā ('euan.,  
al. m. add. ~) 17 inuidia\* (eras. ~) φ:inuidia 18 de quo  
mox dicam (sc. 83, 5 sqq.) del. Kr coll. 68, 14 19/20 Quin (φ)  
quinque v 20 qual (al. m. erasa f effec. quo, m. tertia super-  
scr. <sup>quaf</sup>) φ:qf 24 epitif (φ) 25 lubidinē (d ex u ead. m.  
eff. inter scribend., punct. al. m. add. sub u)

Oud.

sint consignatae, tertio et quarto loco obiecere; nouissima<sup>Kr. (79)</sup> et eadem inuidiosissima criminatio de dote fuit. ibi omne  
 □ uirus totis uiribus adnxi effu[n]dere, ibi maxime angebantur,  
 atque ita dixere me grandem dotem mox in principio  
 5 coniunctionis nostrae mulieri amanti remotis arbitris in  
 uilla extorsisse. quae omnia tam falsa, tam nihili, tam  
 inania ostendam adeoque facile et sine ulla controuersia  
 refutabo, ut medius fidius uerear, Maxime quique in con-  
 silio estis, ne demissum et subornatum a me accusatorem  
 10 putetis, ut inuidiam meam reperta occasione palam restin-  
 guerem. mihi credite, quod reabse intellegitur: oppido  
 quam mihi laborandum est, ne tam friuolam accusationem  
 me potius callide excogitasse quam illos stulte suscepisse  
 existimetis.

541 Nunc dum ordinem rei breuiter persequor et efficio, 68

16 ut ipse Aemilianus re cognita falso se ad inuidiam meam  
 inductum et longe a vero aberrasse necesse habeat con-  
 fiteri, quaeso, uti adhuc fecistis uel si quo magis etiam 79  
 potestis, ipsum fontem et fundamentum iudicii huiusce  
 20 diligentissime cognoscatis.

Aemilia Pudentilla, quae nunc mihi uxor est, ex quo-  
 dam Sicinio Amico, quicum antea nubta fuerat, Pontianum  
 et Pudentem filios genuit eosque pupillos relictos in  
 potestate paterni aui — nam superstite patre Amicus  
 25 decesserat — | per annos ferme quattuordecim memorabili  
 pietate sedulo aluit, non tamen libenter in ipso aetatis  
 suae flore tam diu uidua. sed puerorum auus inuita<m>

- F 118<sup>b</sup>. φ 17<sup>b</sup>. 3 adnexi (φ) em. v 'sc. sunt' Hild effun-  
 dere (φ) em. v cf. 81, 9 5 mulieri amanti (inter i et a lac. 3  
 □ litt., in qua nihil script. fuit; in mg. m. pr. d cf. praef. 34) φ par-  
 uam lac. seruavit perditae uel misere inseruit Rossbach deamanti  
 □ Pursler 8 cf. praef. 22 9 submissum Wower immissum Lips  
 emissum Casaub 11 reabse (φ) intellet (m. recentiss. add. <sup>grote</sup>)  
 □ φ: intellegit 15 et del. H Mueller officio (φ) em. v  
 17 erraffe (em. ead. m.) φ: aberraffe 18 fecirol (φ) fecistis  
 Pric fecistis uos Ellis cf. praef. 25 sq. si qua vd VI 19 men-  
 daciai edd. uett. inuidiae Gruter 27 inuitā (lineolam al. m. add.,  
 ut apparet ex forma) φ: inuita

Oud.

eam conciliare studebat <in> ceterum filio[s] suo[s] Sicinio<sup>Kr. (79)</sup>  
 Claro eoque ceteros procos absterrebat; et praeterea mina-  
 batur, si extrario nubsisse<t>, nihil se filiis eius ex paternis  
 eorum bonis testamento relicturum. quam condicione<m> cum  
 obstinate propositam uideret mulier sapiens et egregie pia, 5  
 ne quid filiis suis eo nomine incommodaret, facit quidem  
 tabulas nubtiales cum quo iuebatur, cum Sicinio Claro,  
 uerum enimuero uariis frustrationibus nuptias eludit eo  
 ad, dum puerorum auus fato concessit relictis filiis eius  
 heredibus ita, ut Pontianus, qui maior natu erat, fratri 10  
 542 suo tutor esset. eo scrupulo liberata cum a principibus 69  
 uiris in matrimonium peteretur, decreuit sibi diutius in  
 uiduitate non permanendum; quippe ut solitudinis tae-  
 dium perpeti posset, tamen aegritudine<m> corporis ferre  
 non poterat. mulier sancte pudica, tot annis uiduitatis 15  
 sine culpa, sine fabula, assuetudine coniugis torpens et  
 diutino situ uiscerum saucia, uitiatas intimis uteri saepe  
 ad extremum uitae discrimen doloribus obortis exani-  
 mabatur. medici cum obstetricibus consentiebant penuria 30  
 matrimonii morbum quaesitum, malum in dies augeri, aegri-  
 tudinem ingrauescere; dum aetatis aliquid supersit, nub-  
 tiis ualitudinem medicandum. consilium istud cum alii

F 119<sup>a</sup>. φ 17<sup>b</sup>. 1 studebat. ceterū (φ) cet. del. Novák ut  
 dittoqr. (v. 2 ceteros) iterum Biese alteri v cetero (i. e. τῶ λοιπῶ  
 viῶ) Kroll in cet. He sc. ἐς τὸ λοιπὸν cf. Sen. ep. 78, 16 (p. 280, 2 H)  
 filiof fuof (φ) em. v suo scilicet Brakman 2 mirabatur

em. ead. m. 3 nubfiffe (φ, sed pl) al. m. add. t 4 cditionē  
 (ci et lineolam supra e add. m. recentiss.) em. φ 7 cum Sic.  
 Cl. del. Brant cf. Phil. l. l. p. 517 8 uanif (φ) uariis Lips □  
 cf. 62, 26 si uanae fuissent, nemo eis deceptus fuisset 8/9 eo  
 addū (φ) coad (i. e. quoad) dum vir doct. in Iunt. post. adeo Kr  
 quoad [dum] Goldbacher et eo id Koziol eoad ex eludit ortum  
 putat Novák 14 egritudine (φ) supra extrem e al. m. add.<sup>m</sup>

16 affuetudine (φ) supra extrem. e ras. parua desuetudine  
 Casaub cf. flor. 17 (32, 2) sed torpebat quia assueta erat coniuge  
 uti coniugii? He cf. 65, 11. 102, 6 18 extremū (u ex a)

φ: extremā (em. ead. m.) 22 ualitudinē (em. ead. m.) medi-  
 candam Novák

Oud.

approbant, tum maxime Aemilianus iste, qui paulo prius confidentissimo mendacio adseuerabat numquam de nubtiis Pudentillam cogitasse, priusquam foret magicis maleficiis a me coacta, me solum repertum, qui uiduitatis eius uelut 5 quandam uirginitatem carminibus et uenenis uiolarem. saepe audiui non de nihilo dici mendacem memorem esse 543 oportere; at tibi, Aemiliane, non uenit in mentem, priusquam ego Oeam uenirem, te litteras etiam, uti nuberet, scribisse ad | filium eius Pontianum, qui tum adultus 10 Romae agebat. cedo tu epistolam uel potius da ipsi: legat, sua sibi uoce suisque uerbis sese reuincat.

Estne haec tua epistola? quid palluisti? nam erubescere tu quidem non potes. estne tua ista subscriptio? — reci|ta quaeso clarius, ut omnes intellegant, quantum 15 lingua eius manu discrepet, quantumque minor illi[s] sit mecum quam secum dissensio. —

Scripsistine haec, Aemiliane, quae lecta sunt? 'nubere 70 illam uelle et debere scio, sed quem eligat nescio.' recte tu quidem: nesciebas; Pudentilla enim tibi, cuius infesta<m> 20 malignitatem probe norat, de ipsa re tantum, ceterum de petitore nihil fatebatur. at tu dum eam putas etiamnum Claro fratri tuo denubturam, falsa spe inductus filio quoque eius Pontiano auctor adsendiendi fuisti. igitur si 25 eam diceres sine ulla magia iam olim nubturis: quoniam 31 iuuenem talem qualem dicitis elegit, coactam fecisse ais, ceterum semper nubtias aspernatam. nescisti, improbe, epistolam tuam de ista re teneri, nescisti te tuomet testimonio conuictum iri. quam tamen epistolam Pudentilla

F 119<sup>a</sup> φ 17<sup>b</sup> 18<sup>a</sup>. 1 appbant φ: appbabāt approbant Jungermann 4 <florem> eius Bosscha cum cod. Dorvill. <sanctitatem> eius Hild 5 de numero cf. 52, 24 10 alebat (φ, supra voc. add. m. recent. <sup>o</sup> age) 12 et 14 cf. praef. 26 15 manu\* (eras. d) φ: manū (m. recentiss. add. <sup>o</sup> nu) quantoque Pric cf. 23, 7 illif (φ) em. v 16 diffentio (φ) em. v 18 uelle\* (eras. et lineola deleta) 19 infesta em. al. m. et φ 25 cf. 32, 22 26 coactū (φ) em. v 28 eptā

Kr.

(80)

Oud.

testem et indicem tuae uoluntatis, ut quae te leuem et 31 mutabilem nec minus mendacem et inpudentem scire<t>, maluit retinere quam mittere. ceterum ipsa de ea re Pontiano suo Romam scripsit, etiam causas consilii sui plene allegauit. dixit illa omnia de ualetudine: nihil 5 praeterea esse, cur amplius deberet obdurare, hereditatem auitam longa uiduitate cum despectu salutis suae quae- 10 sisse, eandem summa industria auxisse; iam deum uoluntate ipsum uxori, fratrem eius uirili togae idoneos esse; tandem aliquando se quoque paterentur solitudini[s] suae 15 et aegritudini subuenire; ceterum de pietate sua et supremo iudicio nihil metuerent; qualis uidua eis fuerit, talem nuptam futuram. recitari iubebo exemplum epistolae huius ad filium missae. —

Satis puto ex [h]istis posse cuiuis liquere | Pudentillam 71 non meis carminibus ab obstinata uiduitate compulsam, 16 sed olim sua sponte a nubendo non alienam <uti>quam 544 me fortasse prae ceteris maluisse. quae electio tam grauis feminae cur mihi crimini potius quam honori danda sit, non reperio, nisi tamen miror || quod Aemilianus et Rufinus 20 id iudicium mulieris aegre ferant, cum hi, qui Pudentillam in matrimonium petiuerunt, aequo animo patiantur me sibi praelatum. quod quidem illa ut faceret, filio suo potius quam animo obsecuta est. ita factum nec Aemilianus poterit negare. nam Pontianus acceptis litteris 25 matris confestim Roma[m] aduolauit metuens, ne si quem auarum uirum nacta esset, omnia, ut saepe fit, in mariti 32

F 119<sup>a</sup>. b. φ 18<sup>a</sup>. 1 uoluntā | tatif (ead. m. punct. add.) 2 scire<sup>t</sup> (al. m. add.) φ: scire (m. recentiss. add. <sup>o</sup> ret) 5 uale<sup>i</sup>-tudine (al. m.) φ: ualitudine 9 eē 10 solitudinif (φ) infra extrem. l postea punct. add. 15 histif em. φ 16 conuulsam Gruter cf. 81, 1 17. quā (φ) del. Novák eam vir doct. in Iunt. post. quidni Bosscha <uti> quam He cf. Phil l. l. p. 541 19 honori\* (eras. l) 21 hi] ii v 24 \*ita (eras. &, i al. m. refinx.) φ: ita factū. Nec em. v cf. 51, 13 sq. 25 nan ead. m. em. in nā 26 romā (φ) Roma Oeam Casaub Roma Stewech an: Romam (sc. acceptis) confestim? He

Kr.

(81)



Oud.

Kr.

domum conferret. ea sollicitudo non mediocriter animum  
angebatur, omnes illi fratrique diuitiarum spes in facultatibus  
matris sitae erant. auus modicum reliquerat, mater  
sestertium quadragies posidebat, ex quo sane aliquantam  
pecuniam nullis tabulis, sed, ut aequum erat, mera fide  
acceptam filiis debebat. hunc ille timorem miserabat;

545 Cum in hoc statu res esset inter procreationem matris 72

et metum filii, fortene an fato ego aduenio pergens Ale-  
xandream. dixissem hercule 'quod utinam numquam eue-  
nisset', ni me uxoris meae respectus prohiberet. hiemps  
anni erat. ego ex fatigatione itineris aduectus apud Ap-  
pianos iustos amicos meos, quos honoris et amoris gratia  
nomino, aliquam multis diebus decumbo. eo uenit ad me  
546 Pontianus; nam fuerat mihi non ita pridem ante multos  
15 annos Athenis per quosdam communis amicos conciliatus  
et arto postea contubernio intime iunctus. facit omnia  
circa horem meum obseruante, circa salutem sollicite,  
circa amorem callide; quippe etenim uidebatur sibi per-  
idoneum maritum matri repperisse, cui bono periculo  
20 totam domum fortunam concrederet. ac primo quidem  
uoluntatem meam uerbis inuersis periclitabundus, quoniam

F 119<sup>ab</sup>. φ 18<sup>ab</sup> 2 fri<sup>q</sup>; (q; redintegrat., sed vid. fuisse)

φ: friq; facultatibus; (al. m. add. ti) 3 reliquerant (n puncto del.  
m. pr., sed quia uidebatur etiam t ligatur cum n coniunct. deleta  
esse, m. rec. supra voc. add. t) φ: reliqrāt 4 quadragies

φ: quadragies posidebat (al. m. add.) 5 equū (φ) in mg. ead.  
m. aecū 6 miserabat (φ) 7 miserari (φ) aduersari v 8 interpretat-  
ionē (φ) em. Casaub 9 filij (j al. m. add.) 10 nunquam\* (fuit

nunquam me) φ: nūq 12 adfectus Wower sed nisi fatigatione  
adductus esset, ad oppidum non aduectus esset 12/13 appio fitoī  
(φ) em. Kr. 15 pridem del. Casaub ante m. a. del. Kr sed  
orator ipse pridem accuratius circumscribit cf. 76, 4 Phil. l. l.  
p. 524 (id est) ante Purser fort. recte cf. Cic. d. nat. d. II 126:

nuper, id est paucis ante saeculis 18 hōrē (m. recentiss. em.) (φ,  
sed ead. m. em.) salutū (\*supra extrem. u add. m. rec. ut vid., in  
mg. pr. m. add. .l. cf. praef. 34) em. φ

Oud.

Kr.

me uiae cupidum et conuersum ab uxoria re uidebat,  
orat, saltem paulisper manerem: uelle se mecum profici-  
scisci. hiemem alteram propter Syrtis aestus et bestias  
opperiendam, quod illam mihi infirmitas exemisset. multis  
etiam precibus meis Appiis aufert, ut || ad sese in domum 5  
matris suae transferar; salubriorem mihi habitationem 83  
547 futuram; praeterea prospectum maris, qui mihi gratissi-  
mus est, liberius me ex ea fruiturum.

Haec omnia adnixus impenso studio persuadet, matrem 73  
suam suumque fratrem, puerum istum, mihi commendat. 10  
non nihil a me in communibus studiis adiuuantur, auge-  
tur oppido familiaritas. interibi reualesco; dissero aliquid  
postulantibus amicis publice; omnes qui aderant ingenti  
celebritate basilicam, qui locus auditorii erat, complentes  
inter alia pleraque congruentissima uoce 'insigniter' ad- 15  
clamant petentes, ut remanerem, fierem ciuis Oeensium.  
mox auditorio misso Pontianus eo principio me adortus  
consensum publicae uocis pro diuino auspicio interpretatur  
aperitque consilium sibi esse, si ego non nolim, matrem  
suam, cui plurimi inhient, mecum coniungere (mihi quo- 20  
niam soli ait rerum omnium confidere sese et credere);  
548 ni id onus recipiam, (quoniam non formosa pupilla, sed  
mediocri facie mater liberorum mihi offeratur) — si haec  
reputans formae et diuitiarum gratia me ad aliam condi-  
tionem reseruarem, neque pro amico neque pro philosopho 25

F 119<sup>b</sup>. φ 18<sup>b</sup>. 1 cupidū\* (quod eras., antea induct.)  
auersum Casaub cf. 79, 16 5 meis <ab> Hild post Bosscham  
<me> meis vd VI sed Appius extorsit, ut eqs. cf. Cic. Verr. II  
2, 59, 145 7 prospect. de acc. cf. met. VIII 12 (186, 19) 8 cf. 52, 24  
11 adiuuantur (em. ead. m.) 13 publice (al. m. ut vid. mut.)

φ: puplice 14 qui—erat del. Sriver 18 publice (al. m. ut  
vid. mut.) φ: puplice 19 ee 20 coniungere (ger. in ras. a pr.  
m. scr., quae ut vid. Iun bis scripserat) 20/21 quoniam del. Kr  
locum iniuria varie temptarunt; cf. Plaut. Asin. 459 Truc. 307  
22 nud (m. recentiss. supra voc. add. ub) φ: ut em. ed. Iunt. post.  
cf. 86, 12. 109, 21 respuam Haupt; sed cf. Phil. l. l. p. 556  
23 sin Casaub hec (e vid. in ras. esse) φ: h

Oud.

Kr.

facturum. nimis multa oratio est, si uelim memorare, quae ego contra responderim, quam diu et quotiens inter  
 549 nos uerbigeratum sit, quot et qualibus precibus me ad-  
 gressus haud prius omiserit quam de<ni>que impetrarit,  
 5 non quin ego Pudentillam iam anno perpeti adsiduo con-  
 uictu probe | spectassem et uirtutum eius dotes explo-  
 rassem, sed utpote peregrinationis cupiens impedimentum  
 matrimonio aliquantis per recusaueram. mox tamen talem  
 feminam nihilo segnus uolui quam si ultro appetissem.  
 10 persuaserat idem Pontianus matri suae, ut me aliis om-  
 nibus mallet, et quam primum hoc perficere incredibili  
 studio auebat. uix ab eo tantulam moram impetramus,  
 dum prius ipse uxorem duceret, frater eius uiriliter togae  
 usum auspicaretur: tunc deinde ut nos coniungeremur.  
 15 Vtinam hercule possem quae deinde dicenda sunt || 74  
 sine maximo causae dispendio tran<s>gredi, ne Pontiano, cui  
 [h]errorem suum deprecanti simpliciter ignoui, uidear nunc  
 leuitatem exprobrare. confiteor enim, quod mihi obiectum  
 est, eum, postquam uxorem duxerit, a compecti fide de-  
 20 sciuisse ac derepente animi mutatum quod antea nimio  
 studio festinabat pari pertinacia prohibitum isse, denique  
 ne matrimonium nostrum coalesceret, quiduis pati, quiduis  
 550 facere paratum fuisse, quamquam omnis illa tam foeda  
 animi mutatio et suscepta contra matrem similtas non  
 25 ipsi uitio uortenda sit, sed socero eius ecilli Herennio  
 Rufino, qui unum neminem in terris uiliorem se aut im-

F 119<sup>b</sup>120<sup>a</sup>. φ 18<sup>b</sup>. 4 deq; (m. recentiss. supra voc.  
 add.<sup>deoc</sup>;) φ:q̄ndoq; (o induct., d mut. in d', in mg. m. rec. c̄ q̄  
 deniq;) 6 p̄bef pectaffē (a et fē al. m. in ras.) φ:p̄bef|  
 spectāsem (f ante p et supra f al. m. add.) φ:uirtutū cf. Neue  
 Formenl. I<sup>o</sup> 411 8 matrimoniali quantifp (φ) recte distinx.  
 al. m. et supra ni add.<sup>i</sup> 16 transgredi (al. m. add.) 17 horrorē  
 (φ, sed del. h) deprecanti, f̄ iplicit (recte distinx. ead. m.) 19 a  
 conspecti (φ) in mg. add. d cf. praef. 34 em. Hild compecta  
 Colo 23 tū (φ) tam vd VI (cf. 108,14) sed. cf. Kühner Lat. Gr. II 165

Oud.

Kr.

probiorem aut inquinatiorem reliquit. paucis hominem,  
 quam modestissime potero, necessario demonstrabo, ne, si  
 omnino de eo reticero, operam perdidit, quod negotium  
 istud mihi ex summis uiribus conflauit.

Hic est enim pueruli huius instigator, hic accusationis 5  
 auctor, hic aduocatorum conductor, hic testium coemptor,  
 hic totius calumniae fornacula, hic Aemiliani huius fax et  
 flagellum, idque apud omnis intemperantissime gloriatur,  
 me suo machinatu reum postulatam. et sane habet in 85  
 [h]istis | quod sibi plaudent. est enim omnium litium de-  
 pector, omnium falsorum commentator, omnium simulatio-  
 num architectus, omnium malorum seminarium, nec non  
 551 idem libidinum ganeorumque locus, lustrum, lupanar, iam  
 inde ab ineunte aeuo cunctis probris palam notus, olim  
 in pueritia, priusquam isto caluitio deformaretur, emascu-  
 latoribus suis ad omnia infanda morigerus, mox in iuuen-  
 tute saltandis fabulis exossis plane et eneruis, sed, ut  
 audio, indocta et rudi mollitia; negatur enim quicquam  
 histrionis habuisse praeter impudicitiam. in hac etiam 75  
 aetate qua nunc est — qui istum di perduint! multus 80  
 552 honos auribus praefandus est — domus eius tota lenonia,  
 tota familia contaminata: ipse propudiosus, uxor lupa,  
 filii similes: prorsus diebus ac noctibus ludibrio iuuentutis ||

F 120<sup>a</sup>. φ 18<sup>b</sup>19<sup>a</sup>. 1 reliqd. paucif φ:reliqt (t ex d eff.) cf.  
 v. 5. 7,17. 84,7 Phil. l. l. p. 529 2 nisi φ:n̄ em. Casaub. nam si  
 Lindenbrog 5<sup>K</sup> hic cf. v. 1 8 idemque Kr cf. Phil. l. l. p. 523  
 intēp̄orantiffime (° m. recentiss. add.) 10 histif em. φ cf. Hor.  
 sat. I 1,66 11 commentor Oud vulgat. defend. Petschenig coll.  
 Ennod. ep. 1,7 (16,11 H.) Lucif. Cal. de n. conv. c. haer. 5 (12,15 H.)  
 de sanct. Ath. II 7 (160,18 H.) 13 locus def. Bosscha lutum  
 (fort. lusus cf. Non. 212,16 M. 313 L.) Kr coll. Catull. 42,13 lacus  
 Brant loculus Vulcan 17 exomf vel exonif (m. recentiss. su-  
 perscr. c̄ exoffif) φ:exomf uel exonif mut. in exoffif 20 φ:in  
 qua depduint φ:depdunt em. Casaub 21 pfunduf (φ) em. v  
 23 filj (j refect., aut fuit ii aut al. m. ii effic. conat.) φ:filii si-  
 miles: prorsus vd VI similes prorsus:v cf. 25,10. 105,15 flor. 3  
 (3,15) 9 (13,15).

Oud.

ianua calcibus propulsata, fenestrae canticis circumstrepitae,  
 triclinium comisatoribus inquietum, cubiculum adulteris  
 peruium; neque enim ulli ad introeundum metus est, nisi  
 4 qui pretium marito non attulit. ita ei lecti sui contu-  
 553 melia uectigalis est. olim sollers suo, nunc coniugis cor-  
 pore uulgo meret; cum ipso plerique, nec mentior, cum  
 ipso, inquam, de uxoris noctibus paciscuntur. iam illa  
 inter uirum et uxorem no[n]ta[m] conclusio: qui  
 amplam stipem mulieri detulerunt, nemo eos obseruat,  
 10 suo arbitratu discedunt; qui inaniore uenere, signo dato  
 pro adulteris deprehenduntur, et quasi ad discendum  
 uenerint, non prius abeunt quam aliquid scripserint. quid  
 enim faciat homo miser ampliuscula fortuna deuolutus, 86  
 554 quam tamen fraude patris ex inopinato inuenerat? pater  
 15 eius plurimis creditoribus defaeneratus maluit pecuniam  
 quam pudorem; nam cum undique uersum tabulis flagita-  
 retur et quasi insanus ab omnibus obuiis teneretur, 'pax'  
 inquit, negat posse dissoluere, anulos aureos et omnia  
 insignia dignitatis abicit, cum creditoribus depaciscitur.  
 555 pleraque tamen rei familiaris in nomen uxoris callidissima  
 21 fraude confert: ipse egens, nudus et ignominia sua tutus  
 reliquit Rufino huic, non mentior, sestertium XXX deuo-  
 randum; tantum enim ad eum ex bonis matris liberum  
 uenit praeter quod ei uxor sua cotidianis dotibus quae-  
 25 siuit. quae tamen omnia in paucis annis ita hic degu-

F 120<sup>a</sup>. φ 19<sup>a</sup>. 1 circū|strepitae (φ) re corr. ex rio ut vid.  
 ead. m. 2 comisatorib; (al. m. eff. e ex i priore) φ:comisatorib;  
 7<sup>k</sup> Iā (in mg. al. m. recent. hic) cf. 83,1.5 φ: Iā iā (al. m.  
 add.; in mg. leg. c hinc) illa (add. al. m. inquam inquam), ut apparet ex  
 forma litt. a et subtiliore ductu litt.) φ: iā illa cf. Phil. l. l. p. 529  
 8 n̄ tā (φ) nota v non tam <concordia quam> He 11 & quali  
 (qui add. m. rec.) φ: & q quasi (q induct.) 17 flax φ: fax)  
 (postea add.) em. Lips 18 inqd 21 cf. 101,25 et] at Scal  
 sed Bosscha 22 reliqd (φ, sed d mut. in t) XXX (φ)  
 i. e. tricies triginta v ante Colv

Oud.

lator studiose in uentrem condidit et omnimodis con- (86)  
 lurchinationibus dilapidauit, ut crederes metuere, ne quid  
 habere ex fraude paterna diceretur; homo iustus et morum  
 556 dedit operam, quod male partum erat ut male periret,  
 557 nec quicquam ei relictum est ex largiore fortuna praeter 5  
 ambitionem miseram et profundam gulam.

Ceterum uxor iam propemodum uetula et effeta totam 76  
 domum contumeliis <alere> abnuit; filia autem per  
 adulescentulos ditiores inuitamento matris suae nequicquam  
 circum||lata, quibusdam etiam prociis ad experiendum per- 10  
 missa, nisi in facilitatem Pontiani incidisset, fortasse an  
 558 adhuc uidua ante quam nubta domi sedisset. Pontianus  
 ei multum quidem dehortantibus nobis nuptiarum titulum  
 falsum et imaginarium donauit, non nescius eam paulo  
 ante, quam duceret, a quodam honestissimo iuvene, cui 15  
 prius pacta fuerat, post satietatem derelictam. uenit igitur 87  
 ad eum noua nupta secuta et intrepida, pudore dispoliato,  
 flore exsoleto, flammeo obsoleto, uirgo rursus post recens  
 repudium, nomen potius adferens puellae quam integri-  
 tatem. uectabatur octaphoro, uidistis profecto qui ad- 20  
 fuistis, quam improba iuuenum circumspexitrix, quam  
 inmodica sui ostentatrix. quis non disciplina<m> matris  
 agnouit, cum in puella uideret i<m> medicatum os et pur-

F 120<sup>a</sup>b φ 19<sup>a</sup>. 1/2 conlucnationibus? Engelbrecht cf.  
 Claud. Mam. p. 137, 4 3 et morum] scilicet m. Acidal ex more  
 Stewech et uerus Casaub post morum add. integer Colv,  
 haut sperendus Scip Gent, ueterum Seriver, maiorum Gruter,  
 uindex vel proborum vdVI morum interpretatur 'bonorum  
 morum' Bosscha Löfstedt Eran. VIII (1908) 93 7 effecta  
 (c induct.) φ: effeta totā domū (φ) seruato abnuit coni.: nunc  
 (iam Florid) demum Casaub, tota demum Hild, tot iam domus  
 vdVI cf. 84, 4 8 <alere> add. He cf. Phil. l. l. p. 530  
 obvoluit Colv obruit Acidal absoluit Brant 16 derelictū (al. m.  
 punct. u delevit et a supra voc. add.) φ: derelictā (a ex u eff.)

17 pudore dispolito (ead. m. add., prior. i mut. in e ut vid.  
 ead. m., in mg. ead. m. dispoliato) φ: dispoliato pudore 22 dif-  
 disciplinā (φ) lineolam al. m. add. 23 imeditatū φ: meditatū  
 em. v medicatum Hild

Oud. 559 purissatas genas et indices oculos. dos erat a creditore<sup>Kr. (87)</sup>  
omnis ad terruncium pridie sumpta et quidem | grandior  
quam domus exhausta et plena liberis postulabat.

Sed enim iste, ut est rei modicus, spei immodicus, 77  
5 pari auaritia et egestate totum Pudentillae quadragens  
praesumptione cassa deuorarat eoque me amoliendum  
ratus, quo facilius Pontiani facilitatem, Pudentillae solitu-  
dinem circumueniret, infit generum suum obiurgare, quod  
matrem suam mihi desponderat; suadet, quam primum ex  
10 tanto periculo, dum licet, pedem referat, rem matris ipse  
potius habeat quam homini extrario sciens transmittat;  
ni ita faciat, incit scrupulum amanti adulescentulo uete-  
rator, minatur se filiam abducturum. quid multis? iu-  
uenem simplicem, praeterea nouae nuptae inlecebris ob-  
15 frenatum suo arbitrato de uia defectit. it ille ad matrem  
uerborum Rufini gerulus, sed nequicquam temptata eius  
grauitate ullo ipse leuitatis et inconstantiae increpitis  
repor|tat ad socerum haud mollia: matri suae praeter in-  
genium placidissimum immobili iram quoque sua expostu-  
20 latione accessisse, non mediocriter pertinaciae adiumentum;  
respondisse eam denique non clam se esse Rufini exora-  
tione secum expostulari; eo uel magis sibi auxilium mariti<sup>88</sup>  
aduersum eius desperatam auaritiam comparandum.

Hisce auditis exacerbatus aquariolus iste uxoris suae 78  
25 ita ira extumuit, ita exarsit furore, ut in feminam sanc-  
tissimam et pudicissimam praesente filio eius digna cubi-

F 120<sup>b</sup>. φ 19<sup>a</sup><sup>b</sup>. 1 illitos Pric 2 ternuntiū (φ) teruncium v  
terruncium Plasberg cf. Mommsen Phil. Schr. 763 Buecheler Rh.  
M. XLVI (1891) 236 3 cf. 101, 25 sqq. 5 pudentillae\* (vid.

eras. \*) quadragens (em. al. m.) φ: qdragiel (a in ras.) 6 deu-  
orarat (φ) u redintegr., sed fuit 8 circūueni\*r& (r ex l, eras. l,  
in mg. m. vetusta add. r&) 10 se ferat (φ) em. v 12 faciat\*  
(vid. fuisse faciant, in mg. m. vet. t) φ: faciat 13 minator (o  
mut. in u ead. m.) abducturam (φ) sed vid. pr. m. ex am eff.  
vm 19 immobile (φ) em. Iahn 20 alimētū (I vid. eff. ex l)  
φ: adimētū alimentum cod. Fulv. an alumentum? He 21/22  
exoratione (φ) exhortatione codd. dett. ex oratione v def. Hild  
(i. e. ex verbis) cf. 90, 10 24 cf. Brandtii adnot. ad Ovid. art.  
am. III 96. 620

Oud. 560 culo suo diceret, amatricem eam, me magum et ueneficum<sup>Kr. (88)</sup>  
clamitaret multis audientibus (quos, si uoles, nominabo):  
se mihi sua manu mortem allaturum. uix hercule possum  
irae moderari, ingens indignatio animo oboritur. tune,  
effeminatissime, tua manu cuiquam uiro mortem minitari<sup><s></sup>? 5  
at qua tandem manu? Philomelae an Medae an Clyte-  
me[n]strae? quas tamen cum saltas — tanta mo<l>litia  
animi, | tanta formido ferri est —, sine cludine saltas. sed  
ne longius ab ordine digrediar: Pudentilla postquam filium  
uidet praeter opinionem contra suam esse sententiam 10  
deprauatum, rus profecta scripsit ad eum obiurgandi  
gratia illas famosissimas litteras, quibus, ut isti aiebant,  
confessa est sese mea magia in amorem inductam demen-  
561 tire; quas tamen litteras tabulario Pontiani praesente et  
contra scribente Aemiliano nudius tertius tuo iussu, Maxime, 15  
testato describimus; in quibus omnia contra praedicationem  
istorum pro me reperiuntur. quamquam, etsi dstrictius 79  
magum me dixisset, posset uideri excusabunda se filio  
uim meam quam uoluntatem suam causari maluisse. an  
sola Phaedra falsum epistolium de amore commenta est, 20  
ac non omnibus mulieribus haec ars usitata est, ut, cum  
aliquid eius modi uelle coeperunt, malint coactae uideri?  
quod si etiam animo ita putauit, me magum esse, idcir- 89

F 120<sup>b</sup>. φ 19<sup>b</sup>. 3 mortē (te redintegr. ab al. m., fort. fuit  
morā) φ: mortē (tē al. m. in ras.) 4 tune (φ) tene—minitari  
Hild 5 minitari (φ) minitaris v cf. 52, 24 6/7 clite=mftrae  
(t prior in ras., in mg. d. cf. praef. 34) φ: clite miftrae (supra m  
eras. lineola\* add. al. m.) 7 cōfultaf (a ex u ead. m.) φ: cōfultaf  
em. Lips mōlitia (add. m. recent.) em. φ 8 cf. 52, 24 10  
contra suam et sententiam del Kr. contra et sententiam del. vd Vl  
vulgat. recte def. Goldbacher v. Phil. l. l. p. 525 sc. contra quam  
antea senserat 12 famosiffimal (m. recentior superscr. formo-  
fiffimal) φ: formofiffimal 14 tabulario (i. e. seruo ab epistulis)  
<e> tabulario publico Casaub <inlata a> Pontiano Mommsen  
Strafrecht p. 420 18 excusabunduf e filio (φ) em. v 21 at (φ)  
an v ac Novák Plasberg 22 coate (add. ead. m.) 23 <ex>  
animo vd Vl omnino Acidal ita] illa vd Vl cf. Phil. l. l. p. 523

Oud.

cone magus habear, quia hoc scripsit Pudentilla? uos tot  
 argumentis, || tot testibus, tanta oratione magum me non  
 probatis: illa uno uerbo probaret? et quanto tandem  
 grauius habendum est quod in iudicio subscribitur quam  
 5 quod in epistola scribitur. quin tu me meismet factis,  
 non alienis uerbis reuincis? ceterum eadem uia multi rei  
 cuiusuis maleficii postulabuntur, si ratum futurum est  
 quod quisque in epistola sua uel amore uel odio cuius-  
 10 piam scripserit. 'magum te scripsit Pudentilla: igitur  
 562 magus es.' quid, si consulem me scripsisset: consul essem?  
 11 quid enim, si pictorem, si medicum, quid denique, si  
 innocentem? num aliquid horum putares idcirco, quod  
 illa dixisset? nihil scilicet. atqui periniurium est ei  
 fidem in peioribus <habere, cui in melioribus> non haberes,  
 15 posse litteras eius ad perniciem, non posse ad salutem.  
 'sed' inquit 'animi <furens> fuit, efflictim te amabat.'  
 concedo interim. num tamen omnes qui amantur magi  
 sunt, si hoc forte qui amat scripserit? c<r>edo nunc quod  
 Pudentilla me in eo tempore non amabat, siquidem id  
 20 foras scripsit, | quod palam erat mihi obfuturum. po- 80  
 stremo quid uis, sanam an insanam fuisse, dum scriberet?  
 sanam dices? nihil ergo erat magicis artibus passa.  
 insanam respondebis? nesciit ergo quid scriberet, eoque  
 ei fides non habenda est; immo etiam, si fuisset insana,  
 25 insanam se esse nescisset. nam ut absurde facit qui  
 tacere se dicit, quod ibidem dicendo tacere sese non tacet

F 120<sup>b</sup> 121<sup>a</sup>. φ 19<sup>b</sup> 20<sup>a</sup>. 2 operatione Kr sed orationem  
 accusatoris longam fuisse demonstrat defensio Apulei cf. 32,22  
 3 tamen Iahn 5 Quintū e meismet em. al. m. in φ 12 horum  
 <uerum> Iahn 14 habere—melioribus adduntur v φ: habet  
 (m. recentiss. in mg. inferiore add. cuj In melioribus nō haberes)  
 16 inq (φ, sed d mut. in t) inquieti v inquis Hild inquit  
 <impos> vd Vl coll. 89, 5 <ita> Purser <furens> fuit He cf.  
 32, 3. 46, 20. 47, 19 Phil. l. l. p. 531 efflictu u mut. al. m. in j (φ)  
 18 cedo (φ) em. Salm cf. met. III 14 (62, 17) cedo nunc:  
 <quid> Thomas 20/21 cf. 52, 14 21 dū (ante d parva ras., d  
 emendando eff. m. pr.) 23 nesciit (e al. m. add.) em. φ  
 26 idem Scal cf. Madvig. ad Cic. de fin. I 6, 19

Oud.

et ipsa professione quod profitetur infirmat, ita uel magis  
 hoc repugnat: 'ego insanio', quod uerum non est, nisi  
 sciens dicit; porro sanus est, qui scit quid sit insania,  
 quippe insania scire se non potest, non magis quam  
 caecitas se uidere. igitur Pudentilla compos mentis fuit, 5  
 si compotem mentis se non putabat. possum, si uelim, 90  
 pluribus, sed mitto dialectica. ipsas litteras longe aliud  
 clamantis et quasi dedita opera ad iudicium istud prae-  
 563 paratas et accommodatas recitabo. accipe tu et lege,  
 usque dum ego interloquar. — 10

Sustine paulisper quae secuntur; nam ad deuerticulum  
 rei uentum est. adhuc enim, Maxime, quantum equidem  
 animaduerti, nusquam mulier || magiam nominauit, sed  
 ordinem repetiuit eundem, quem ego paulo prius, de longa  
 uuiditate, de remedio ualetudinis, de uoluntate nubendi, 15  
 de meis laudibus, quas ex Pontiano cognouerat, de suasu  
 ipsius, ut mihi potissimum nuberet.

Haec usque adhuc lecta sunt. superest ea pars epi- 81  
 stulae, quae similiter pro me scripta in memet ipsum  
 uertit cornua, ad expellendum a me crimen magiae sedulo 20  
 [o]missa memorabili laude Rufini uice<m> mutauit et ultro  
 contrariam mihi opinionem quorundam Oeensium quasi  
 564 mago quaesiuit. multa fando, Maxime, audisti, etiam  
 plura legendo didicisti, non pauca experiendo comperisti:  
 sed enim uersutiam tam insidiosam, tam admirabili 25  
 scelere conflata negabis te umquam cognuisse. quis  
 Palamedes, qui<s> Sisyphus, quis denique Eurybates aut

F 121<sup>a</sup>. φ 20<sup>a</sup>. 3 insciens inepte Kr 6 n̄ (φ) m. rec  
 delere conat. 8 clamantif m. rec. add. (φ) 9 cf. 52, 24  
 11 deūticulū (e ras. mut. in i) φ: diūticulū 15 ualetudinif (ras.  
 e mut. in i) φ: ualetudinif 20 ütīt. cornua (φ) <nam> ad  
 Kronenberg 21 omiffa (φ) missa Casaub emissa Lips dimissa  
 Bosscha cf. praef. 48 laude (φ) fraude Acidal sed Rufinus  
 fallacia laudem sibi parauit memoria dignam cf. 90, 1 sqq.  
 uice (φ) uicem Lips uocem Casaub 27 pala\*|medef (eras. ~,  
 medef in ras. al. m.) q l'ifyphaf (φ) post prior. l' distinx.  
 al. m. em. v euribatēf (φ) Eurybatus Colv

Kr.

Oud.

Phrynondas talem excogitasset? omnes isti quos nominaui  
et si qui praeterea fuerunt dolo memorandi, si cum hac una  
565 Rufini | fallacia contendantur, macc[h]i prorsus et bucc[h]iones  
uidebuntur. o mirum commentum! o subtilitas digna  
5 carcere et robore! quis credat effici potuisse, ut quae  
defensio fuerat, eadem manentibus eisdem litteris in accu-  
sationem transuerteretur? est hercule incredibile. sed  
hoc incredibile qui sit factum, probabo.

Obiurgatio erat matris ad filium, quod me, talem  
10 uirum qualem sibi praedicasset, nunc de Rufini sententia  
magum dictitaret. uerba ipsa ad hunc modum se habe-  
bant: Ἀπολείος μάγος, καὶ ἐγὼ ὑπ' αὐτοῦ μεμάγευμαι καὶ  
566 ἐρῶ. ἔλθ' ἐπὶ τοίνυν πρὸς ἐμέ, ἕως ἔτι σωφρονῶ. haec ipsa  
uerba Rufinus quae Graece interposui sola excerpta et ab  
15 ordine suo seiugata quasi confessionem mulieris circum-  
ferens et Pontianum flentem per forum ductans uulgo  
ostendebat, ipsas mulieris litteras illatenus qua dixi legen-  
das praebat, cetera supra et infra scribta occultabat;  
turpiora esse quam ut ostende||rentur dictitabat: satis esse  
20 confessionem mulieris de magia cognosci. quid quaeris?  
uerisimile omnibus uisum; quae purgandi mei gratia  
scripta erant, eadem mihi immanem inuidiam apud im-  
peritos conciuere. turbabat impurus hic in medio foro  
bacchabundus, epistulam saepe aperiens proquirabat:  
25 'Apuleius magus; dicit ipsa quae sentit et patitur; quid  
uultis amplius?' nemo erat qui pro me ferret ac sic

¶ 121<sup>a</sup>. φ 20<sup>a</sup>. 1 phrinondaf (φ, sed fri—) v. Aeschin.  
in Ctesiph. 137 Plat. Protag. 327 D Luc. Alex. 4 3 macchi  
(φ, sed. om. alter. c) em. v bocchones (φ) em. v 4 mirū (φ)  
al. m. vid. i mutav. in e 10 sibi <ipse> vāVI 11 dictaret  
(ead. m. add. <sup>ti</sup>) 12/13 ἀπωλειοσματος· καὶ ἐπιγινώσκουσα μεμαγευμαι  
καὶ ἐπαλεθέρω|νυν πρὸς ἐμέ εως ἐτι σωφρονῶ cf. 91, 15 sqq. 96, 19  
13 ἐλθέτω νῦν v (sc. τις Spengel) ἐλθέ τοίνυν Bosscha καὶ ἐρῶ.  
ἔλθετε Casaub v. Phil. l. l. p. 545 14 quae Gr. interposui  
del. Acidal 18 occultabat (eras. <sup>2</sup>) 23 cciuere (φ) <sup>r</sup>supru  
er add. al. m. 24 eptā 26 qui <sententiam> Novák  
faceret Colv staret Stewech foret Acidal

Oud.

responderet: 'totam sodes epistulam cedo: sine omnia  
567 inspiciam, <a> principio ad finem perlegam. multa  
sunt, quae sola prolata calumniae possint uideri obnoxia.  
cuius oratio insimulari potest, si ea quae ex prioribus  
4 nexa sunt principio sui defrudentur, si quaedam ex  
22 ordine scriptorum ad lubidinem supprantur, si quae  
simulationis causa dicta sunt adseuerantis pronuntia-  
tione quam exprobrantis legantur'. haec et id genus  
ea quam merito tunc dici potuerunt; ipse ordo epistulae  
ostendat.

At tu, Aemiliane, recognosce, an et haec mecum  
10 testato | descriperis: βουλομένην γὰρ με δι' ἃς εἶπον αἰ-  
τίας γαμηθῆναι, αὐτὸς ἔπεισας τοῦτον ἀντι πάντων ἀρεῖ-  
σθαι, θαυμάζων τὸν ἄνδρα καὶ σπουδάζων αὐτὸν οἰκτεῖν  
ὑμῖν δι' ἐμοῦ ποιῆσθαι. νῦν δὲ ὡς κατ(ῆγ)οροὶ ἡμῶν  
568 κακοήθεις σε ἀνακείθουσιν, αἰφνίδιον ἐγένετο Ἀπολείος  
μάγος, καὶ ἐγὼ μεμάγευμαι ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐρῶ. ἔλθ' ἐπὶ  
πρὸς ἐμέ, ἕως ἔτι σωφρονῶ.

F 121<sup>b</sup>. φ 20<sup>a</sup>. 2 a add. Kr 3 calūniæ (e del.)

φ: calūnie 5 defrudent (φ) al. m. supra u add. <sup>a</sup> 7 quasi  
vel tamquam Acidal sed potius supplendum cf. 33, 11 Phil. l.  
l. p. 579 9 ea] alia Fulv cetera Ellis φ: potuerit  
potuerint v post potuerunt graviter distinc. Rossbach

12—18 βουλομε|νον γαρ μεδία (al. m. add. <sup>r</sup>) εἶπον αιτιας γαμη-  
θηνα | ιαγτος επεισας τογτον αντιπαντωναι | ρεισθαι θαγμαζων τον  
ανδρακαιπογ | δαζωκαγτων οικιον ημειν διεμογπο|θισαι κυνδεωσ  
μακαροημῶ καικοη|θεις τε ανα πειθογσι αιφνιδιον εγενετο|απο  
λειοσματοςκαιεγαμεμαγευμα|υπαγτου. και ερωσθεπογνυτιροησιω  
|σεγισαφρονω cf. 90, 12. 96, 19 in mg. al. m. Graeca repetiuit  
qualia vulgo eduntur (v. 14 σπουδάζων ἡμῖν αὐτὸν οἰκτεῖν ἡμῖν—  
ποιῆσαι) 15 ὑμῖν Salm ποιῆσαι v ποιῆσθαι Spengel πορι-  
σαι Petschenig <sup>μοχθηροι</sup> μακαριοι in mg. al. m. μοχθηροι ὑμῶς (ser-  
uato τε) Casaub μοχθηροι ἡμῖν Bosscha διάφοροι ἡμῶν Kr  
βάσκανοι Petschenig φθονεροὶ? vāVI ἀναγκαιοι Novák κατήγο-  
ροι He v. Phil. l. l. p. 546 κατήγοροι (κατήγοροι script. in arche-  
typo) Diels 16 καὶ κακοήθεις He σε Bosscha 17 καὶ  
ἐρῶ καὶ ἔλθετε Casaub καὶ ἔρωσ ἐλθέτω νῦν in mg. al. m.

Oud.

(568) Oro te, Maxime, si litterae ita, ut partim uocales dicuntur, etiam propriam uocem usurparent, si uerba ita, ut poetae aiunt, pinnis apta uulgo uolarent, nonne, cum primum epistolam istam Rufinus mala fide exciperet, 5 pauca legeret, multa et meliora sciens reticeret, nonne tunc ceterae litterae scelestae se detineri proclamassent, uerba suppressa de Rufini manibus foras euolassent, || totum forum tumultu complerent: 'se quoque a Pudentilla missas, sibi etiam quae dicerent mandata; improbo ac 10 nefario homini per alienas litteras falsum facere temptanti 93 nec auscultarent, sibi potius audirent; Apuleium magiae non accusatum a Pudentilla, sed accusante Rufino absolutum?' quae omnia etsi tum dicta non sunt, tamen nunc, cum magis prosunt, luce inlustrius apparent. patent artes tuae, Rufine, 15 fraudes hiant, detectum mendacium est: ueritas olim interuersa nun<c> se fert et uelut alto barathro calumnia se mergit.

Ad litteras Pudentillae prouocastis: litteris uinco, 84 quarum si uultis extremam quoque clausulam audire, non inuidebo. dic tu, quibus uerbis epistolam finierit mulier 20 obcantata, uecors, amens, amans: Ἐγὼ οὐτε μεμάρμεναι οὐ[τε]τ' ἐρῶ. τὴν εἰμαρμένην ἐκφ. etiamne amplius?

F 121<sup>b</sup>. φ 20<sup>b</sup>. 3 Hom. Od. α, 122 cf. Enn. scen. 403

uulgo ante poetae transponend. censet Pric uolērent (e indux. et<sup>a</sup> superscr. al. m.) 6 Ie (I ex d inter scribend. ead. m. eff.)

8 tumultu\* (eras. ~) 16 nun (al. m. add<sup>o</sup>) φ:nc fert (φ. in mg. add. m. recentiss. i. effert l' ostendit) cf. Cic. Lael. 27, 100 <ef>fert v <solutam> se fert He <liberam> nunc s. f. Brakman caluminaf emergit (φ, sed calūpnial) calumniae em. Casaub calumnia em. edd. Allen Bip calumniae em. Novák calumniae se emergit Lips calumnia se mergit Elmenhorst cf. praef. 26

17 <istis> litt. Haupt <his> l. Sauppe 19 εἴτᾱ 20/21 εἰ οὐτε μεμάρμεναι οὐτστερω τὴν εἰμαρμένην ἐκφ. οὐτε μεμάρμεναι ὅτι δ' ἐρῶ, αἰτία ἢ εἰμαρμένη ἐφν Casaub οὐτ' ἐρῶ τὴν εἰμαρμένην ἐκφέρουσα Spengel οὐτε γ' ἐρῶ τὴν εἰμαρμένην ἐξω Rossbach <παρά> τὴν εἰμαρμένην ἐκφ<ερομένη> He Phil. l. l. p. 547; praestat post ἐρῶ graviter interpungere, ut dextrice negetur illud μεμάρμεναι καὶ ἐρῶ (90, 12. 91, 16) sequens autem enuntiatum putare ab Apuleio ipso in legendo non

Kr.

Oud.

569 reclamationis uobis Pudentilla et sanitatem suam a uestris (93) calumniis quodam praeconio uindicat nubendi autem seu rationem seu necessitatem fato | adscribit, a quo multum magia remota est uel potius omnino sublata. quae enim relinquitur uis cantaminibus et ueneficiis, si fatum rei 5 cuiusque ueluti uolentissimus torrens neque retineri potest neque impelli? igitur hac sententia sua Pudentilla non modo me magum, sed omnino esse magiam negauit. bene, quod integras epistolas matris Pontianus ex more adseruauit; bene, quod uos festinatio iudicii anteuortit, ne quid 10 in istis litteris ex otio nouaretis. tuum hoc, Maxime, tuaeque prouidentiae beneficium est, quod a principio intellectas calumnias, ne corroborarentur tempore, praecipitasti et nulla[m] impertita mora subneruasti. finge nunc 94 aliquid matrem filio secretis litteris de amore, uti adsolet, 15 confessam. hocine uerum fuit, Rufine, hoc non dico pium, sed saltem humanum, prouulgari eas litteras et potissimum fili praeconio publicari? sed sum<ne> ego insci<t>us, qui 570 postulo, ut alienum pudorem conserues qui tuum perdidideris?

Cur autem praeterita conqueror, cum non sint minus 85 acerba praesentia? hocusque || a uobis miserum istum 21 puerum deprauatum, ut matris suae epistulas quas putat amatorias pro tribunali procons(ulari) recitet apud uirum sanctissimum Cl(audium) Maximum, ante has imp(eratoris)

terminatum esse, quod fort. sic suppletur: τὴν <δὲ> εἰμαρμένην ἐκφέρουσαν <τις ἂν δύναιτο> cf. 93, 3. 5 Plat. Gorg. 512 E Herodot. I 91 in. τῇ δὲ εἰμαρμένην εἶνω Diels

F 121<sup>b</sup> 122<sup>a</sup>. φ 20<sup>b</sup>. 9/10 adseruabit (φ) em. v 12/13 intellectaf (a corr. ex; in mg. a) 14 nullā impitā ora (φ) em. v subneruasti v sed cf. neruia 15 adfolet (d ead. m. inter scribend. ex I eff.) uti adsolet ante litteris transpos. v d Vl

16 hocine (° al. m. add.) φ: hocine 17 promulgari Ald Oud coll. 13, 23 potiffimū (t ex I inter scribend. eff.) 18 sumne Acidal cf. 13, 5 Plaut. Pers. 75 Cic. ac. I 5, 18: sumne sanus qui haec uos doceo infciuf (φ) inscituf Vulc cf. de deo Socr. prol. 4, 3 Th. 22 εἴτᾱ 23 πρῶτ (φ) proconsuli v proconsulis v d Vl proconsulari He 24 Cl. Maximū (φ) im · p̄ ·

Kr.

Oud.

Kr.

Pii statuas filius matri suae pudenda exprobrat supra et amores obiectet? quis tam est mitis quin exacerbescat? tune, ultime, parentis tuae animum in istis scrutaris, oculos obseruas, suspiritus numeras, adfectiones exploras, 5 tabulas intercipis, amorem reuincis? tune, quid in cubi-  
 □ † culo agat, perquiris, ne mater tua non dico amatrix, sed  
 571 ne omnino femina est. <nihil>ne tu in ea cogitas nisi unam parentis religionem? o infelix uterum tuum, Pudentilla, o sterilitas liberis potior, o infausti decem menses, 10 o ingrati XIII anni uiduitatis! uipera, ut | audio, exeso matris utero in lucem proserpit atque ita parricidio gignitur: at enim tibi a filio iam adulto acerbiores morsus uiuenti et uidenti offeruntur. silentium tuum laniatur, pudor tuus carpitur, pectus tuum foditur, uiscera intima 15 protrahuntur. hascine gratias bonus filius matri rependis ob datam uitam, ob acquisitam hereditatem, ob XIII annorum longas alimonias? hascine te patruus disciplinis 95 erudiuit, ut, si compertum habeas filios tibi similes futuros, non audeas ducere uxorem? est ille poetae uersus non 572 ignotus: 'odi puerulos praecoqui sapientia', sed enim malitia praecoqui puerum quis non auersetur atque oderit, 21 cum uideat uelut monstrum quoddam prius robustum scelere quam tempore, ante nocentem quam potentem, uiridi pueritia, cana malitia? uel potius hoc magis noxium,

F 122<sup>a</sup>. φ 20<sup>b</sup> 21<sup>a</sup>. 1 statuas (poster. a ex f eff.) 3 Tune  
 ti  
 ultimo (ti in lin. vid. al. m. eff., ti supra pr. m. add.) φ: Tūc  
 ultimo tune v ultro v ultime Pric uolpio Ellis coll. 95, 25  
 in del. Elmenh scrutaris (ri ead. m. eff. ex ti) insistis scrutari Haupt 6 perquiris, <tune postulas> vdVI <tibi>ne mater . . . , sed nec o. f. est? Haupt ne del. Kr post tua lac. statuit Iahn non dico del. Casaub 6/7 sed nec Iahn sed enim Bosscha 7 femina ē (φ) femina sit. ne t. i. e. <nihil> cogitas vdVI estne ut in ea cogites Casaub sit. <nihil>ne He <sit, sollicitus> es neque in ea Novák rogites H Mueller 8 cf. praef. 26 12 acerbiores, b ex u ead. m. eff. (φ) 16 hereditate (φ) extrem. e ex a aut t ead. m. eff. 20 et 21 pco q em. al. m. (φ) praecoci v Ribbeck Sc. R. P. F. II<sup>s</sup> 151 inc. inc. fab. fr. 78 22 robustof (φ) robusto Bosscha robustum Colv

Oud.

Kr.

quod cum uenia perniciosus est et nondum poenae, iam (95) iniuriae sufficit — iniuriae dico? immo enim sceleri aduersum parentem nefando, immani, impetibili.

Athenienses quidem propter commune ius humanitatis 86 ex captiuis epistulis Philippi Macedonis hostis sui unam 5 epistulam, cum singulae publice legerentur, recitari prohibuerunt, quae erat ad uxorem Olympiadem conscripta; || hosti potius pepercerunt, ne maritale secretum diulgarent, praefendum rati fas commune propriae ultioni. tales hostes aduersum hostem: tu qualis filius aduersum 10 matrem. uides, quam similia contendam. tu tamen filius matris epistulas de amore, ut ais, scriptas in isto coetu legis, in quo si aliquem poetam lasciuorem iuberis 573 legere, profecto non auderes; pudore tamen aliquo impedirere. immo enim nunquam matris tuae litteras attigisses, si ullas alias litteras attigisses. at quam ausus es tuam ipsius epistulam legendam dare, quam nimis irreuerenter, nimis contumeliose et turpiter | de matre tua scriptam, cum adhuc in eius sinu alerere, miseras clanculo ad Pontianum, scilicet ne semel peccasses ac tam 20 bonum tuum factum optutu capesseret. miser, non in- 96 tellegis iccirco patrum tuum hoc fieri passum, quod se hominibus purgaret, si ex litteris tuis nosceretur te etiam prius, quam ad eum commigrasses, etiam cum matri blandirere, tamen iam tum uolpionem et impium fuisse. 25

F 122<sup>a</sup>. φ 21<sup>a</sup>. 4 quondam Casaub cf. Plut. Demetr. c. 22 5 eptif 6 eptā 7 olipiaden (en ex if eff. ead. m.) φ: olipiadem 10 Tu (T ex t eff) 12 eptaf (φ) 14 abnueres Wower cf. Phil. l. l. p. 581 15 cf. praef. 26 16 ad quā (φ) i. e. at quam sc. qualem cf. 104, 18 (cf. Phil. l. l. p. 582) unquam Rohde (ad sentent. anteced. relat.) atquin Colv at etiam  
 Acidal at quam <nequiter> Vulc 20 ad tā (° ead. m. add.) 21 optuto (φ) obliuio Casaub actutum Colv obtutu caret Vulc obtutu capesseretur Bosscha capescer& em. φ (sc. Pontianus; ex negatione ne supplend. ut cf. Phaedr. I 3, 2) cf. Phil. l. l. p. 583 22 iccirco suo loco, sed in mg. add. ead. m. qd φ: q quo v 23 fuif φ: fuif em. v



Oud.

ceterum nequeo in animum inducere tam stultum Aemilianum esse, ut arbitretur mihi litteras pueri et eiusdem accusatoris me<sup>(i)</sup> offuturas.

Fuit et illa commenticia epistula neque mea manu scripta neque uerisimiliter conficta, qua uideri uolebant blanditiis a me mulierem sollicitatam. cur ego blandirem, si magia confidebam? qua autem uia ad istos peruenit epistula, ad Pudentillam scilicet per aliquem fidelem missa, ut in re tali accurari solet? cur praeterea tam uitiosis uerbis, tam barbaro sermone ego scriberem, quem idem dicunt nequaquam Graecae linguae imperitum? cur autem tam absurdis tamque tabernariis blanditiis subigitarem, quem idem aiunt uersibus amatoris satis scite lasciuere? sic est profecto, || cuius palam est: hic, qui epistulam Pudentillae Graecatiorem legere non potuerat, hanc ut suam facilius legit et aptius commendauit.

Sed iam de epistulis satis dictum habebō, si hoc unum addidero: Pudentillam, quae scribserat dissimulamenti causa et deridiculi: ἐλάτῃ τοίνυν, ἕως ἔτι σωφρονῶ, post hasce litteras euocasse ad se filios et nurum, cum his ferme duobus mensibus conuersatam. dicat hic pius filius, quid in eo tempore sequius agentem uel loquentem matrem suam propter insaniam uiderit; neget eam rationibus uilliconum et upilionum et equisonum sollertissime subscripsisse; neget fratrem suum Pontianum grauiter ab ea monitum, ut sibi ab insidiis Rufini caueret; neget uere obiurgatum, quod litteras, quas ad eum miserat, uulgo circumtulisset nec tamen bona fide legisset; neget post

F 122<sup>a</sup>b. φ 21<sup>a</sup>. 1 neq; (φ:ñq)\*inanimū prior i ex u eff. erasa hasta em. v 3 me (φ, sed em. al. m.) 4 epta 6 cf. 52, 24 8 epta 9 accusari (φ) em. Hild actitari v 14 epta 16 apertius commentauit Lips 17 eptif 18 scriberit (<sup>a</sup>add. ead. m.) φ: scribserat 19 ελαθωνυνσεωστικοςφρονο cf. p. 90 et 91 24 eqñū (em. ead. m.) 26 φ: uero seuerē Kr uere ut ex caueret falso repetit. del. Novák; cf. uere reprehendere Cic. pro Flacc. 32, 78 de off. II 16, 56

Kr.

ista quae dixi matrem suam mihi apud uillam iam pridem condicto loco nubsisse. quippe ita placuerat, in suburbana uilla potius ut coniungeremur, ne ciues denuo ad sportulas conuolarent, cum haud pridem Pudentilla de suo quinquaginta milia nummum <in> populum expunxisset ea die, qua Pontianus uxorem duxit et hic puerulus toga est inuolutus, praeterea, ut conuiuuiis multis ac molestiis sederemus, quae ferme ex more nouis maritis obeunda sunt.

Habes, Aemiliane, causam totam, cur tabulae nuptiales inter me ac Pudentillam non in oppido sint, sed in uilla suburbana consignatae: ne quinquaginta milia nummum denuo profundenda essent nec tecum aut apud te cenandum. estne causa idonea? miror tamen, quod tu a[m] uilla[m] tantopere abhorreas, qui plerumque rure uersere. lex quidem Iulia de maritandis ordinibus nusquam sui ad hunc modum || interdicit: 'uxorem in uilla ne ducito'; immo si uerum uelis, uxor ad prolem multo auspiciatus in uilla quam in oppido ducitur, in solo uberi quam in loco sterili, in agri cespite quam in fori silice. mater futura in ipso materno si <nu> nubat, in segete adulta super fecundam glebam, uel enim sub ulmo marita cubet, in ipso gremio terrae matris, inter suboles herbarum et propagines uitium et arborum germina. ibi et ille celeberrimus in comoediis uersus de proximo congruit: παιδων ἐπ' ἀρότρῳ γνησίων [ἐπὶ σπορᾷ]. Romanorum etiam maio-

F 122<sup>b</sup>. φ 21<sup>b</sup>. 5 mit nūmōl (of del. et <sup>v</sup>add. ead. m.) φ: mit nūmū (ead. m. add. mit) popl̄m (in om.) in add. m. recentiss. in φ 7 molestis Salm 13 tuā uillā (φ) sed compend. posterius induct. vid. em. v tu eam uillam Plasberg 14 ruri Colv 15 Iulia (li in ras. pr. m.) nūquā sui (φ) nusquam sui Koch coll. 105, 11 17 auspiciatuf (φ) 19 scilice (prior. c induct.) φ: filice 20 si nubat (φ) sinu nubat Acidal <sinu> si nubat Schickerad 21 cf. Catull. 62, 54 cub&\* (eras. sign. distinctionis) 22 matref (φ) em. Casaub subolef (u ex o eff. ead. m., quae etiam <sup>v</sup>supra voc. add.) φ: fobolef 24/25 παιδωνεπαρογονισιον επισπορα παιδων παρ' ἀρότρῳ (ἐπ' ἀρότρῳ Bosscha) γνησίων εἰσὶ σπόροι in mg. ed. Elmenhorst

Oud.

ribus Quintis et Serranis et multis aliis similibus non modo uxores, uerum etiam consulatus et dictaturae in agris offerebantur. cohibe[b]am me in tam prolixo loco, ne tibi gratum faciam, si uillam laudauero.

5 De aetate uero Pudentillae, de qua post ista satis 89  
confidenter mentitus es, ut etiam sexaginta annos natam diceres nubsisse, de ea tibi paucis respondebo: nam <non> necesse est in re tam perspicua pluribus disputare.

Pater eius natam sibi filiam more ceterorum pro-  
10 fessus est. tabulae eius partim tabulario publico partim 99  
domo adseruantur, quae iam tibi ob os obiciuntur. por-  
rige tu Aemiliano tabulas istas: linum consideret, signa  
578 quae impressa sunt recognoscat, consules legat, annos  
computet, quos sexaginta mulieri adsignabat. probet quin-  
15 que et quinquaginta: lustro mentitus sit. parum hoc est,  
liberalius agam, — nam et ipse Pudentillae multos annos  
largitus est, redonabo igitur uicissim decem annos —  
Mezentius cum Vluxe errauit: quinquaginta saltem anno-  
rum mulierem ostendat. quid multis? ut cum quadru-  
20 platore agam, bis duplum quinquennium faciam, uiginti  
annos semel detraham. iube, Maxime, consules computari:  
nisi fallor, inuenies nunc Pudentillae haud multo amplius

παίδων ἐπ' ἀρότω γνησίων ἐνὶ σπόροι vel ἐπίσκορα Iahn παίδων  
ἐπ' ἀρότω γνησίων τε καὶ σπόρω Peerlkamp ἐπὶ σπορᾷ ut expli-  
cationis causa additum del. Meineke et Spengel cf. Clem. Alex.  
Strom. II 23, 137 Pap. Oxyrh. 211 v. 38 (vol. II p. 16) 429 (vol. III  
p. 73) Menandrea ed. Koerte p. 139 Per. 435 παίδων ἐπ' ἀρότω,  
γνησίων ἐπὶ σπορᾷ? vdVI cf. schol. ad Eur. Andr. 4 ad Luc.  
Tim. 17 (p. 112, 4 Rabe) Alciphro. I 6, 1 Aristaen. I 19

F 122<sup>b</sup>. φ 21<sup>b</sup>. 1 Quintiis v sed cf. 44, 4. 103, 17 Phil. l. l.  
p. 570 2 cohibebā (φ) cohibebo v cohibeo vdVI cohibeam

He Phil. l. l. p. 585 7/8 necesse ē (effe ē aliquis lineolis delere,  
quas postea rursus erasit, aut mutare conat.; <sup>no</sup> m. recent. add.,  
exstat in φ) non necesse Novák secund. usum Apul. 11 ad-

feruant (φ) in mg. ead. m. se 15 sit] est v 18 cf. 64, 10  
19 ut <qui> cum He cf. 79, 1. 111, 22 20 bif\* (b ex h  
ead. m., f in ras., vid. fuisse huif) φ: hif 21 simul Bosscha

Kr.

Oud.

quadragesimum annum aetatis ire. o falsum audax et (99)  
nimium, o mendacium uiginti annorum exilio puniendum.  
579 dimidio tanta, Aemiliane, mentiris, falsa audes sesquialtera.  
si triginta annos||pro decem dixisses, posses uideri computa-  
tionis gestu errasse, quos circulari debueris digitos adgessisse. 5  
cum uero quadraginta, quae facilius ceteris porrecta palma  
significantur, ea quadraginta tu dimidio auges, non potes[t]  
digitorum gestu errasse, nisi forte triginta annorum Pudentillam  
ratus binos cuiusque anni consules numerasti.

580 Missa haec facio. uenio nunc ad ipsum stirpem accu- 90  
sationis, ad ipsam causam maleficii. respondeat Aemi- 11  
lianus et Rufinus, ob quod emolumentum, etsi maxime  
magus forem, Pudentillam carminibus et uenenis ad matri-  
monium pellexissem. atque ego scio plerosque reos ali- 100  
cuius facinoris postulatos, si fuisse quaequam causae pro- 15  
barentur, hoc uno se tamen [h]abunde defendisse, uitam  
suam procul ab huiusmodi sceleribus abhorreere nec id  
sibi obesse debere, quod uideantur quaedam fuisse ad  
maleficiendum inuitamenta; non enim omnia quae fieri  
pot<u>erint pro factis habenda, rerum uices uarias euenire: 20  
certum indicem cuiusque animum esse; qui semper eodem  
ingenio | ad uirtutem uel malitiam moratus firmum argu-

F 122<sup>b</sup> 123<sup>a</sup>. φ 21<sup>b</sup> 22<sup>a</sup>. 3 audeffesq, altera (φ) def. Plasberg  
coll. Skutsch ann. phil. suppl. XXVII 88 Arnob. II 24 p. 68, 2  
Reiff. sesqui altera v 4 anno\* (vid. eras. 2, ead. m. add. \*)  
5 adperiffle (parua ras. supra p) φ: apiffle aperuisse v adpres-  
sisse Purser adgessisse He cf. 108, 12. 109, 7 praef. 45 Beda  
op. Colon. MDCXII vol. I p. 132b: 'quum dicis decem, unguem  
indicis in medio figes artu pollicis', 'quum dicis triginta, unguem  
indicis et pollicis blando coniunges amplexu' 7 potest φ: pot  
em. v 8 gestu (in g parua ras., vid. fuisse e) φ: egestu 10 cf.  
praef. 27 ipsū φ: ipm ipsam v fort. recte, sed cf. Neue Form-  
menl. I<sup>s</sup> 993 14 atqui Vulc 16 hab, un|de defen|diffe (litt.  
quas notavi in ras., sed a pr. m. script.) φ: habūde 17 abhorreere  
(h ex o inter scribend. ead. m. eff.) 19 maleficiendum (φ)  
maleficiendum aut maleficium perpetrandum v 20 poterint  
φ: potuerint (ue in ras. ead. m. eff.) euenire (ead. m. eff. eue  
ex em) 21 ēē 22 ut ad (ead. m. punctis del.) φ: † ad

Kr.

Oud.

mentum est accipiendi criminis aut respuendi. haec ego quamquam possim merito dicere, tamen uobis condono nec satis mihi duco, si me omnium quae insimulastis abunde purgavi, <ni>si nusquam passus sum uel exiguum suspicionem magiae consistere. reputate uobiscum, quanta fiducia innocentiae meae quantoque despectu uestri agam: si una causa uel minima fuerit inuenta, cur ego debuerim Pudentillae nubtias ob aliquod meum commodum appetere, si quamlibet modicum emolumentum probaueritis, ego ille sim Carmendas uel Damigeron uel † his Moses uel I[oh]annes uel Apollobex uel ipse Dardanus uel quicum-<sup>101</sup> que alius post Zoroastren et Hostanen inter magos celebratus est.

Vide quaeso, Maxime, quem tumultum suscitarent, <sup>91</sup> quoniam ego paucos magorum nominatim percensui. quid faciam tam rudibus, tam barbaris? doceam rursum haec et multo plura alia nomina in bybliotheceis || publicis apud clarissimos scriptores me legisse an disputem longe aliud esse notitiam nominum, aliud artis eiusdem communionem nec debere doctrinae instrumentum et eruditionis memoriam pro confessione criminis haberi an, quod multo praestabilius est, tua doctrina, Claudii Maxime, tuaque perfecta eruditione fretus contemnam stultis et impolitis

F 123<sup>a</sup>. φ 22<sup>a</sup>. 4 fin; quā φ:finu<sup>ā</sup> nisi nusquam *Acidal v. Phil. l. l. p. 534* sin nusquam *Bosscha inepte, idem Kr graviter ante distincto* si usquam *Kroll 10 carmdal* (φ) *Tarmendas Plin. n. h. XXX 5 Dieterich ann. phil. suppl. XVI 757* hif|mosel φ:hifmesof is Moses *Ian. Parrhas* hic M. *Olear* iste M. *Brakman* <Ue>lus (sc. Belus) <uel> M. *Kr coniect. Meursii secut. cf. Arnob. I 52* Hisus (sc. Iesus) <uel> M. *Bosscha* Iudaeus M. ? *He Hebraeus M. Wuensch ap. Abt; post his comparativ. intercidisse putat vdVI; suppleas* <maiores> 11 ioh (φ) *Iannes Colv cf. Exod. 7, 10 sqq. Paul. ep. ad Timoth. II 3, 8 Plin. n. h. XXX 11* apollo hęc φ:apollo h Apollobeches *Kr cf. Plin. n. h. XXX 9 Apollobex He cf. Dieterich l. l. p. 753* 12 alia<sup>a</sup> (φ) em. v hofstanen (φ) *cf. 31, 24 Cypr. I p. 24, 2 Hartel Min. Fel. 26, 11 Tertull. de an. c. 57* 19 communionem <habere> *Kr post alios* 20 instrumētū (male redintegr. m. rec., cum ex um efficeret mū)

Oud.

ad haec respondere? ita potius faciam: quid illi existiment, nauci non putabo; quod institui pergam disputare: nullam mihi causam fuisse Pudentillam ueneficiis ad nuptias prolectandi.

Formam uerborum et aetatem ipsi ultro improbauerunt idque mihi uitio dederunt, talem uxorem causa auaritia concupisse atque adeo primo dotem in congressu grandem et uberem rapuisse. ad haec, Maxime, longa oratione fatigare te non est consilium; nihil uerbis opus est, cum multo disertius ipsae tabulae loquantur, in quibus omnia contra, quam isti ex sua rapacitate de me quoque coniectauerunt, facta impraesentiarum et prouisa in posterum deprehendis: iam primum mulieris locupletissimam modicam dotem neque eam datam, sed tantum modo <creditam>, praeter haec ea condicione factam coniunctionem, nullis ex me susceptis liberis <si> uita demigrasset, uti dos omnis apud filios eius Pontianum et Pudentem maneret, sin uero uno unaque superstita diem suum obisset, uti tum diuidua pars dotis posteriori filio, reliqua prioribus cederet.

Haec, ut dico, tabulis ipsis docebo. fors fuat an ne sic quidem credat Aemilianus sola trecenta milia nummum scripta eorumque repetitionem filiis Pudentillae pacto datam. cape sis ipse tu manibus tuis tabulas istas, da impulsori tuo Rufino: legat, pudeat illum tumidi animi sui et ambitiosae mendicitatis; quippe ipse egens, nudus

F 123<sup>a</sup>. φ 22<sup>a</sup>. 2 nacci (φ, in mg. m. recent. ē nauci) naccae (cum antecedent. coniunct.) Turn 11 me q̄q̄ 11/12 clectauer (al. m. recent. supra add. coniectauerū) φ:con-lectauer' 13 iam] nam Kr 14 promissam m. recentiss. add. in mg. φ tantum] pactam *Hild dandam Beyte tantummodo* <pactam> *vdVI* <commodatam> *Purser* <creditam> vel <pacto creditam> *He; nam erat data, sed repetitio filiis pacto concessa cf. v. 16 sq., 22. 112, 23 praef. 27* 15 clectionē φ:con-iectatiōe' em. *Casaub* conexionem *Lips* conuentionem *Acidal* compectionem *Hild* 16 si ante nullis add. v, post liberis *Hild* 18 dimidia v 23 capenf φ:capenf cape sis *Iahn cf. 35, 5 cape[ns] Novák* 25 cf. 84, 21

Kr.

Kr.

Oud.

Kr.

CCCC milibus nummum a creditore || acceptis filiam dota-  
uit, Pudentilla locuples femina trecentis milibus dotis fuit  
contenta et maritum habet, et multis saepe et ingentibus  
dotibus spretis, inani nomine tantulae dotis contentum,  
5 ceterum praeter uxorem suam nihil computantem, omnem  
supellectilem cunctasque diuitias in concordia coniugii et  
mutuo amore ponentem. quamquam quis omnium uel  
exiguae rerum peritus culpae auderet, si mulier uidua et  
mediocri forma, at non aetate mediocri, nubere uolens  
584 longa dote et molli condicione inuitasset iuuenem neque  
11 corpore neque animo neque fortuna paenitendum? uirgo  
formosa etsi sit oppido pauper, tamen [h]abunde dotata est;  
affert quippe ad maritum nouum animi indolem, pulchri-  
tudinis gratiam, floris rudimentum. ipsa uirginitatis com-  
15 mendatio iure meritoque omnibus maritis acceptissima est;  
nam quodcumque aliud in dotem acceperis, potes, cum  
libuit, ne sis beneficio obstrictus, omne ut acceperas retri-  
buere, pecuniam renumerare, mancipia restituere, domo  
demigrare, praediis cedere: sola uirginitas cum semel  
20 accepta est, reddi nequitur, sola apud maritum ex rebus |  
dotalibus remanet. uidua autem qualis nuptiis uenit,  
talis diuortio digreditur; nihil affert inrepositibile, sed  
585 uenit iam ab alio praeflorata, certe tibi ad quae uelis  
minime docilis, non minus suspectans nouam domum quam  
25 ipsa iam ob unum diuortium suspectanda, siue illa morte  
amisit maritum, ut scaeuini ominis mulier et infausti con-  
iugii minime appetenda, seu repudio digressa est, utramuis

F 123<sup>b</sup>. φ 22<sup>a</sup>.<sup>b</sup>. 3 [et] multis Iahn ea multis Colv cf.  
103,22 6/7 Elugil & multo (φ) coniugii Casaub cf. 65,11  
coniugali Scal cf. Vell. Pat. II 65 (76,2 H) mutuo Lipsius  
9 at (φ) t ex d ead. m. 10 larga uel lauta Stewech uncta Colv  
cf. Hor. c. II 15,13 Th. l. L. II 2181,76 sqq. 12 habunde (φ)  
13 nouū (φ, sed ex u effect. vid. a) def. Bosscha concinnitate  
uorborum nouam Schickerad 16 acceperit (φ) em. v  
17 libuerit Pric 22 inrepositibile (φ, sed mut. n in r et poste-  
rior. f in c) 24 expectant<sup>inf</sup> (ex del. et <sup>inf</sup> add. ead. m.)  
φ:fulpectant<sup>inf</sup> 26 infandi Elmenh 27 <ut> utramuis Kr  
utrūuif (φ) utramuis v

Oud.

Kr.

habe<n>s culpam mulier, quae aut tam intolerabilis fuit, ut  
repudiaretur, aut tam insolens, ut repudiaret. ob haec  
et alia || uiduae dote aucta procos sollicitant. quod Puden-  
tilla quoque in alio marito fecisset, si philosophum sper-  
nentem dotis non rep<p>erisset. 5

Age uero, si auaritia causa mulierem concupissem, 93  
quid mihi utilius ad possidendam domum eius fuit quam  
simultatem inter matrem et filios serere, alienare ab eius  
animo liberorum caritatem, quo liberius et artius desolatam  
mulierem solus possiderem? fuitne hoc praedonis? quod 10  
uos fingitis. ego uero quietis et concordiae et pietatis  
auctor, conciliator, fauor non modo noua odia non serui,  
sed uetera quoque funditus extirpauit. suasi uxori meae,  
586 cuius, ut isti aiunt, iam uniuersas opes transuoraram,  
suasi, inquam, ac denique persuasi, ut filiis pecuniam 15  
suam reposcentibus, de qua supra dixeram, ut eam pecu-  
niam sine mora redderet in praedis uili aestimatis et  
quanto ipsi uolebant, praeterea ex re familiari sua fruc-  
tuosissimos agros et grandem domum opulente ornatam  
magnamque uim tritici et ordei et uini et oliui cetero- 20  
rumque fructuum, seruos quoque haud minus CCCC, pecora  
amplius neque pauca neque abiecti pretii donaret, ut eos  
et ex ea parte quam tribuisset securos haberet et ad  
cetera hereditatis bona spe[i] inuitaret. haec ergo ab in-  
587 uita Pudentilla — patietur enim me, uti res fuit, | ita 25  
dicere — aegre extudi, ingentibus precibus inuitae et

F 123<sup>b</sup>. φ 22<sup>b</sup>. 1 habet (φ, supra add. recentiss. c bet)  
em. v habebat Colv habebit Wower 3 uncta Colv auctae  
Heins 5 reperiff& (φ, em. al. m.) 10 fuit ne (φ) fuit nae  
dubitanter Hild qd (d eff. ex uē, quod eras. est, pr. m.)  
φ:q quod <me> Salm quem (cf. 110,17) Sauppe post Hild;  
cf. Kuehner Lat. Gr. II<sup>2</sup> p. 33; sed quod potius intellegendum  
'me praedonem esse' 12 seui Elmenhorst 16 quo (φ)  
qua Casaub v. 80,4 sqq. iam dixi Scal cf. Blase Hist.  
Gr. III 1 p. 211 sq. 17 praediis v cf. 44,4. 98,1 uilia  
estimatil (φ, al. m. recte distinx.) uili aestimatu Wower  
18 se (φ) em. v 24 spei (φ) em. v ego v

Oud.

iratae extorsi, matrem filii reconciliaui, priuignos meos (104) primo hoc uitrici beneficio grandi pecunia auxi.

Kr.

Cognitum hoc est tota ciuitate. Rufinum omnes ex-  
crati me laudibus tulere. uenerat ad nos, priusquam  
5 istam donationem perficeret, cum dissimili isto fratre suo  
Pontianus, pedes nostros aduolutus ueniam et obliuionem  
praeteritorum omnium postularat, flens et manus nostras  
osculabundus ac dicens paenitere quod Rufino et similibus  
auscultarit. petit postea suppliciter, uti se Lolliano quo-  
10 que Auito C.V. purgem, cui haud pridem tirocinio ora-  
tionis suae fuerat || a me commendatus; quippe compererat  
ante paucos dies omnia me, ut acta erant, ad eum per-  
538 scripsisse. id quoque a me impetrat. itaque acceptis 105  
litteris Carthaginem pergit, ubi iam prope exacto con-  
15 sulatus sui munere Lollianus Auitus te, Maxime, opperie-  
batur. [h]is epistulis meis lectis pro sua eximia humanitate  
gratulatus Pontiano, quod cito [h]errorem suum correxisset,  
rescripsit mihi per eum quas litteras, di boni, qua doc-  
trina, quo lepore, qua uerborum amoenitate simul et  
20 iucunditate, prorsus ut 'uir bonus dicendi peritus'. scio  
te, Maxime, libenter eius litteras auditorum; et quide(m)  
si praelegam, mea uoce pronuntiabo. cedo tu Auiti epi-  
stulas, ut quae semper ornamento mihi fuerunt sint nunc  
etiam saluti. at tu licebit aquam sinas fluere; namque  
25 optimi uiri litteras ter et quater aueo quantouis temporis  
dispendio lectitare. —

F 123<sup>b</sup> 124<sup>a</sup>. φ 22<sup>b</sup>. 2 uitricus Casaub 5 istā (φ)  
ista Hild <mater> perficeret v malim <illa> istam; sed  
v. 95,21 et Phil. l. l. p. 584 7 postulat v 9 post ea Kronenberg

12/13 p̄scripfisse (φ) perscripsisse v 13 utceptif em. cad. m.  
φ: acceptis 16 hif (φ) is Vulcan eptif (φ) 17 herrorē  
em. φ 20 v. Cat. fr. p. 80 Iord. 21/22 Et qdē si p̄legā (φ)  
(compendium in qdē al. m. vid. addidisse) ad ea quae ante-  
cedunt refert Pric; sed interpretand.: 'et quidem si ueniam prae-  
legendi accepero' cf. 89,9 Phil. l. l. p. 585 si prael.] ipse le-  
gam Rohde 22/23 eptaf (φ) 24 ut (φ) em. v cf. 43,8 25 ab  
eo (φ) em. Gruter tēpore (φ) em. φ genetiuum putat Leo  
De trag. Rom. Gotting. 1910 p. 6

Oud.

Non sum nescius debuisse me post istas Auiti litteras 95  
589 perorare. quem enim laudatorem locupletiolem, quem  
testem uitae meae sanctiorem producam, quem denique  
aduocatam facundiolem? multos in uita mea Romani  
nominis disertos uiros sedulo cognoui, sed sum [m]aeque | 5  
neminem ammiratus. nemo est hodie, quantum mea opinio  
fert, alicuius in eloquentia laudis et spei, quin Auitus  
esse longe malit, si cu(m) eo se remota inuidia uelit con-  
ferre; quippe omnes fandi uirtutes paene diuersae in illo  
uiro congruunt. quamcumque ora(tio)nem struxerit Auitus, 10  
ita illa erit undique sui perfecte absoluta, ut in illa 106  
neque Cato grauitatem requirat neque Laelius lenitatem  
nec Gracchus impetum nec Caesar calorem nec <H>ortensius  
distributionem nec Caluus argutias nec parsimoniam  
Salustius nec opulentiam Cicero: prorsus, inquam, ne 15  
omnis persequar, si Auitum audias, neque additum quic-  
quam uelis neque detractum neque autem aliquid commu-  
tatum.

Video, Maxime, quam benigne audias, quae in amico  
tuo Auito recognoscas. tua me comitas, ut uel pau||ca 20  
dicerem de eo, inuitauit. at non usque adeo tuae beni-  
uolentiae indulgebo, ut mihi permittam iam propemodum  
fesso in causa prorsus ad finem inclinata de egregiis uir-  
tutibus eius nunc demum incipere, quin potius eas integris  
uiribus et tempori libero seruem. nunc enim mihi, quod 96  
aegre fero, a commemoratione tanti uiri ad pestes istas 26  
oratio reuoluenda est.

Audesne te ergo, Aemiliane, cum Auito conferre?

F 124<sup>a</sup>. φ 22<sup>b</sup> 23<sup>a</sup>. 1 abiti em. cad. m. 4 facundiorē . .  
duo puncta add. pr. m. 5 sed fūmeq; (φ) 7 aut spei  
Pric 8 eē malif (φ, in mg. m. recentiss. c̄ lit) cū (lineolam  
add. al. m.) 9 plane Sauuppe 10 orānē (ti add. m. recent.)  
(sic) em. φ 12 cf. praef. 27 13 ortensiu (φ) 16 omnia  
Elmenh 17 detractū (φ) d ex r effect. vid. 20 recognoscis v  
28 "ergo" te (pr. m. vid. ordin. mutasse) φ: te ḡ

Oud.

quemme ille bonum uirum ait, cuius animi disputationem  
tam plene suis litteris collaudat, eum tu magiae maleficii  
590 criminis insectabere? an inuasisse me domum Pudentillae  
et concipilare bona eius tu magis dolere debes quam  
5 doluisset Pontianus, qui mihi ob paucorum dierum uestro  
scilicet instinctu ortas simultates etiam absenti apud  
Auitum satisfacit, qui mihi apud tantum uirum gratias  
egit? puta me acta apud Auitum, non litteras ipsius  
† legisse. quid posses uel quas quis in isto negotio accusare?  
10 Pontianus ipse quod a matre donatum acceperat meo  
muneri acceptum ferebat, Pontianus me uitricum sibi con-  
tigitisse intimis affectionibus laetabatur. quod utinam in-  
columis Carthagine reuertisset. uel, quoniam sic ei fuerat  
fato decretum, utinam tu, Rufine, supremum eius iudicium  
15 non impedisses. quas mihi aut coram aut denique in testa-  
mento gratias egisset. litteras tamen, quas ad me Cartha-  
gine[m] uel iam adueniens ex itinere praemisit, quas adhuc  
ualidus, quas iam aeger, plenas honoris, plenas amoris,  
quaeso, Maxime, paulisper recitari sinas, ut sciat frater  
20 eius, accusator meus, quam in omnibus minor u<(it)>ae curri-  
591 culum cum fratre optumae memoriae uiro[c] currat. —

F 124<sup>a</sup>. φ 23<sup>a</sup>. 1 animi] Auitus *Casaub* disputationē (φ)  
dispositionem *Fulv Iungermann* Auitus disciplinae rationem  
*Lenep* dispositam rationem *Koziol* disputationem (i. e. rati-  
onem redditam) *He* cf. 97,5 an idem significat disputatio? cf.

d. d. *Socr.* 3 (10,13 *Th*) 2 cū (φ, add. m. recentiss. <sup>o</sup> eum) ma-  
giae <et> maleficii criminibus *Bosscha* sed cf. p. 10,13 86,17  
maleficii *del. Sriver*; sed cf. *Plaut. Amph.* 882 sq. *Cic. pro*  
*Rosc.* 42,122 exstat gradatio ad minora cf. 29,11; 5 pontian; ..  
(duo puncta post voc. add. pr. m.) 9 qual qf (φ) quas<res>quis  
*He* cf. *met.* IX 13 (212,11) *Iuv.* VI 286 *Min. Fel.* c. 10,3 quisquis  
*Colv* quos quires *Steweck* quasuis *Ellis* (sc. litteras) uel <tu  
uel> quisquis *vd Vl ft. recte* quid? possesne uel quisquiliis *Kr*  
17 carthaginē (φ omiss. h) em. v. pmifit (p ex p pr. m. ut vid

eff.) φ: pmifit (m. recent. add. †<sup>o</sup> pre) 18 amoris <scripsit> *Iahn*  
20 quantum *He* cf. 78,15 quam<nusquam> *Brakman* (seruat. cod.  
lection.) in oib; minerue (φ) in<faustis> ominibus *M. Steweck*  
<inuita> i. o. *Minerua Haupt* i. o. diuersum (diuerse *Gruter*)  
*Casaub* i. o. minor uitae *Lenep* cf. d. d. *Socr.* 15 (24,13 *Th*) i. o.  
impar *Lips* i. o. minor ipse uel ille *Ellis* 21 uir occurrat (φ) em. v

Oud.

Audistine uocabula, quae mihi Pontianus frater tuus 97  
tribuerat me parentem suum, me dominum, me magistrum || (107)  
cum saepe alias, tum in extremo te<(m)>pore uitae uocans,  
postquam . . . . .; tuas quoque paris epistolas promerem,  
si uel exiguum moram tanti putarem. potius testamentum 5  
illud recens tui fratris quamquam imperfectum tamen pro-  
ferri cuperem, in quo mei officiosissime et honestissime  
592 meminuit. quod tamen testamentum Rufinus neque com-  
parari neque perfici passus est pudore perditae hereditatis,  
quam <praemium> paucorum mensium, quibus socer Pon- 10  
tiani fuit, magno quidem pretio noctium computarat.  
praeterea nescio quos Chaldaeos consuluerat, quo lucro  
filiam collocaret, qui, ut audio, utinam illud non uere  
respondissent, primum eius maritum in paucis mensibus  
moriturum; cetera enim de hereditate, ut adsolent, ad 15  
consulentis uotum confinxerunt. uerum, ut dii uoluere,  
quasi caeca bestia in cassum hiauit. Pontianus enim  
filiam Rufini male compertam non modo heredem non  
reliquit, sed ne honesto quidem legato impertiuit, quippe 108  
qui ei ad ignominiam lintea adscribi ducentorum fere 20  
denariorum iusserit, ut intellegeretur iratus potius aesti-  
593 masse eam quam | oblitus praeterisse. scripsit autem  
heredes tam hoc testamento quam priore, quod lectum  
est, matrem cum fratre, cui, ut uides, admodum puero  
eandem illam filiae .suae machinam Rufinus admouet ac 25

F 124<sup>a</sup>. φ 23<sup>a</sup>. 2 tribuebat *Iahn*; sed cf. saepe alias v. 3  
3 tepore em. φ 4 postquā—pmerē (φ) possem—promere  
*Bosscha* post quae (post quam *Ellis*) —promerem *Beyte* post  
quirem—promere *Hild* possem—<promere et> promerem *Kr*  
*lac.* post postquam *statuta*, in qua talia fere interciderint: mecum  
rediit in gratiam, *interpunct. mutav.* *He* cf. *Phil.* l. l. p. 536  
8/9 comparere *Lips* compleri *Casaub* 10 praemium add. *He*  
cf. *Phil.* l. l. p. 538; an pauc. m. gen. pretii est? 12 chaldeof  
(al. m. redintegr. litt. eff. chaldeuf) 18 mali *Casaub* cf. male  
audire 19 reliqt (t m. rec. redintegr. litt. eff., fuit d) φ: reliqt  
(t in ras. ex d eff.) 22 scribit (al. m. redint. litt. p ex b eff.)  
24 cū; (φ) cui ut v 25 tandē (φ) em. *Casaub*

Oud.

mulierem aliquam multo natu maiorem, nuperrime uxorem (108) fratris, misero puero obicit et obsternit.

A[<sup>i</sup>]t ille puellae meretricis blandimentis et lenonis 98 patris illectamentis captus et possessus, exinde ut frater eius animam edidit, relicta matre ad patruum commigravit, quo facilius remotis nobis coepta perficerentur; fauet enim Rufino Aemilianus et prouentum cupit. — ehem, recte uos ammonetis: etiam suam spem bonus patruus temperat in isto ac fouet, qui sciat intestati pueri legitimum | magis 10 quam iustum heredem futurum. nollem hercule hoc a me 594 profectum; non fuit meae moderationis tacitas omnium suspiciones palam abrumpere; male uos, qui sugge<sup>s</sup>istis. plane quidem, si [p]uerum uelis, multi mirantur, Aemiliane, tam repentinam circa puerum istum pietatem tuam, post- 15 quam frater eius Pontianus est mortuus, cum antea tam ignotus illi fueris, ut saepe ne in occurso quidem filium fratris tui de facie agnosceres. at nunc adeo patientem te ei praebes itaque eum indulgentia corrumpis, adeo ei nulla re aduersare, ut per haec suspiciacioribus fidem facias. 20 inuestem a nobis accepisti: uesticipem ilico reddidisti; cum a nobis regeretur, ad magistros itabat: ab iis nunc 109 magna fugela in ganeum fugit, amicos serios asperratur, cum adulescentulis postremis inter scorta et pocula puer hoc aevi conuiuium agitatur. ipse domi tuae rector, 595 ipse familiae dominus, ipse magister conuiuio; in ludo 26 quoque gladiatorio frequens uisi<sup>ta</sup>t|or nomina gladia-

F 124<sup>b</sup>. φ 23<sup>b</sup>. 1 aliquē em. φ et Salm. alioqui v 3 Ait (φ, in mg. add. m. recentiss. c̄ at) meretriciis—lenoniis Casaub<sup>at</sup> 8 tēper& (em. ead. m.) φ:tempat 9 isto<sup>ac</sup> ead. m. add., exstat in φ 11 hominum Fulv 12 fuggefistif em. φ 13 puerū (φ) em. Casaub cf. 15,1 peruerum Hild 15 Pontianus del. Kr cf. Phil. l. l. p. 517 19 aduersaris Novák 21 magistrōf it abatabiif (f i al. m. redintegr. litt. parvo spatio separavit, ut verba distingueret) 25 conuiuii Kr in conuiuio v cf. Draeger Synt. d. Tac.<sup>3</sup> p. 25 sq. 26 uifitor (φ) uisitur v uisitor He Phil. l. l. p. 539

Oud.

torum et pugnas et uulnera plane quidem ut puer hone- (109) stus ab ipso lanista docetur; loquitur nunquam nisi Punicè et si quid adhuc a matre graecissat; enim Latine loqui neque uult neque potest. audisti, Maxime, paulo ante, | pro nefas, priuignum meum, fratrem Pontiani, 5 disertum iuuenis, uix singulas syllabas fringultientem, cum ab eo quaereres, dona<sup>s</sup>setne illis mater quae ego dicebam me adnitente donata.

Testor igitur te, Claudii Maxime, uosque, qui in con- 99 silio estis, uosque etiam, qui tribunal mecum adsistitis, 10 haec damna et dedecora morum eius patruo huic et candidato illo socero adsignanda meque posthac boni consulturum, quod talis priuignus curae meae iugum ceruice excusserit, neque postea pro eo matri eius supplicaturum. nam, quod paenissime oblitus sum, nuperrime cum testa- 15 mentum Pudentilla post mortem Pontiani filii sui in mala ualetudine scrib[er]et, diu sum aduersus illam renisus, ne hunc ob tot insignis contumelias, ob tot iniurias || exhere- 596 daret; elogium grauissimum iam totum mediis fidius per- scriptum ut aboleret, impensis precibus orauit [t]; postremo, 20 ni impetrarem, diuersurum me ab ea comminatus sum: mihi hanc ueniam tribueret, malum filium beneficio uinceret, me inuidia omni liberaret. nec prius destiti quam ita fecit. doleo me huncce scrupulum Aemiliano demp-

F 124<sup>b</sup> 125<sup>a</sup>. φ 23<sup>b</sup>. 1 "honestus" puer (ead. m. ord. mut.) φ:puer honest<sup>o</sup> 3 φ:latine ē at enim Iahn v. Phil. l. l. p. 572 4 p̄alo (ead. m. em.) 6 sillabaf (φ) 7 donaf&ne (φ, sed. em. al. m.) 9 cf. 1, 2 10 etiā\* (nota distinct. eras.) 13 qd mut. in qd 16 pudentilla (a mut. in e, quae litt. rurs. deleta est) φ:pudentille (m. recentiss. supra voc. add. <sup>o</sup> 1a) 17 scriber& (ex b vid. eff. p) φ:scrib& (ead. m. add.) scripsit □ Salm scripsit v scriberet Kr 18/19 ex.eredar& (add. et d ex r eff. ead. m., inter x et e litt. exstat, quae nec b nec h est, sed utriusque similis) φ:exheredar& 19 iam tum Scal 20 orauit (φ, sed punct. del. t) 22/23 uincer& (φ) in ras. pr. m. 24 hunc se φ:hūc ce (posterior c ex l eff.)

Oud.

Kr.

sisse, tam inopinatam rem ei indicasse. specta quaeso, Maxime, ut hisce auditis subito obstipuerit, ut oculos ad terram demiserit; enim longe sequius ratus fuerat, nec inmerito: mulierem filii contumeliis infectam, meis officiis deuinctam sciebat. de me quoque fuit quod timeret: quiuis uel aequae ut ego spernens hereditatis tamen uindicari de tam inofficioso priuigno non recusasset. haec praecipue sollicitudo eos ad accusationem mei stimulauit: hereditatem omnem mihi relictam falso ex sua auaritia coniectauere. soluo uos in praeteritum isto metu. namque animum meum neque hereditatis neque ultionis occasio potuit loco demouere. pugnaui cum irata matre pro priuigno malo utricus, ueluti pater pro optimo filio aduersus nouercam, nec satis fuit, ni bonae uxoris prolixam liberalitatem circa me nimio plus aequo coererem.

16 Cedo tu testamentum iam inimico filio a matre factum me, quem isti praedonem dicunt, uerba singula cum precibus praeeunte[m]. rumpi tabulas istas iube, Maxime: inuenies filium heredem, mihi uero tenue nescio quid honoris gratia legatum, ne, si quid ei humanitus attigisset, nomen maritus in uxoris tabulis non haberem. cape ista ut matris tuae testamentum, uere hoc quidem inofficiosum; qui in quo obsequentissimum maritum exheredauit, inimicissimum filium scripsit heredem, immo enim uero non filium, sed Aemiliani spes et Rufini nuptias, set temulentum illud collegium, parasitos tuos. accipe, inquam, filiorum optime, et positis paulisper epistulis amatoriis matris lege potius testamentum: si quid quasi insana scripsit, hic reperies

F 125<sup>a</sup>. φ 23<sup>b</sup> 24<sup>a</sup>. 1 fem& (φ, in mg. d cf. praef. 34) semitam v sententiam vir doct. in ed. Iunt. post. rem Lips rem ei Bosscha cf. praef. 45 3 ratif φ:rat<sup>9</sup> (in ras. ex i<sup>a</sup>) 4 infestam Casaub 6 quis Kr 15 plus aequo del. Scriver 17 quē φ:quē 18 peunte (φ) em. v 20 eam Elmenh cf. Hey Arch. f. l. Lex. XIII 211 Thes. l. Lat. II 1146, 55 obtigisset Burmann 21 tabulif (φ) f in ras. eff. ead. m.; vid. fuisse n verbi sequent. ista ut (φ) istud Casaub 22 qni (φ) em. v 27 ephif (φ) 28 insania Scal

Oud.

Kr.

et quidem mox || a principio: 'Sicinius Pudens filius meus mihi heres esto'. fateor, qui hoc legerit insanum putabit. hicine filius heres, qui te in ipso fratris sui funere aduocata perditissimorum iuuenum manu uoluit excludere e domo quam ipsa donaueras, qui te sibi a fratre coherentem relictam grauiter et acerbe tulit, qui confestim te cum tuo luctu et maerore deseruit et ad Rufinum et Aemilianum de sinu tuo aufugit, qui tibi plurimas postea contumelias dixit coram et adiuuante patruo fecit, qui nomen tuum pro tribunalibus uentilauit, qui pudorem tuum tuismet litteris conatus est publice dedecorare, qui maritu[m] tuum, quem elegeras, quem, ut ipse obiciebat, effictum amabas, capitis accusauit? aperi quaeso, bone puer, aperi testamentum: facilius insaniam matris sic probabis.

Quid abnuis, quid recusas, postquam sollicitudinem de hereditate materna reppulisti? at ego hasce tabulas, Maxime, hic ibidem pro pedibus tuis abicio testorque me deinceps incuriosius habiturum, quid Pudentilla testamento suo scribat. ipse iam, ut libet, matrem suam de cetero exoret: mihi, ut ultra pro eo deprecere, locum non reliquit. ipse iam, ut sui potens ac uir acerbissimas litteras matri dictet, iram eius deleniat; qui potuit perorare, poterit exorare. mihi iam dudum satis est, si non modo crimina obiecta plenissime dilui, uerum etiam radicem iudicii huius, id est hereditatis quaesitae inuidiam, funditus sustuli.

F 125<sup>a</sup>. φ 24<sup>a</sup>. 2 ho<sup>o</sup> (° al. m. add.) em. φ insanam Casaub 6 relictū (φ) em. v 8 ibi (φ) em. Stewech plurimā (a correct. ex o, ut vid., add. ead. m.) 12 maritū (φ) lineolam al. m. add. 13 amabal (φ) f ex t corr. ead. m. 18 adicio φ:abicio 21 reliqd em. φ 22 ut (qui) He cf. 79, 1. 98, 19 uir] qui Casaub acerbimāf acceptissimas Bosscha amantissimas Hild 23 matris delect Florid dictet (et) Kr acerb. litt. ad testament. referendum putat vd Vl; sed cf. Hor. ep. I 10, 49: haec tibi dictabam



Oud.

Illud etiam, [c] ne quid omnium praeteream, priusquam peroro, falso obiectum reuincam. dixistis me magna pecunia mulieris pulcherrimum praedium meo nomine emisse. dico exiguum herediolum || LX milibus nummum, id quoque non me, sed Pudentillam suo nomine emisse, Pudentillae nomen in tabulis esse, Pudentillae nomine pro eo agello tributum dependi. praesens est quaestor publicus, cui depensum est, Coruinius Celer, uir ornatus; adest etiam tutor auctor mulieris, uir grauissimus et sanctissimus, omni cum honore mihi nominandus, Cassius Longinus. quare, Maxime, cuius emptionis auctor fuerit, quantulo pretio mulier locuples agellum suum praestinarit. —

[testimonium Cassi Longini tutoris et Coruini Clementis quaestor(is)]

Estne ita ut dixi? uspiam in hac emptione nomen meum ascriptum est? num ipsum heredioli pretium inuidiosum est, num uel hoc saltem in me collatum?

Quid etiam est, Aemiliane, quod non te iudice reftauerim? quod pretium magiae meae repperisti? cur ergo Pudentillae animum ueneficiis flecterem? quod ut ex ea commodum caperem? uti dotem mihi modicam potius quam amplam diceret? o praeclara carmina. an ut eam dotem filiis suis magis restipularetur quam penes me sineret? quid addi ad hanc magiam potest?

□ F 125<sup>a,b</sup>. φ 24<sup>a</sup>. 1 c neqd (c vid. litt. falso scribi coepta neque deleta) pteū (φ) em. v 2 magia (φ) em. Sciopp  
4 nummum <emptum> vdVI 5 non meo Acidal 6 ee  
7/8 publicul, b ex p corr. ead. m. (φ) 8 Coruinus v cf. C.I.L. VIII 5501 W. Schulze Abh. d. Gött. Ges. d. W. V 5 (1904) 155 Hirschfeld Kaiserl. Verwaltungsbeamte<sup>2</sup> 74, 6 uiror nat; (postea recte distinct.) 9 tutor (ras. in u, in mg. ead. m. tu) φ: tu tutor [tutor] ? Bosscha auctor del. Scipio Gent. cf. Vocab. iurisprud. Rom. iussu institut. Savign. comp. I 513 13 Celeris Schott recte, sed uerba testim. — qR interpolat. recte iudicavit Acidal 14 qR interpret.: quod recitatum est Scip Gent, quaestoris Salm, quid responsum Schott, quaestoris responsum Hild, quod requiritur vdVI 18 quod] qd (sed d similior litteris at) φ: qd (q in ras.) 20 ego v 22 ampla (supra posterior. a al. m. add.) φ: amplā

Kr.

Oud.

an uti rem familiarem suam meo adhortatu pleramque filiis condonasset, quae nihil illis ante me maritum fuerat largita, mihi <nihil> quicquam impertiret? o graue ueneficium dicam an ingratum beneficium. an ut testamento, quod irata filio scribebat, filium potius, cui offensa erat, quam me, cui deuincta, heredem relinqueret? hoc quidem multis cantaminibus difficile impetraui. putate | uos causam non apud Cl(audium) Maximum agere, uirum aequum et iustitiae pertinacem, sed alium aliquem prauum et saeuum iudicem substitute, accusationum fautorem, cupidum condem[p]nandi: date ei quod || sequatur, ministrare uel tantulam uerisimilem occasionem secundum uos pronuntiandi; saltim fingite aliquid, emiscimini quod respondeatis, qui uos ita rogarit. et quoniam omnem conatum necesse est quaequam causa praecedat, respondete qui Apuleium dicitis animum Pudentillae magicis illectamentis adhortum, quid ex ea petierit, cur fecerit. formam eius uoluerat? negatis. diuitias saltim concupierat? negant tabulae dotis, negant tabulae donationis, negant tabulae testamenti, in quibus non modo non cupide appetisse, uerum etiam dure reppulisse liberalitatem suae uxoris hostenditur. quae igitur alia causa est? quid ommutuistis? quid tacetis? ubi illud libelli uestri atrox principium nomine priuigni mei form[orm]atum: 'hunc ego, domine Maxime, reum apud te facere institui'? quin igitur addis; 'reum magistrum, reum uitricum, reum deprecatozem'? sed quid deinde? 'plurimorum maleficiorum et manifestissimorum'.

Kr.

F 125<sup>b</sup>. φ 24<sup>a,b</sup>. 1 adhortatu (φ) supra u eras. lineola  
2 edonaff& (φ) condonaret Pric cum donasset Bosscha cf. 69,22 sq. 3 <nec> mihi Florid <nihil> quicquam Pric an quicquam idem significat atque tenue nescio quid 110,19? gratum Kronenb cf. Laber. inc. fab. fr. VII Ribbeck P. Sc. R. F II<sup>5</sup> p. 362 Cic. pro Cael. 30,71 6 mecū (φ) em. v. 8. Cl. (φ) 10 fultituite (em. ead. m.) 11 condēpnandi em. φ 13 cf. praef. 25 <ei> qui? vd. VI. cf. 19,25 14 nekesse (k vid. eff. ex c) 16 adhortū (φ, sed h) 21 reppulisse (i ex l vid. correx. m. pr.) hostendit em. φ 22 g 24 formormatū em. φ 25 g

Oud.

Kr.

cedo unum de plurimis, cedo dubium uel saltem obscurum de manifestissimis. ceterum ad haec, quae obiecistis, numera an binis | uerbis respondeam. 'dentes sp<l>endidas': ignosce munditiis. 'specula inspicias': debet philosophus. 'uersus 5 facis': licet fieri. 'pisces exploras': Aristoteles docet. 'lignum consecras': Plato suadet. 'uxorem ducis': leges iubent. 'prior natu is<ta> est': solet fieri. 'lucrum sectatus es': dotalis accipe, donationem recordare, testamentum lege. quae si omnia affatim retudi, si calumnias omnes 10 refutauit, si me in omnibus non modo criminibus, uerum etiam maledictis procul a culpa [philosophiae] tutus sum, 603 si philosophiae honorem, qui mihi salute mea antiquior 114 est, nusquam minui, immo contra ubique si cum septem 604 pennis eum tenui: si haec, ut dico, ita sunt, | possum 15 securus existimationem tuam reuereri quam potestatem 605 uereri, quod minus graue et uerendum mihi arbitror a[c] procons(ule) damnari quam si a tam bono tamque emendato uiro improber.

## Dixi.

F 125<sup>b</sup>. φ 24<sup>b</sup>. 3 cf. praef. 27 Ispendidof φ: splendidof em. Lips cf. madidare, candidare splendicas vd VI 7 natu if ē (φ) em. Hild natast Purser natu ea est Colv is del. Novák sectatus Purser 8 dotalis <tabulas> vd VI coll. 113, 18 dotis tabulam Stewech sed binis uerbis respondet (v. 3) dotale Casaub 9 affati (φ) prior. f ex d corr. ead. m. 11 philosophiae del. Bosscha magiae Acidal philosophi Fulv philosophiam (omisso me v. 10) Casaub tuitus Bosscha 13 si] quasi Purser 14 Lucil. 122 Marx Baehr. F. P. R. p. 155 cft. Rutgers 15 securius v cf. 33, 11 et flor. 9 (14, 23) 16/17 ac pcol (φ, supra ac m. recentiss. add. <sup>o</sup> a) em. Ald. 18 impb\* (eras. r) φ: impber improbarer Salm fort. recte APVLEI PLATONICI QADAV-  
 333  
 REN|SIS. PROSAE. DE MAGIA LIB. II. Expt. | Ego salustiuus emdaui rome felix. (φ) cf. praef. 20

## Auctores.

Adrianus imperator 13, 11. 15. 17.  
 Aedituus v. ind. nom.  
 Afranius 14, 17  
 Alcman v. ind. nom.  
 Anacreon v. ind. nom.  
 Anaxagoras v. ind. nom.  
 Antisthenes v. ind. nom.  
 Apollobex v. ind. nom.  
 Archimedes v. ind. nom.  
 Archytas v. ind. nom.  
 Aristoteles 41, 23. 27 (περὶ ζώων γενέσεως, περὶ ζώων ἀνατομῆς, περὶ ζώων ιστορίας). 47, 1 (libri ἀνατομῶν). 17. 48, 3. 15. 58, 4 (problemata). 114, 5  
 Caecilius Statius 6, 24  
 Caesar v. ind. nom.  
 Calvus v. ind. nom.  
 Carmendas v. ind. nom.  
 M. Cato 21, 7 (in oratione). 105, 12  
 C. Catullus 8, 5. 11, 27. 13, 8  
 Catulus v. ind. nom.  
 Cicero v. ind. nom.  
 Crates (26, 6) v. ind. nom.  
 Damigeron v. ind. nom.  
 Dardanus v. ind. nom.  
 Democritus v. ind. nom.  
 Demosthenes v. ind. nom.  
 Diogenes Cynicus v. ind. nom.  
 Empedocles 31, 25 (catharmoe)  
 Ennius 15, 5 (Neoptolem. Ennius). 44, 17 (hedyphagetica)  
 Epicurus 18, 6. 31, 20  
 Epimenides v. ind. nom.  
 Eudemus v. ind. nom.  
 Euripides v. ind. nom.  
 Gracchus v. ind. nom.  
 Hadrianus v. Adrianus  
 Homericus v. Homerus  
 Homerus 5, 11 (Homericus Alexander). 8, 17. 22, 12. 26, 3. 35, 23. 37, 4. 46, 17. 92, 3  
 Hortensius v. ind. nom.  
 Hostanes v. ind. nom.  
 Iannes (magus) v. ind. nom.  
 Laenius 36, 3  
 Leucippus v. ind. nom.  
 C. Lucilius v. ind. nom.  
 Lycon v. ind. nom.  
 Mantuanus poeta v. Vergilius  
 Moses v. ind. nom.  
 Nicander 48, 13 (Θηριεκά)  
 Orpheus v. ind. nom.  
 Ostanes v. ind. nom.  
 Plato 6, 1 (Parm.). 12, 12. 15 (Carmina). 13, 19. 25 (conv.). 15, 3. 7. 18, 11 (Tim.). 30, 4 (Alc. I). 20 (Charm.). 31, 26. 41, 24. 48, 15 (Tim. ?). 50, 2 (conv.) 56, 10 (in Timaeo). 57, 23. 72, 15 (in Phaedro). 18 (epist. II) 73, 16 (legg.). 74, 2. 114, 6  
 Platonius 13, 25 (conv.)  
 Porcius (Licinus) v. ind. nom.  
 Propertius v. ind. nom.  
 Pythagoras 50, 20 v. ind. nom.  
 Salustius v. ind. nom.  
 Simonides v. ind. nom.  
 Solon 10, 20  
 Sophocles 42, 16 (Oed. Col.)  
 Statius v. Caecilius  
 Stoici 18, 13 v. ind. nom.  
 Theocritus v. ind. nom.  
 Theophrastus 41, 23. 48, 12 (περὶ δακ. κ. βλητ.). 58, 7 (de caducis, de invident, animalibus)  
 Tibullus v. ind. nom.  
 Tigidas v. ind. nom.  
 Varro (philosophus) 49, 13  
 Virgilius 12, 8 (buc.). 35, 7 (ecl. VIII, Aen. IV)  
 Virgilianus 12, 8 (opiliones et busequae)  
 Zeno (Stoicae sectae conditor) v. ind. nom.